

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKİYE’DE SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI
(ÜMRANIYE BELEDİYESİ ÖRNEĞİ)**

DOKTORA TEZİ

Abdulkakim BEKİ

Enstitü Anabilim Dalı : Sosyoloji

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ali Rıza ABAY

EYLÜL - 2008

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

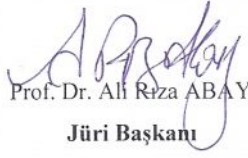
**TÜRKİYE'DE SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI
(ÜMRANIYE BELEDİYESİ ÖRNEĞİ)**

DOKTORA TEZİ

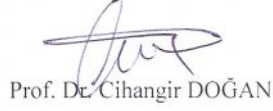
Abdülhakim BEKİ

Enstitü Anabilim Dalı : Sosyoloji

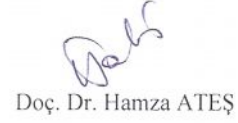
Bu tez 11/ 09/ 2008 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ali Rıza ABAY
Jüri Başkanı

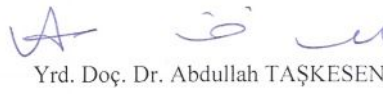
☒Kabul
☐Red
☐Düzeltilme

Prof. Dr. Cihangir DOĞAN
Jüri Üyesi

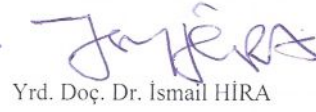
☒Kabul
☐Red
☐Düzeltilme

Doç. Dr. Hamza ATEŞ
Jüri Üyesi

☒Kabul
☐Red
☐Düzeltilme

Yrd. Doç. Dr. Abdullah TAŞKESEN
Jüri Üyesi

☒Kabul
☐Red
☐Düzeltilme

Yrd. Doç. Dr. İsmail HİRA
Jüri Üyesi

☒Kabul
☐Red
☐Düzeltilme

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKİYE’DE SOSYAL BELEDİYECİLİK
UYGULAMALARI
(ÜMRANIYE BELEDİYESİ ÖRNEĞİ)**

DOKTORA TEZİ

Abdulkakim BEKİ

Enstitü Anabilim Dalı : Sosyoloji

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ali Rıza ABAY

EYLÜL- 2008

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**TÜRKİYE'DE SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI
(ÜMRANİYE BELEDİYESİ ÖRNEĞİ)**

DOKTORA TEZİ

Abdulkakim BEKİ

Enstitü Anabilim Dalı : Sosyoloji

Bu tez 11/ 09/ 2008 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ali Rıza ABAY

Jüri Başkanı

☒ Kabul

☐ Red

☐ Düzeltme

Prof. Dr. Cihangir DOĞAN

Jüri Üyesi

☒ Kabul

☐ Red

☐ Düzeltme

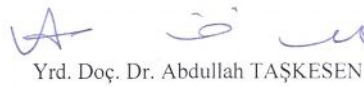

Doç. Dr. Hamza ATEŞ

Jüri Üyesi

☒ Kabul

☐ Red

☐ Düzeltme

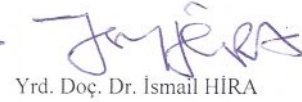

Yrd. Doç. Dr. Abdullah TAŞKESEN

Jüri Üyesi

☒ Kabul

☐ Red

☐ Düzeltme

Yrd. Doç. Dr. İsmail HİRA

Jüri Üyesi

☒ Kabul

☐ Red

☐ Düzeltme

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Abdulahkim BEKİ

11/09/2008

ÖNSÖZ

“Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları (Ümraniye Belediyesi Örneği)” konulu araştırmamızda, “sosyal devlet” kavramının dünyada gittikçe zayıfladığı ve bu anlamda yerine getirmesi gereken sorumlulukları sivil toplum örgütleri, özel teşebbüs ve yerel yönetime bıraktığı bir zaman diliminde, yerel yönetim birimlerinden biri olan belediyeler tarafından gerçekleştirilen “sosyal belediyecilik” konusunun işlenmesi, toplumsal anlamda üstlendiği fonksiyonlar açısından önem arz etmektedir.

Bu doktora çalışması Sakarya Üniversitesi BAPK tarafından desteklenmiştir. Ayrıca bu çalışmanın hazırlanmasında bilimsel katkılarından dolayı danışman hocam Prof. Dr. Ali Rıza ABAY başta olmak üzere, değerli hocalarım Prof. Dr. Tayfun AMMAN, Prof. Dr. Bilal ERYILMAZ, Doç. Dr. İbrahim ÇAPAK, Doç. Dr. Halis Yunus ERSÖZ, Doç. Dr. Recep BOZLAĞAN ve Murat TAN’a teşekkürlerimi sunmayı bir borç telakki ediyorum. Diğer taraftan çalışmalarım esnasında desteklerini esirgemeyen, maddi ve manevi katkıları ile yardımcı olan eşim ve çocuklarıma, mesai arkadaşlarıma ve özellikle yetişmemde katkıları olan başta babam ve annem olmak üzere bütün hocalarıma en kalbi şükranlarımı sunuyorum.

Abdulahkim BEKİ

11 Eylül 2008

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	viii
ŞEKİL LİSTESİ.....	ix
TABLO LİSTESİ.....	x
ÖZET.....	xi
SUMMARY.....	xii

GİRİŞ.....	1
------------	---

BÖLÜM 1 : KAVRAMSAL VE KURUMSAL TEMELLER

1.1. Devlet, Sosyal Devlet Ve Refah Devleti Kavramları	
1.1.1. Devlet Kavramı.	6
1.1.2. Sosyal Devlet ve Refah Devleti Kavramları	7
1.2. Bir Yerel Yönetim Kurumu Olarak Türkiye’de Belediyeler	
1.2.1. Türkiye’de İdari Yapılanma	18
1.2.2. Belediye Kavramı.....	20
1.2.3. Türkiye’de Belediyecilik	21
1.2.3.1. Osmanlı Devleti’ne Kadar Belediye Teşkilatı.....	21
1.2.3.2. Osmanlı Devleti’nden Tanzimat Dönemine Kadar Belediyecilik ...	22
1.2.3.3. Tanzimat Döneminde Belediyecilik.....	24
1.2.3.4. Cumhuriyet Döneminde Belediyecilik.....	28
1.3. Belediyelerin Görevleri	
1.3.1. Belediyelerin Genel Anlamda Görevleri	29
1.3.2. Sosyal Belediyecilik Kavramı.....	31
1.3.3. Belediyelerin Sosyal Belediyecilik Anlamındaki Görevleri.....	34
1.3.4. Sosyal Belediyecilik Hizmetlerinin Temel Fonksiyonları.....	37

BÖLÜM 2: ÜMRANIYE VE ÜMRANIYE BELEDİYESİ

2.1. Ümraniye’nin Tarihsel Gelişimi.....	43
2.2. Ümraniye’nin Konumu, Coğrafi, Demografik, Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Yapısı	
2.2.1. Ümraniye’nin Konumu ve Coğrafi Yapısı.....	44
2.2.2. Ümraniye’nin Demografik Yapısı.....	44

2.2.3. Ümraniye'nin Ekonomik Yapısı.....	48
2.2.4. Ümraniye'nin Sosyo-Kültürel Yapısı.....	50
2.3. Ümraniye Belediyesi ve Tarihi Gelişimi.....	54
2.4. Ümraniye Belediyesi'nin Personel Yapısı.....	55
2.5. Ümraniye Belediyesi'nin Mali Yapısı.....	58
2.6. Ümraniye Belediyesi'nin Fiziki Kaynakları.....	59

BÖLÜM 3: ÜMRANIYE BELEDİYESİ'NDE SOSYAL BELEDİYESİCİLİK UYGULAMALARI

3.1. Türkiye'de Bazı Sosyal Belediyecilik Uygulamaları.....	65
3.2. Ümraniye Belediyesi'nde Sosyal Belediyecilik Hizmetlerini Yapan Birimler.....	70
3.2.1. Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü.....	70
3.2.2. Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü.....	71
3.2.3. Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü.....	73
3.2.4. Kütüphane Müdürlüğü.....	74
3.2.5. Yazı İşleri ve Kararlar Müdürlüğü.....	75
3.2.6. Sağlık İşleri Müdürlüğü.....	75
3.3. Ümraniye Belediyesi'nde Sosyal Belediyecilik Uygulamalarının Gelişim Süreci.....	76
3.4. Ümraniye Belediyesi Tarafından Gerçekleştirilen Sosyal Belediyecilik Hizmetleri.....	77
3.4.1. Sosyal Hizmet ve Yardımlar	78
3.4.1.1. Nakdi Yardım	80
3.4.1.2. Gıda Yardımı.....	81
3.4.1.3. Sıcak Yemek Yardımı	82
3.4.1.4. Günlük Ekmek Kuponu Verilmesi.....	82
3.4.1.5. Giysi Yardımı (Yetim, Öksüz ve Şehit Çocuklarına)	83
3.4.1.6. Kıyafet Mağazası.....	83
3.4.1.7. Yakacak Yardımı	83
3.4.1.8. Sağlık Yardımları	84
3.4.1.8.1. Muayene, İlaç, Tahlil ve Tetkik Yardımları.....	84
3.4.1.8.2. Medikal Malzeme Yardımı.....	85

3.4.1.8.3. İlköğretim Okullarında Sağlık Taraması Yapılması...	85
3.4.1.8.4. Mahallelerde Sağlık Taraması.....	86
3.4.1.8.5. Diyabet Taraması.....	86
3.4.1.8.6. Sünnet Organizasyonu.....	86
3.4.1.8.7. Psikolojik Hastalığı Olanların Sevk İşlemleri.....	86
3.4.1.8.8. Hasta Nakil Ambulans Hizmetleri.....	87
3.4.1.9. Özürlülere Yönelik Yardımlar.....	87
3.4.1.9.1. Engelli Araçlarından Yararlanma.....	87
3.4.1.9.2. Manuel Tekerlekli/Akülü Sandalye Yardımı.....	88
3.4.1.9.3. Hasta Altı Bezi / Çocuk Bezi Yardımı.....	88
3.4.1.10. Eğitim Yardımı.....	89
3.4.1.11. İlköğretim Okulu Öğrencilerine Kırtasiye Yardımı.....	90
3.4.1.12. İlköğretim ve Lise Öğrencilerine Eşofman Yardımı.....	90
3.4.1.13. Amatör Spor Kulüplerine Yardım.....	90
3.4.1.14. Asker Maaşı Yardımı.....	90
3.4.1.15. Toplu Nikah Organizasyonu.....	91
3.4.1.16. Ramazan İftar Sofraları.....	91
3.4.1.17. İstihdam İmkânı Oluşturulması	92
3.4.1.18. İmkânı Olmayan Kişilerin Memleketlerine Gönderilmesi.....	92
3.4.2. Eğitim, Kültür ve Sanat Faaliyetleri.....	92
3.4.2.1. Kültür Merkezi Yapımı.....	92
3.4.2.2. Kütüphane Açılışı.....	93
3.4.2.3. Bilgi Evi	93
3.4.2.4. Çocuk Evi / Kreş Açılması.....	94
3.4.2.5. Kitap Tanzim ve Satış Fuarı Düzenlemesi.....	95
3.4.2.6. Sergi Açılışları.....	95
3.4.2.7. Defileler.....	96
3.4.2.8. Açık Hava Kütüphanesi Kurulması.....	96
3.4.2.9. Kültürel Yayınlar.....	96
3.4.2.10. Ulusal ve Uluslararası Yarışmalar.....	99
3.4.2.11. Kültürel Etkinlikler.....	102
3.4.2.12. Eğitim Çalışmaları.....	107

3.4.2.13. Yönetişim Çalışmaları.....	110
3.4.2.14. Yerel Yönetimler Bayramı.....	112
3.4.2.15. Taziye Mektupları Gönderilmesi.....	112
3.4.2.16. Kültür Gezileri.....	112
3.4.3. Sportif Faaliyetler.....	113
3.4.3.1. Hekimbaşı Spor Tesisleri.....	113
3.4.3.2. Başkanlık Koşusu.....	113
3.4.3.3. Kurumlar Arası Futbol Turnuvası.....	114
3.4.3.4. Basketbol Turnuvası.....	114
3.4.3.5. Yaz Spor Okulları.....	114
3.4.3.6. Satranç Turnuvası.....	114
3.4.3.7. Uçurtma Şenliği.....	115
3.4.3.8. Masa Tenisi Turnuvası.....	115
3.4.3.9. Başkanlık Birimleri Arası Futbol Turnuvası.....	115
3.4.3.10. Başkanlık Kupası Bisiklet Yarışması ve Halk Koşusu.....	115
3.4.3.11. Spor Salonları Hizmeti.....	115
3.4.4. Diğer Faaliyetler.....	116
3.4.4.1. Sağlık Ocağı Yapımı	116
3.4.4.2. Okul Yapımı.....	116
3.4.4.3. Ümraniye Eğitim ve Araştırma Hastanesine Yönelik Yapılan Hizmetler.....	116
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	117
KAYNAKLAR.....	126
ÖZGEÇMİŞ	133

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
bkz.	: Bakınız
Diğ.	: Diğerleri
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
İBB	: İstanbul Büyükşehir Belediyesi
İst.	: İstanbul
m.	: Madde
Mad.	: Maddesi
MESS	: Türkiye Metal Sanayicileri Sendikası
R.G.	: Resmi Gazete
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDBB	: Türk Dünyası Belediyeler Birliği
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
vb.	: Ve Benzeri
vd.	: Ve Devamı

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1: Ümraniye'ye Bağlı Mahallelerdeki Nüfus Artış Oranları.....	48
Şekil 2: İstanbul Genelinde Bulunan Sivil Toplum Örgütlerinin Sayısı.....	52
Şekil 3: Ümraniye Belediyesi'nde Görev Yapan Personelin Yıllara Göre Dağılımı.....	56
Şekil 4: Ümraniye Belediyesi'nde Çalışan Personelin Yaş Durumu.....	57
Şekil 5: Ümraniye Belediyesi'nde Çalışan Personelin Eğitim Durumu.....	58
Şekil 6: Nakdi Yardım.....	81
Şekil 7: Gıda Yardımından Faydalanan Aile Sayısı.....	82
Şekil 8: Yakacak Yardımı.....	84
Şekil 9: Yardım Sandığı Tarafından Yapılan Sağlık Yardımları.....	85
Şekil 10: Sağlık İşleri Müdürlüğü Tarafından Yapılan Sağlık Yardımları.....	85
Şekil 11: Yıllara Göre Sünnet Organizasyonu.....	86
Şekil 12: Engelli Araçlarından Faydalanan Kişi Sayısı.....	87
Şekil 13: Manüel Tekerlekli/Akülü Sandalye Yardımı.....	88
Şekil 14: Hasta Altı Bezi/ Çocuk Bezi Yardımı.....	89
Şekil 15: Eğitim Yardımı.....	89
Şekil 16: Asker Maaşı Yardımı.....	91
Şekil 17: Ramazan İftarı.....	92
Şekil 18: Sergi Faaliyetleri.....	95
Şekil 19: Hikaye Yarışmasına Katılım Durumu.....	100
Şekil 20: Resim Yarışmasına Katılım Durumu.....	100
Şekil 21: Şiir Yarışmasına Katılım Durumu.....	101
Şekil 22: Panel.....	103
Şekil 23: Konferans.....	104
Şekil 24: Tiyatro Gösterimi.....	105
Şekil 25: Seminer.....	105
Şekil 26: Konser.....	106
Şekil 27: Sinema Gösterimi.....	107
Şekil 28: Meslek Edindirme Kurslarından Sertifika Alan Kursiyer Sayısı.....	109
Şekil 29: Kültürel Geziler.....	113

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1: İstanbul ve İlçelerinin Nüfus Oranları (1990, 2000)	45
Tablo 2: İstanbul İli ve İlçelerinin Son Nüfus Durumu.....	46
Tablo 3: Ümraniye'ye Bağlı Mahallelerin Yıllara Göre Nüfus Oranları.....	47
Tablo 4: Ümraniye'de İkamet Eden Seçmenlerin İllere Göre Dağılımı.....	51
Tablo 5: Ümraniye Belediyesi'nde Görev Yapmış/Yapan Belediye Başkanları.....	55
Tablo 6: Ümraniye Belediyesi'nde Çalışan Personelin Cinsiyet Durumu.....	57
Tablo 7: Ümraniye Belediyesi'nin Mali Yapısı (1994-2007)	58
Tablo 8: Ümraniye Belediyesi'nin Araç Durumu.....	60
Tablo 9: Ümraniye Belediyesi Sosyal Hizmet Binaları.....	61
Tablo 10: Ümraniye Belediyesi Genel Hizmet Binaları.....	63
Tablo 11: Ümraniye'de Yapılan Kültür Merkezleri.....	93
Tablo 12: Ümraniye'de Yapılan Bilgi Evleri.....	94
Tablo 13: Ümraniye Belediyesi Tarafından Yayımlanan Kitaplar.....	97
Tablo 14: Meslek Edindirme Kurslarından Yararlanan Kişi Sayısı.....	108

Tezin Başlığı: Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları (Ümraniye Belediyesi Örneği)	
Tezin Yazarı: Abdulhakim Beki	Danışman: Prof. Dr. Ali Rıza ABAY
Kabul Tarihi: 11.09.2008	Sayfa Yapısı: XII (ön kısım) + 133 (tez)
Anabilim Dalı : Sosyoloji	Bilim Dalı : Sosyoloji
İnsan, yapısı itibarıyla sosyal bir varlıktır. Sosyal bir varlık olarak da sosyal bir alanda yaşamak ve ihtiyaçlarını gidermek zorundadır. Fakat bu ihtiyaçlarını kendi olanakları ile tamamen karşılamak imkânına bazen sahip olamamaktadır. Bireylerin bu ihtiyaçlarını giderecek olan en önemli kurum devlettir. Her birey, devletin vatandaşın sosyal ihtiyaçlarını karşılamak zorunda olduğunu bilir ve bunu devletinden bekler. Bir sosyal hukuk devleti olan ülkemiz de evrensel olarak kabul edilen ekonomik ve sosyal hakları gerçekleştirmek zorundadır. Sosyal devlet, sosyal güvenlik ve sosyal eşitlik ilkesi ile vatandaşlarına muamele etmekle mükelleftir. Türkiye Cumhuriyeti bu sosyal devlet ilkesinin gereğini yerine getirebilmek için devlet olarak yapmak zorunda olduğu bir çok görevini mahalli idarelerden biri olan belediyelere devretmiştir. Bu çalışma üç ana bölüm ve bir sonuçtan meydana gelmektedir. Birinci bölümde devlet, sosyal devlet, refah devleti kavramları üzerinde durulmuş ve buradan yola çıkılarak yerel yönetim birimi olan belediyeler ve Türkiye’de belediyeciliğin tarihi geçmişi günümüze kadar ele alınmıştır. Diğer taraftan belediyelerin görevleri ve sosyal belediyecilik kavramı üzerinde durularak sosyal belediyeciliğin fonksiyonları vurgulanmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde çalışmada örnek olarak seçilen Ümraniye ve Ümraniye Belediyesi bir çok boyutları ile ele alınmıştır. Üçüncü ve son bölümde de Türkiye’de bazı belediyelerde uygulanan sosyal belediyecilik hizmetlerinden bahsedildikten sonra, Ümraniye Belediyesi’nin yaptığı sosyal belediyecilik hizmetleri tablo ve grafiklerle izah edilmiştir. Sonuç bölümünde ise, Ümraniye Belediyesi tarafından yapılan hizmetler kendi içerisinde yıllara göre kıyaslamaya tabi tutulmuş, sosyal belediyecilik hizmetlerinin gerçekleşmesinde karşılaşılan sorunlar vurgulanmıştır. Ayrıca hizmetlerde eksik görülen noktalara dikkat çekilerek, önerilerle Ümraniye’de sosyal belediyeciliğin dönüşümü ortaya konmuştur. Çalışmanın amacı, yerel yönetim birimlerinden biri olan belediyelerde sosyal belediyecilik hizmetlerinin uygulanıp uygulanmadığını tespit etmek ve sosyal belediyecilik hizmetlerinin uygulanması suretiyle hangi fonksiyonların/disfonksiyonların icra edildiğini de ortaya koymaktır. Çalışma gerçekleştirilirken, konular birincil ve ikincil derecedeki kaynaklardan tespit edilmiş, Ümraniye Belediyesi’nin, belediye seçimlerinin olduğu 1989 yılından 2007 yılına kadarki sosyal belediyecilik anlamındaki tüm faaliyetleri Ümraniye Belediyesi’nin faaliyet raporlarından, bülten, dergi vb. çalışmalarından ve sunumlarından hareketle tespit edilmiştir. Sonuç olarak, Ümraniye Belediyesi tarafından 1994 - 2007 yılları arasında sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde yerine getirilmesi gereken birçok hizmetlerin yıllara göre artış göstermek suretiyle gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Belediye tarafından yapılan bu çalışmalar, birçok fonksiyonları icra ettiği gibi, sosyal devlet olmanın gereğini de yerine getirmiş olmaktadır.	
Anahtar Kelimeler: Sosyal/Refah Devleti, Sosyal Belediyecilik, Dezavantajlı Kesim, Fonksiyon, Disfonksiyon.	

Title of the Thesis: Social Municipality Practises in Turkey (Umraniye Municipality Sample)	
Author: Abdulhakim Beki	Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Ali Rıza Abay
Acceptance Date: 11.09.2008	Nu. of pages: XII (pre text)+133 (main body)
Department: Sociology	Subfield: Sociology

A human being, as its character required, is a social being. Thus as a social being it has to live in a social area and satisfy all its needs. But sometimes there is no possibility to satisfy all necessities by its own effort. State is most important institution that meets necessities of individuals. Any individual knows that state has to meet social needs of a citizen and expects that from state. As a social-law state, our country also has to put worldwide-accepted economic and social rights into action. State is obliged to treat citizens according to social state, social security and social equality principles. Republic of Turkey has assigned various duties that belong to itself actually to municipalities as a local government instrument.

This study consist of three main chapter and conclusion. At first chapter, it is emphasized on state, social state and welfare state concepts. Hence as a local govenment unit municipalities and history of Municipalization in Turkey have chronologized from past to present-day. On other hand it is tried to emphasize functions of social municipalization stressing upon duties of municipalities and social municipality concept. At second chapter, as a sample in this study Umraniye and Umraniye Municipality through multi- dimension viewpoint have touched on. At third and last chapter, after touching on social municipality services that have practised at some municipalities in Turkey, social municipality services that carried out by Umraniye Municipality explained via tables and charts. At evaluation and conclusion chapter, there are comparisons made by sampling from other social services-offering municipalities. Besides deficiencies that have detected during study and some issues that have high priority have remarked.

The aim of this study is putting the forth performance of social municipality services at municipalities and also revealing functions or disfunctions that derived from these performances.

In this study, issues have derived from first-hand and second-hand sources. Sources that contain 1989-2007 period have derived from Umraniye Municipality Activity Reports, bulletins., magazines, various studies and presentations.

As a result, it is acknowledged that services which should be performed on social municipality services mentality in 1994-2007 period by Umraniye Municipality have performed succesfully with increasing line year by year. These services that made by Umraniye Municipality performs a lot of functions also provides requirements of being social state.

Key words: Welfare State, Social Municipality, Disadvantaged Fraction, Function. Disfunction.

GİRİŞ

Araştırmanın Konusu

II. Dünya savaşından sonra liberal devlet anlayışının kendi yapısı içinde gerçekleştirdiği sosyal devlet anlayışı ön plana çıkmak suretiyle, yönettiği insanlara sosyal haklar noktasında ciddi imkanlar tanımıştır. Halktan toplanan vergiler ve diğer gelirlerin 1970’li yıllardan sonra dağıtımına yetmemesiyle birlikte, liberal politikalar ortaya çıkmış ve küreselleşmenin akabinde önceleri halkların sahip olduğu ve devletin kendi eliyle verdiği sosyal ve kültürel imkanlar ciddi anlamda ortadan kalkmaya başlamıştır.

1980’den sonra sosyal devlet anlayışının zayıflaması ile, gerek dünyada ve gerekse Türkiye’de insanların ihtiyaç duydukları sosyal imkanlar ve kültürel kazanımlar için sivil toplum örgütleri, sosyal sorumluluk sahibi özel girişimciler ve yerel yönetimler kapsamında belediyeler, sosyal devlet tarafından yerine getirilmesi gereken ödevler noktasında sorumluluk üstlenmişlerdir.

Küreselleşme ile merkezi yönetimler yetkilerini ve görev alanlarını yerel yönetimlere devretmektedir. Bu bağlamda merkezi yönetim, yerine getirmek zorunda olduğu sosyal politikaları, yerel yönetimler eliyle ve proaktif bir şekilde gerçekleştirmektedir. Bu çalışmada, Avrupa Birliği’ne üyelik sürecinde bulunan ülkemizde, devletin temel fonksiyonlarından olan “sosyal devlet” görevinin büyük bir kısmını 5393 sayılı Belediyeler Kanunu ile devrettiği belediyelerde, sosyal belediyeçilik çalışmalarının uygulanıp uygulanmadığı konusu üzerinde durulmuştur.

Yapılan çalışmada görüleceği üzere, yerel yönetim birimlerinden olan belediyeler ve çalışma alanımız içerisinde bulunan Ümraniye Belediyesi, sosyal sorumluluk anlayışı çerçevesinde, sosyal devlet anlayışının gerçekleştirmek zorunda olduğu görevleri üzerine almak suretiyle, toplumda dezavantajlı kesimler arasında sosyal patlamayı engellemek, göç olaylarının yoğun yaşanması nedeni ile farklı kesimler arasında bulunan kültür farklılıklarını en aza indirecek kültürel ve sanatsal etkinlikler yapmak suretiyle, kültürel yozlaşmanın önüne geçmeye çalıştığı tespit edilmiştir.

Dezavantajlı durumda bulunan kesimlere yardımcı olunması sosyal devletin en temel görevlerinden biridir. Sosyal devlet, kendi uhdesinde bulunan bu görevini yapamadığı zaman, dezavantajlı kesimlerin ihtiyaçlarını karşılama sorumluluğu yerine

getirilmeyecektir. İşte bu noktada Türkiye’de devlet, bu sorumluluğun bir kısmını “yerindenlik” ilkesi gereği yerel yönetimlere devretmiştir.

Konu İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Konu ile ilgili yapılmış olan çalışmalar için Yüksek Öğretim Kurumu’nun Tez Kataloğu detaylı bir araştırmaya tabi tutulmuş, bu bağlamda direkt sosyal belediyeçilik ile ilgili bir çalışmaya rastlanılmamışsa da, indirekt olarak yerel yönetim ve sosyal hizmetlerle alakalı doktora ve yüksek lisans seviyesinde çalışmaların yapıldığı tespit edilmiştir. Bu çalışmaların isim ve içerikleri aşağıda kısaca verilecektir.

Bu çalışmalardan birincisi Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalında Tevfik Erdem tarafından yapılan ve 2003 yılında kabul edilen çalışma olup, “Yoksulluk Üzerine Sosyolojik Bir Çalışma “Ankara Kent Yoksulları” başlığını taşımaktadır. Çalışmada, direkt olarak yerel yönetimlerde yoksulluk konusunu işlenmemekle beraber yerel yönetimleri de ilgilendiren yoksulluk kavramı üzerinde derinlemesine bir araştırma yapılmış ve bu teorik çalışmanın akabinde Ankara’nın Altındağ’dan Sincan’a, Siteler’den Mamak’a kadar değişik ilçelerinde bulunan yoksulların durumu değerlendirilmiştir.

Yapılan çalışmaların ikincisi, direkt olarak yerel yönetimlerle ilgili olması açısından önemli bir çalışma olup, 2004 yılında Filiz Kitabevi tarafından basılan, “Sosyal Politika Perspektifinden Yerel Yönetimler (İngiltere, İsveç ve Türkiye Örneği)” ismini taşıyan, Halis Yunus Ersöz tarafından yapılan doktora çalışmasıdır. Bu çalışma dört ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde sosyal politika, sosyal devlet, yerel yönetim ilişkisi derinlemesine incelenmiştir. Yine bu bölüm içerisinde Sosyal Politikada Devletin Değişen Rolü ve Yerel Yönetimlere Etkisi başlığı altında yapılan incelemede bizim de araştırmamızda önemsedığımız sosyal devletten sosyal belediyeçiliğe geçiş ile ilgili incelemelerde bulunulmuştur. İkinci bölümde yerel yönetimlerin başlıca özellikleri ve refaha etkileri üzerinde durulmuş, üçüncü bölümde İngiltere ve İsveç’te yerel yönetimlerden örnekler verilmiştir. Son bölümde ise Türkiye’de yerel yönetimlerin tarihsel süreci incelenerek yerel yönetimlerin fonksiyonları üzerinde durulmuştur. Söz konusu çalışma, özellikle yerel yönetim ve sosyal politikalar konusunda inceleme ve araştırma yapacaklar için sahasında yapılan en temel çalışmalardan biridir.

Yapılan araştırmaların üçüncüsü, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde 2006 yılında Kadriye Kobak tarafından yapılan “Yerel Yönetimlerin Yoksullukla Mücadelede Uyguladığı Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Programları” isimli yüksek lisans çalışmasıdır. Çalışmada yerel yönetimlere ilişkin temel kavramlar ve yerel yönetimlerin tarihsel gelişimi vurgulanmış; daha sonra yoksulluğa ilişkin temel kavramlar ve yoksulluğun genel görünümü üzerinde durulmuş ve son olarak da Eskişehir, İstanbul ve Ankara ili kapsamındaki belediyelerde yoksullukla mücadelede uygulanan sosyal yardım ve sosyal hizmet programları örnekler verilerek incelenmiştir. Diğer taraftan bu kapsamda çeşitli ülkelerde yer alan yerel yönetimler kısaca incelenerek değerlendirmeye çalışılmıştır.

Yapılan çalışmalardan dördüncüsü, İrfan Demir tarafından Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde 2006 yılında yapılan “Yerel Yönetimlerin Sosyal Politika Fonksiyonları, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Örneği” isimli yüksek lisans çalışmasıdır. Özellikle bu çalışma, yerel yönetimlerle ilgili teorik açıklamalardan sonra “sosyal belediyecilik” üzerinde durması hasebiyle bizim çalışmamıza yakın bir çalışmadır. Araştırmada Kocaeli Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılan sosyal politika uygulamaları örneklerle anlatılmış, sosyal belediyecilik anlayışı olarak bu araştırmamızda tarifini yaptığımız ve geniş anlamıyla ortaya konulmaya çalışılan sosyal hizmet ve yardımların yanı sıra, kültürel, sanatsal, eğitim ve sportif faaliyetlerini barındıran hizmetler bütünü olarak ifade edilen sosyal belediyecilik tanımı üzerinde durulmuştur. Bu tanım çerçevesinde de, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi örneğinde hem sosyal yardım ve hizmetlerden hem de kültürel, sportif ve diğer faaliyetlerinden de örnekler sergilenmeye çalışılmıştır.

Konumuzla alakalı olarak en son yapılan çalışma ise Tuba Olcay Ölmez tarafından Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yapılan “Sosyal Yardım Sistemi İçerisinde Yerel Yönetimlerin Yeri” konulu yüksek lisans çalışmasıdır. Araştırmada genel olarak sosyal yardım kavramı üzerinde durulmuş, Türkiye’de koruma karakteri taşıyan sosyal yardımlardan bahsedilerek bu yardımları yapan merkezi hükümetin kurumları detaylı olarak ele alınmış ve yerel yönetimler tarafında yapılan sosyal yardımlar ve bunların Türkiye’ye ve sosyo-ekonomik yapıya etkileri vurgulanmıştır.

“Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları (Ümraniye Belediyesi Örneği)” isimli çalışma ile yukarda belirtilen çalışmalar karşılaştırıldığında, bu çalışmamızda sosyal devlet ve refah devleti kavramları temelinde özeldde sosyal belediyecilik kavramı, temel fonksiyonları detaylı bir şekilde incelenmiş, yapılan hizmetler de bu açıdan ele alınmış ve yorumlanmıştır. Sosyal belediyecilik uygulamalarının bir örneği olarak da Ümraniye Belediyesi’nin hizmetleri gösterilerek teorik altyapı ile birlikte pratik yansımaları ortaya konmaya çalışılmıştır.

Konunun Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın temel amacı; yerel yönetimler biriminden birisi olan Ümraniye Belediyesi Örneğinde yerel yönetimlerde uygulanan Sosyal Belediyecilik yaklaşımını ortaya koymak, uygulanan hizmetlerle ne tür fonksiyonların icra edildiğini tesbit etmektir. Dolayısıyla dünyada ve Türkiye’de son çeyrek asırda sosyal devlet anlayışının ve uygulamasının zayıflaması sebebi ile güncellenen ve giderek artan sosyal sorunlar ve onların çözümüne dönük çalışmalar araştırılmaya değer görülmüştür. Sıkıntıların artması, sosyal patlamalara sebebiyet verecek yoksulluk ve fakirliğin çoğalması, kültürel anlamda çöküşün ve yoğun göçün yaşanması ve bu problemleri çözecek belediyelerin varlığını Ümraniye Belediyesi bağlamında araştırma, bu çalışmanın diğer amaçlarından biridir.

Üç bölüm ve bir sonuçtan oluşan çalışmanın birinci bölümünde; kavramsal çerçeve ortaya konmuş; devletin tanımı, bu tanım çerçevesinde sosyal devlet olgusu ve refah devleti kavramları ele alınmıştır. Küreselleşmenin diğer bir yüzü olan yerelleşme çerçevesinde; yerel yönetim birimi olarak belediyelerin görevleri ve fonksiyonları, Türkiye’nin merkezi idari yapısı, tarihi ve dönüşümü incelenmiştir. Diğer taraftan “sosyal belediyecilik” kavramı üzerinde durularak, sosyal belediyeciliğin temel fonksiyonları ele alınmıştır.

İkinci bölümde, sosyal belediyecilik çerçevesinde ele alınan Ümraniye’nin tarihsel gelişimi, konumu, coğrafi, demografik, ekonomik, sosyo-kültürel yapısı incelenmiş; daha sonra Ümraniye Belediyesi ve tarihi gelişimi, belediyenin personel, mali ve fiziki yapısı ortaya konulmuş ve sosyal belediyecilik boyutu ile ilişkilendirilmiştir.

Üçüncü bölümde ise Türkiye’de sosyal belediyeçilik hizmetlerini yerine getiren belediyeler üzerinde kısmen durularak, Ümraniye Belediyesi’nde sosyal belediyeçilik hizmetlerini gerçekleştiren birimler ve sosyal belediyeçilik uygulamalarının gelişim süreci üzerinde durulmuş ve yapılan sosyal belediyeçilik hizmetleri yıllara göre tablo ve grafiklerle yorumlanmıştır.

Sonuç bölümünde ise, Ümraniye Belediyesi tarafından yapılan hizmetler kendi içerisinde yıllara göre kıyaslamaya tabi tutulmuş, sosyal belediyeçilik hizmetlerinin gerçekleşmesinde karşılaşılan sorunlar vurgulanmış, hizmetlerde eksik görülen noktalara dikkat çekilerek, önerilerle Ümraniye’de sosyal belediyeçiğin dönüşümü ortaya konmuştur.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırma esnasında devlet, sosyal devlet, refah devleti kavramları, belediyeçilik, Ümraniye ilçesi ve Ümraniye Belediyesi ile ilgili olarak geniş çaplı bir kaynak taramasına girilmiştir. Ayrıca, Ümraniye Belediyesi’nin belediye olarak kurulduğu 1987’den 2007 yılı sonuna kadar yapılan çalışmaları, tüm yayın organları, resmi faaliyet raporları ve ilgili kişilerle görüşülmek suretiyle ortaya konmuş ve Ümraniye Belediyesi hizmetlerinden yararlanan kişilerle ilgili belediye tarafından yapılan anketlerden yararlanılmıştır.

Araştırmada, Ümraniye Belediyesi’nin Türkiye’nin en büyük ili olan İstanbul metropoliteni içerisinde bulunan bir ilçe olması, nüfus yoğunluğu itibariyle gerek İstanbul’un ve gerekse de Türkiye’nin en büyük dört ilçesinden biri olması, demografik yapısına bakıldığında, Türkiye’nin 81 ilinden ve Balkan ülkelerinden yoğun göç hareketlerinin yaşandığı bir belde olması, ekonomik anlamda sosyal tabakalaşma örneklerinin ve ekonomik hareketliliğin çok canlı bir şekilde yaşanması, sosyo-kültürel anlamda birçok etnik ve dini grubu içerisinde barındırması örnek olarak seçilmesinde temel gerekçelerdendir.

BÖLÜM 1: KAVRAMSAL VE KURUMSAL TEMELLER

1.1. Devlet, Sosyal Devlet Ve Refah Devleti Kavramları

1.1.1. Devlet Kavramı

Sosyal Belediyecilik anlayışını kavramsal anlamda bir yere oturtabilmek için devlet, sosyal ve refah devleti kavramlarına açıklık getirmek gerekecektir.

Arapça bir kelime olan ‘devlet’, sözlükte, değişmek, bir halden başka bir hale dönmek, nöbetleşe birbiri ardınca gelmek, dolaşmak, zafer kazanmak ve zenginlik anlamına gelmektedir (Doğan, 1996: ‘devlet’ mad.) .

Kavram olarak devlet (state):

- a. Halk (insan unsuru), ülke (toprak unsuru) ve egemen bir siyasal otoritenin (egemenlik unsuru) birlikteliğinden oluşan siyasal örgütlenmedir.
- b. Belli bir ülkede, meşru egemenlik iddiasıyla o ülkede yaşayan bütün insanların hak, görev, sorumluluk ve davranışlarının kontrolünü elinde tutan siyasal kurumdur.
- c. Bir toplumdaki bütün siyasal kurumların soyut düzeyde toplamını ifade eden kavram (Demir, Acar, 2002: ‘devlet’ mad.) olarak tanımlanırken, Prof. Dr. Aydın Taneri, ‘Türk Devlet Geleneği’ adlı eserinde devleti, ‘bir milletin belli bir toprak parçası üzerinde politik bir örgütlenme sonucu ortaya çıkan ve topluluk (millet), ülke, devlet kudreti (egemenlik) ve politik örgütlenme olmak üzere dört unsurdan oluşan kişiliği’ olarak tarif etmektedir (Aydın, 1991: 81).

Diğer bir tanımda ise devlet (state, the state), toplumu yöneten kuralları belirleme yetkisine sahip olan özel bir kurumlar bütünü olarak tanımlanmıştır. Buna göre devlet, birleşik bir bütün değildir. Tam tersine, kamu politikasının yönü ve kaynakların kullanılması konusunda çeşitli çıkarları temsil eden siyasal eğilimlerin, çatışmalarının alanını ve parametrelerini belirleyen bir dizi kurumdan meydana gelmektedir (Marshall, 1999: ‘devlet’ mad.) .

1.1.2. Sosyal Devlet ve Refah Devleti Kavramları

Sosyal Devlet: Devlete, ekonomik ve aktif müdahale işlevi yükleyen, bu çerçevede bireylere sosyal güvenlik ve adalet sağlayıcı politikaların geliştirildiği refah devlet modelidir (Demir, Acar, 2002: ‘sosyal devlet’ mad.).

Refah Devleti (welfare state) ise, 1940’larda devletin, insanların barınma , sağlık, eğitim ve asgari düzeyde bir gelir elde etme gibi temel ihtiyaçlarını karşılayacak hizmetleri ve yardımları sunan, sosyal güvence sistemleri aracılığıyla bir refah ortamı sağlamakta başlıca sorumluluğu üstlendiği durumları tarif etmek amacıyla ortaya atılan terim olarak tanımlanırken, bir başka tanımlama da literatürde şu şekilde yer almaktadır: Refah devleti (welfare state), bütün vatandaşlarına en azından asgari yaşam standardının gereklerini temin etmeye ve fırsat eşitliğini korumaya yönelik ciddi sorumluluklar yüklenen, tam istihdamın sağlanması, kamu harcamalarının eğitim, sağlık, konut, çevrenin korunması, işsiz ve kimsesizlere yardım, altyapı yapımı gibi yatırım alanlarına kaydırılması için bilinçli politikalar üreten ve uygulayan devlettir (Marshall, 1999: ‘refah devleti’ mad.).

Siyasi gücün kurumsallaşması anlamına gelen devlet, tarihin ilk dönemlerinden beri her topluluk için vazgeçilmez bir unsur olmuştur. Ancak; her siyasi güç; mahiyeti, fonksiyonları, yapıları ve ahlaki sınırları itibariyle sahip olduğu kültürel zeminin özelliklerini de yansıtmıştır (Beki, 1998:50). Bu anlamda sosyal devlet ya da refah devleti kavramı, modern Batı’nın devlet anlayışına eklenen sıfatlar olarak bizzat Batı’nın devlet anlayışının evrimi içinde değerlendirilip anlaşılabilir. Doğu’da, özel olarak kurumlaşmış bir devlet olan Osmanlı söz konusu edildiğinde konu oldukça karmaşıklaşacaktır. Bugün Türkiye’de, anayasada da temel ilkeler arasında yerini alan sosyal devlet kavramı, Batı’daki anlamıyla kullanıldığından, bu çalışmada Doğu, İslam ya da Osmanlı tecrübeleri dışarıda tutulacak, Batı tecrübesi içinde kavramın gelişimi ve modern anlamı tartışılacaktır.

Kilisenin ve dinsel düşünme biçiminin devlete egemen olduğu Ortaçağ Avrupası’nda alt sınıfların sübvansiyonu, yoksulların desteklenmesi gibi konular dinsel bir kontekst içinde değerlendiriliyordu. Fakirlik ilahi kaderin takdiri idi ve tutunamayanlar, yoksullar, kadere rıza göstermeli, alçakgönüllü olmalı; zenginler, serf ve senyörler, kilise ise merhamet etmeli, alttakilere yardım etmeliydi. Erken Rönesans denilebilecek

bir dönemde Juan de Robles (veya Juan de Medina) *‘Dela orden que en algunos pueblos de Espana se ha puesto en la limosna para remedio de los verdaderos pobres’* (Bazı İspanyol yerleşim yerlerinde gerçek yoksullara yardım için bağışın durumu üstüne/1545) başlıklı çalışmasıyla bağış sorununu dünyevi, laik bir bağlamda ele almıştır (Bali, 1997:175). Robles dışında, Erasmusçu düşünürlerden Castrillo, Pedro de Valencia gibi aydınlar da modern anlamda ‘sosyal devlet’ kavramının Batı’daki erken öncüleri sayılabilir.

Daha çok Avrupa’da kullanılan ‘sosyal devlet’ (Amerika’da ‘refah devleti’ (welfare state) ifadesi kullanıldığında, akla Sosyalizm kelimesi gelmekte, amatörler bile en azından bu ideolojinin ismi çağrışım yapmaktadır. Sosyalizm, iktidar ve üretim araçlarının halk tarafından kontrol edildiği bir toplum fikrine dayanan bir düşünce sistemidir. Bununla birlikte, sosyalizmin fiili anlamı uygulamada zaman içinde değişmiştir. Siyasi bir terim olması nedeniyle, sınıfsız bir toplumun oluşturulması amacıyla, devrim ya da toplumsal evrimle örgütlü bir emekçi sınıf kurulmasıyla doğrudan bağlantılıdır. Sosyalizm, kökenlerini sanayileşme dönemindeki aydınlanma düşüncesinde dile getirilen siyasal ve sosyal eşitlik isteğinden almıştır.

Sosyalizm ve sosyalist terimi, bir dizi ideolojiye, bir ekonomik sisteme veya varolmuş devletlere işaret edebilir. Terimin ilk kullanılışı 19. yüzyılın başına kadar gider. İlk kez 1827’de Robert Owen’ın takipçilerini adlandırmak için kullanılmıştır. Fransa’da, yine 1832 yılında l’Encyclopedie nouvelle’deki Saint-Simon, ardından Pierre Leroux ve J. Regnaud’un fikirlerinin takipçisi olanlar için kullanılmıştır. Kelimenin kullanımı hızlı bir biçimde yayılmış ve değişik zamanlarda ve yerlerde değişik şekillerde kullanılmıştır. Farklı kişiler ve gruplar kendilerini sosyalist ve sosyalist karşıtı olarak tanımlamışlar, sosyalist gruplar arasında büyük farklılıklar olmakla birlikte, neredeyse hepsi en azından kuramsal olarak; toplumun, seçkin bir azınlığına hizmet etmektense, halk çoğunluğuna hizmet eden bir iktisat bilimiyle birlikte, dayanışma prensiplerine göre işleyip, eşitlikçi toplumu savunarak, sanayi ve tarım işçileriyle birlikte mücadele eden, ezilen sınıfları desteklemekten bahseden bir söylemi savunmuşlardır (www.tr.wikipedia.org., 09.06.2008).

Kapitalizmin gelişim seyri içinde alt sınıflara yönelik* ilk kurumsal sosyal güvenlik sistemi Bismarck Almanya'sında başlatılmıştı (Güvercin, 2004:90). Böylece 1889 yılında işçilere emeklilik ödemesi yapmak üzere tasarlanan ilk devlet sosyal sigortası hayata geçmiştir.

Bismarck, Avrupa'da ve özellikle Almanya'da yükselen sosyalist hareketin önünü kesmek amacıyla bu adımı atmıştı. Bismarck, Alman Sosyal Demokrat İşçi Partisini yeraltına iten 1878 Anti-Sosyalist yasasını çıkarmış, fakat partinin illegalitede daha da güçlenmesi karşısında 12 yıl sonra, yani 1890'da yasayı kaldırmak zorunda kalmıştı (www.tr.wikipedia.org. 09.06.2008). Ancak partinin işçi sınıfı üzerindeki etkisini kırmak için yasak kaldırılmadan bir yıl önce, bu emeklilik sigortasını gündeme getirmişti.

Bu çalışmanın akabinde 1908'de İngiltere'de cılız bir düzenleme yapıldı ki, bu da 1890'lardan beri İngiliz sendikalarının yaşlılık sigortası için yürüttüğü mücadelenin ve Avrupa sosyalist işçi hareketinin genel yükselişinin bir sonucuydu. Daha sonra 1930'larda ABD'de işçi hareketinin muazzam yükselişinin ürünü olarak Roosevelt'in, hareketi yatıştırma amaçlı diğer birçok önlemlerinin yanı sıra, 1935 yılında ilk sosyal sigortayı başlatmasını görüyoruz (www.turkey.usembassy.gov.,09.06.2008). Bu düzenleme de esas olarak Rus Devriminin Batı dünyasına salmış olduğu korkunun ürünüydü.

Sosyal güvenliğe ilişkin asıl yaygın gelişmeler İkinci Dünya Savaşından hemen sonra başlayacaktır. Birinci Dünya Savaşında Rusya'yı kaybederek ve Avrupa'yı da kaybetmenin eşiğinden dönerek çıkan Batı merkezli dünya kapitalizmi, II. Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında yeniden yükselen sosyalist dalgayı atlatabilmek için sosyal güvenlik sistemlerini tüm gelişmiş ülkelere yaygınlaştırdı. Nitekim tehlikeyi çoktan sezmiş olan İngiltere, daha savaş bitmeden (1942) geniş kapsamlı bir sosyal güvenlik öngören yeni planını hazırlamıştı.

Bunun dışında özellikle 2. Dünya Savaşı sonrası yükselen varoluşçu (existansialist) dalga, bilhassa bu dalganın iki önemli aydın ve yazarı Sartre ve Camus özetle şunu söylüyorlardı: "Uygurliklar kurmuş, hukuk, felsefe, bilim inşa etmiş, resimde, heykelde,

* 20.yüzyıldan önce bugünkü anlamda orta sınıflar yoktu.

müzikte ciddi değerler ortaya koymuş Batı insanı, niçin birbirini acımasızca öldürüyor? (60 milyona yakın insan hayatını kaybetmişti) Bu bir saçmalık, dünya, insanların davranışları, doğa rasyonel değil; her şey saçma ve bu saçmalıklardandır ki anlamsız yere harpler, tecavüzler, sınıf çatışmaları, ezenler, ezilenler gibi durumlar ortaya çıkıyor. Ancak bu bizim saçma üzerine bir ahlak (ethic) kurmamızı, saçma davranmamızı kısaca saçmalamamızı gerektirmez. Öyleyse bu saçma dünyanın saçmalıklarına son verecek düzenlemeler yapılmalı ve pratik olarak böyle bir düzen kurulmalı” (Hançerlioğlu, 1995:374). Umutsuzluk, hayal kırıklığı, parçalanmış aileler ve bireylerin hemen her gün ağladığı bu dönemde bu söylem ve tezler, Batı’da devletlerin bireye, aileye ciddi sosyal hak ve güvenceler vermesini etkilemiştir.

Savaş sonrası dönem, aynı zamanda kapitalizm açısından muazzam bir yükseliş dönemi idi ve dolayısıyla bu tür tavizleri vermek kapitalist sistem için kolay ve avantajlı oldu. Bu aynı zamanda sosyalist hareketler içinde reformizmi de besledi; hem Doğu blokunda (Troçkizm gibi), hem de Avrupa’da sosyal demokrasi gibi hareketler ortaya çıktı. Zira kapitalizm, klasik liberal devlet (Montesquieu’nun “Kanunların Ruhu” adlı tanınmış eserinde tasvir ettiği sosyal boyuttan yoksun, jandarma ve gece bekçisi devlet tipi) nesnel planda ıslah olmuş gibi bir görüntü veriyordu. Böylece “sosyal devlet” ya da “refah devleti” gibi kavramlarla anılan uygulamalar, esasen bu dönemin ürünü olarak ortaya çıkmış oldu (Gül, 2004:4).

Bu sistem ve denge, bugün çeşitli tikanıklıklar yaşamakta ve Avrupa’da sosyal devletten sapma yönünde eğilimler izlenmektedir. Sosyal devleti ilk kurumsallaştıran ülke olan Almanya’nın gündemi, Alman medyasında arka arkaya kapağa taşınan ‘Sosyal Devlet yıkılıyor mu?’ sorusuyla meşgul. Veriler ise, soruyu kendi başına yanıtlar niteliktedir.

“Almanya’da sosyal giderler 1970 yılında brüt gelirin yüzde 26’si civarında iken, bu oran bugün yüzde 42 civarında. Öte yandan yasal asgari ücret saat başına Lüksemburg’da 9 Euro, İrlanda’da 8 Euro ve Fransa’da 8 Euro 27 Cent iken, Almanya’da sadece 7 Euro 50 cent. Son on yılda üst katman gelirini yüzde 8.9 artırmış, ancak en alt katman ise yüzde 3’lük gelir kaybına uğramış. Ülkede yoksulluk sınırı olarak tanımlanan aylık 604 Euro’nun altında geliri olanların oranı son beş yılda yüzde 11’den yüzde 16’ya çıkmış durumda. Buna karşılık holdinglerin karlarında büyük bir artış grafiği çiziliyor, Çin ile birlikte en çok Almanya’da genç milyarder sayısı artıyor. Bu gelişmelerle birlikte bir zamanların

refah ülkesi, ‘Orta Direk’ cenneti Almanya’da sosyal devlet anlayışının artık kaybolduğunu ve bundan da kayıplı çıkacakların alt tabakaların olacağını belirten Erlangen Üniversitesi Ekonomi Profesörleri’nden Alp Bahadır, bu gidişatı durdurmanın globalizm çağında neredeyse imkânsız olduğunu belirtiyor” (www.voanews.com.08.04.2007).

Bugün de çeşitli renklerden Avrupalı reformistler [sosyal demokrat, sosyalist, komünist partiler, Yeşiller, kimi çevreci, küreselleşme karşıtı organizasyonlar (ATTAC- Association pour la taxation des transactions pour l'aide aux citoyens- benzeri çevreler), bazı Troçkist etiketli çevreler] “neo-liberal” bir Avrupa’ya karşı “sosyal Avrupa”yı ileri sürmektedirler. Reformistlerin burada yaptığı, kapitalizmin krizlerinin derinleştiği bir dönemde, işin aslında kamu harcamalarını arttıran ve dolayısıyla toplam tüketimi ve istihdamı teşvik eden “refah devleti” uygulamalarını bir kurtuluş reçetesi olarak sunmaktır. Oysa Batıda 1980’de refah devleti anlayışı ve uygulamaları çökme aşamasına gelmiştir. Çünkü refah devleti, kamu mali dengesini bozmuş, kamuda önemli mali krizlere neden olmuştur. Diğer taraftan bireylerin ve sivil toplum örgütlerinin sosyal sorunlara duyarlılığını azaltmış, özel teşebbüs önlemiş ve vatandaşın karşılaştığı her problemin çözümünün kamudan geleceği beklentisini bir yaşam tarzı haline getirmiştir. Bütün bu sıkıntılar batıyı refah devleti kavramından kademeli olarak uzaklaştırmıştır (Eryılmaz, 2007:81) .

Türkiye deneyimi değerlendirilmek istenirse, Batılı anlamda sosyal/refah devleti kavramı için II. Meşrutiyet dönemine gitmek gerekir. II. Meşrutiyetin ilanı ile ortaya çıkan nispi özgürlük havası içinde, siyasi grupların etkinliği daha fazla artmış ve işçi faaliyetleri hızla yükselişe geçmiş, dernek kurma, grev hakkı ve sendika kurma hakkı kazanılmıştır. Cumhuriyet’in ilanından sonra İzmir’de İktisat Kongresi toplanmış ve kongrede ülkenin ekonomik politikası belirlenmiştir. Sanayileşme ve diğer alanlarda teşvik hareketlerine başlanmıştır. Bu kongre ile Türkiye, ekonomik politikasını kısmen liberal bir yöne çevirmiş ve belli ilkeleri o günden ortaya koymuştur. ‘Mixed Economy’ ile Batı ekonomik literatürüne de giren ‘Karma Ekonomik Sistem’ nevi şahsına münhasır, Türkiye’ye özgü kabul edilmiştir.

1921 Anayasası, sosyal devlet ve sosyal haklarla ilgili çok sınırlı bir anayasadır. 1924 Anayasası’nın kabulünden sonra devletin sosyal hayata etkileri daha fazla görülmeye

başlamıştır. 1936 tarihli İş Kanunu, eksikliklerine ve uygulamadaki aksaklılara rağmen çalışma hayatını düzenleyici mahiyetteki ilk ciddi girişim olma özelliğine de sahiptir. 2. Dünya Savaşından sonra da bu gibi çalışmalar devam etmiştir. Çalışma Bakanlığı'nın, İş ve İşçi Bulma Kurumu'nun kurulması, 1947 yılında kabul edilen Sendikalar Kanunu ve buna bağlı olarak grev hakkının tanınması bu dönemde kabul edilen önemli kanunlardır.

Türkiye'de sosyal devlet anlayışının yerleşmesinin başlangıcı olarak 1961 anayasası gösterilebilir. 9.7.1961 tarihli Anayasanın Genel Esaslar kısmının 2. maddesi Cumhuriyetin Nitelikleri başlığı altında "Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, milli, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir." ibaresiyle sosyal devlet anlayışını açıkça kabul eder. Anayasanın tüm ilkeleri sosyal devlet prensibini destekler niteliktedir. Böylece 1961 Anayasası Türkiye'de ilk defa sosyal devlet rejimini kurmuştur denilebilir. Anayasa'nın 41. maddesi "İktisadi ve sosyal hayat, adalete, tam çalışma esasına ve herkes için insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesi sağlanması amacına göre düzenlenir. İktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı demokratik yollarla gerçekleştirmek, bu maksatla, milli tasarrufu artırmak, yatırımları toplum yararının gerektirdiği önceliklere yöneltmek ve kalkınma planlarını yapmak devletin ödevidir." der.

Sosyal devletin en başta gelen görevlerinden biri de sosyal güvenliktir. Anayasasının 48. maddesi ise sosyal güvenlik hakkına ayrılmış olup, "bu hakkı sağlamak için sosyal sigortalar ve sosyal yardım teşkilatı kurmak ve kurdurma" yı devletin ödevlerinden biri kabul eder. Böylece devlet, 1961 Anayasası'nda kabul edilen sosyal devlet prensibini çıkarttığı kanunlarla destekleyerek, devletin sosyal alandaki düzenleyici, denetleyici gücünü ortaya koymuştur. 1961 Anayasası ile devlet, ekonomik ve sosyal hayatı düzenlemek üzere sosyal devlet anlayışına da uygun olarak kalkınma planları yapmaya başlamıştır. Kalkınma planları aracılığı ile sosyal devlet bu anlayışın gerektirdiği hedefler doğrultusunda ülkenin sosyal, ekonomik ve kültürel politikasını düzenleyici, bu konularda yol gösterici ve bizzat devlet yürütme organlarınca da bu politikaların uygulayıcısı olarak ekonomik ve sosyal hayata müdahalelerini arttırmıştır.

Daha önce ifade edildiği üzere, 1982 Anayasası'nın 2. maddesi "demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti" ibaresine yer vermektedir. 1982 Anayasasının devletin temel

amaç ve görevlerini belirleyen 5. maddesinde ise “kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamaya, kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak şekilde sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya” devletin temel görevleri arasında yer verilmiştir.

Yukarıdaki anayasa maddelerinden anlaşılacağı üzere, sosyal devlet, toplumun “ortak iyi”sini toplum adına tesbit eden, nisbeten teknik ve bilimsel düzeyde bu işin nesnel olarak yapılmasını temin eden bir apolitik zemine işaret etmektedir (Aktay, 2006) .

Sosyal devletin temel amacı, herkese insan onuruna yaraşan asgari bir yaşam düzeyi sağlamaktır. Kendini sosyal devlet olarak tanımlayan bir devlet şu hakları da vatandaşlarına sağlamalıdır:

a. Çalışma Hakkı

1982 Anayasası’nın 49. maddesi çalışma hakkını tanımıştır. Bu maddeye göre “Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir. Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları korumak, çalışmayı desteklemek ve işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak için gerekli tedbirleri alır”. Çalışma hakkını tanımanın yanında, devletin çalışma imkânı yaratması gereği de kaçınılmaz bir sonuçtur.

b. Adil Ücret Hakkı

Çalışanların insan onuruna yaraşan asgari bir yaşam seviyesine ulaşması için de adil bir ücret elde etmeleri gerekir. Anayasanın 55’inci maddesinde bu konu düzenlenmiştir. 55’inci maddede, “Ücret emeğin karşılığıdır. Devlet, çalışanların yaptıkları işe uygun adaletli bir ücret elde etmeleri ve diğer sosyal yardımlardan yararlanmaları için gerekli tedbirleri alır. Asgarî ücretin tespitinde ülkenin ekonomik ve sosyal durumu göz önünde bulundurulur.” denilmektedir.

c. Sosyal Güvenlik Hakkı

Çalışan ve yeterli ücret alan insanların yaşlılık, hastalık, sakatlık, işsizlik gibi sebeplerle çalışamayacak duruma düştüklerinde, sosyal güvenlik haklarının tanınmış ve gerçekleştirilmiş olması gerekir. Sosyal güvenlik hakkı Anayasa'nın 60'ıncı maddesinde yer almaktadır. "Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet, bu güvenliğı sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar". Ayrıca 61. maddede özel olarak korunması gereken kişilerden bahsedilmektedir. "Devlet, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malûl ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar. Devlet, sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alır. Yaşlılar, devletçe korunur. Yaşlılara devlet yardımı ve sağlanacak diğer haklar ve kolaylıklar kanunla düzenlenir. Devlet, korunmaya muhtaç çocukların topluma kazandırılması için her türlü tedbiri alır. Bu amaçlarla gerekli teşkilat ve tesisleri kurar veya kurdurur."

d. Konut Hakkı

İnsanların asgari bir yaşam sürmesi için barınma ihtiyacı da olmazsa olmazlardandır. Barınacak yeri olmayan bir kişinin insan onuruna yakışır biçimde yaşaması mümkün değildir. Konut hakkı Anayasa'nın 57. maddesinde açıklanmıştır. "Devlet, şehirlerin özelliklerini ve çevre şartlarını gözeterek bir planlama çerçevesinde, konut ihtiyacını karşılayacak tedbirleri alır, ayrıca toplu konut teşebbüslerini destekler."

e. Sağlık Hakkı

Bir insan hastalandığı zaman tedavi olabilmelidir. Anayasa, bu hakkı 57. maddesinde düzenlemiştir. "Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir... Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler. Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir. Sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurulabilir."

f. Eğitim Hakkı

Eğitim olmadan insan onuruna yaraşır hayattan söz edilemez “Kimse, eğitim ve öğretim haklarından yoksun bırakılamaz... İlköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır... Devlet, maddî imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin, öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar. Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır.”

Bu haklar dışında, sosyal devlet gelir ve servet farklarının azaltılmasına yönelik tedbirler alabilir. Bunlar;

a. Vergi Adaleti

Sosyal devletin temellerinden biri de gelir ve servet eşitsizliklerinin azaltılmasıdır. Gelir ve servet eşitsizliklerini azaltıcı tedbirlerden en önemlisi vergi politikalarıdır. Anayasanın 73. maddesine göre, “herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, malî gücüne göre vergi ödemekle yükümlüdür. Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır.” (Özbudun, 2000:106) .

b. Kamulaştırma

Kamulaştırma, devlet ve diğer kamu tüzel kişilerinin kamu yararının gerektirdiği hallerde, karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir kısmını sahiplerinin isteğine bakmaksızın, kamu mülkiyetine geçirmesidir. Kamulaştırma, normalde sosyal devletle ilgisi olmayan bir kurumdur. Fakat Anayasa’nın 46. maddesinde sosyal devlet ilkesi doğrultusunda kamulaştırma yapılabileceği ön görülmüştür.

c. Toprak Reformu

Servet ve gelir eşitsizliklerinin temelinde toprak mülkiyetindeki eşitsizlikler yatabilir. Bu durumda, toprak dağılımındaki bu eşitsizlikler giderilmedikçe, gelir ve servet eşitsizliklerinin azaltılması oldukça güçtür. Anayasa, 44. maddesinde, “devlet..., topraksız olan veya yeterli toprağı bulunmayan çiftçilikle uğraşan köylüye toprak sağlamak amacıyla gerekli tedbirleri alır.” demektedir.

d. Devletleştirme

Anayasanın sosyal devleti gerçekleştirmek üzere öngördüğü tedbirlerden birisi de devletleştirmedir. Anayasanın 47’nci maddesine göre, “kamu hizmeti niteliği taşıyan özel teşebbüsler, kamu yararının zorunlu kıldığı hallerde devletleştirilebilir. Devletleştirme gerçek karşılığı üzerinden yapılır. Gerçek karşılığın hesaplanma tarzı ve usulleri kanunla düzenlenir”. Devletleştirme işleminin konusu, özel teşebbüslerdir. Devletleştirme ancak, özel teşebbüsün kamu hizmeti niteliği taşıması ve kamu yararının devletleştirmeyi zorunlu kılması hallerinde mümkündür (Özbudun, 2000:108).

Anayasalarda genel olarak 3 tür hak ayırt edilmektedir. Bunlar; koruyucu haklar, siyasal haklar ve sosyal haklardır.

Alman Hukukçusu G.Jellinek’ten beri yapılan bu ayırım klasik ayırım olarak da nitelendirilmektedir (Jellinek, 1901: 92–93). 1961 ve 1982 Anayasası da temel hak ve özgürlükleri bu üçlü ayırma göre düzenlemiştir. Sosyal hakların anayasalarda yer alması, endüstrileşme ile yani koruyucu ve siyasal haklardan çok sonra gündeme gelmiştir. Bundan dolayı koruyucu ve siyasal haklara “klasik hak ve özgürlükler” de denmektedir.

Sosyal haklar denince akla ilk olarak sosyal devlet gelmektedir. Sosyal haklara “isteme hakları” da denilmektedir. Bu haklar anayasanın “Sosyal ve ekonomik haklar ve ödevler” bölümünde yer almaktadır. Sosyal haklar kişiye, koruyucu haklardan farklı olarak devletten olumlu bir davranış, bir hizmet veya yardım isteme hakkı tanır. Bir başka ifadeyle koruyucu haklar, sadece hak ve özgürlüklere dokunulmamasını öngörürken, sosyal haklar da özgürlüğün kullanılmasını kolaylaştırılması söz konusudur. Devlet bu hak ve özgürlüklerin efektif olarak kullanılabilmesi için aktif bir rol oynamakta, mevcut engelleri ortadan kaldırmakta veya azaltmakta, gerektiğinde belirli yardımlarda bulunmaktadır. Sosyal haklar belirli hukuki düzenlemeler yapmayı (iş ve sosyal güvenlik hukukunda olduğu gibi), gerekli sosyal kurumların oluşturulmasını (okullar, hastaneler, çocuk esirgeme kurumları gibi) zorunlu kılmaktadır (Tanör, 1978: 78) .

Bu haklara örnek olarak aşağıdaki hak ve özgürlükleri verebiliriz: Ailenin korunması, m.41, eğitim ve öğrenim hakkı, m.42, çalışma ve sözleşme özgürlüğü, m.48, çalışma

hakkı, m.49, sendika kurma hakkı, m.51, toplu iş sözleşmesi hakkı, m.53, grev hakkı, m.54.

Tüm bu izahlardan sonra 2. Dünya Savaşı akabinde özellikle Batı Avrupa’da ve gelişmekte olan ülkelerde yaygın uygulama alanı bulmuş olan refah devleti anlayışı, devleti aşırı büyütürken özel sektörün yatırım imkanlarını daraltması, verimliliği düşürmesi ve sürdürülemez kamu açıklarına yol açması gibi sorunlar yüzünden 20. yüzyılın son yıllarında gözden düşmüştür (Demir, Acar, 2002: ‘refah devleti’ mad.).

Ama şu bir gerçektir ki, devleti meydana getiren unsurların başında ‘millet’ gelmektedir. Devlet ancak millet varsa olabilecek bir kurumsal aygıttır. Bu bakımdan devletin varlık sebebi, onun varlığını sağlayan milletin emniyet, huzur ve mutluluğunu tesis edebilmek ve ona hizmet edebilmektir. Sosyal devlet anlayışında da aynı yaklaşım devletin millete temel hizmeti götürmesi noktasında ön plana çıkmaktadır. Devletin gerekliliği de burada kendini göstermektedir.

İnsan sosyal bir varlıktır ve tüm ihtiyaçlarını kendisinin karşılayabilmesi mümkün değildir. İhtiyaçları gittikçe artmakta ancak bunları karşılayabileceği gücü dar bir alanla sınırlı kalmaktadır. Bunun yanı sıra, insanın tabiatında yaratılıştan gelen bilinç, menfaat, öfke ve istek gibi ucu açık, sınırlamaya tabi tutulmamış kuvveler mevcuttur ki, eğer bu hisler dini, ahlaki ve hukuki bir takım prensiplerle doğru bir mecraya kanalize edilerek kayıt altına alınmazsa, sosyal bir kargaşanın çıkmasına neden olur. Aynı şekilde bunları sınırlayıcı ve insan topluluklarının birlikte yaşamalarını sağlayıcı bir sosyal düzen oluşturulmazsa, hem insanlar arasında bir huzursuzluk tırmanacak, hem de hiçbir insan kendi imkanlarıyla ihtiyaçlarının tamamını karşılama şansı bulamayacaktır. Hukuk devleti kavramı bu anlamda devreye giren önemli kavramlardan biridir. Yukarıda ifade edildiği üzere Anayasa’da bulunan tanımıyla Türkiye Cumhuriyeti “...sosyal bir hukuk devletidir...” ifadesi de sosyal devlet olmanın olmaz şartlarından birinin hukuk devleti özelliğini de içinde barındırmasıdır. Ayrıca sosyal devlet olma özelliğini taşımayan bir devlet de hukuk devleti olma özelliğine sahip olamaz. Zira sosyal devlet özelliği taşımayan bir hukuk devleti, vatandaşlarına insanca yaşama hakkını tam olarak verebilecek bir devlet değildir (Taşdelen, 1997:77).

Bu yüzden devlet, sorumluluk alanı içerisinde bulunan halkın güçlü ve varlıklı olanlarıyla güçsüz ve fakir olanları arasında insani temel yaşam standardının

oluşturulması hususunda “sosyal bir hukuk devleti olarak” gerekli hukuki ve sosyal dengeyi gözetmekle yükümlüdür. Çünkü devlet otoritesinin zayıf kaldığı ya da tesis edilemediğı hallerde, toplum tam bir anarşizm keşmekeşliğine sürüklenir. Böyle bir keşmekeşlik içinde elbette güçlü olan korumasız olana hayat hakkı tanımayacaktır.

1.2. Bir Yerel Yönetim Kurumu Olarak Türkiye’de Belediyeler

1.2.1. Türkiye’de İdari Yapılanma

Anayasa’nın 123. maddesi çerçevesinde bakıldığında Türkiye idari anlamda merkezden yönetim ve yerinden yönetim esasına dayanmaktadır.

1.2.1.1. Merkezi İdare

Yine Anayasa’nın 126. maddesi gereğı: “Türkiye, merkezî idare kuruluşu bakımından, coğrafya durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre, illere; iller de diğerkademeli bölümlere ayrılır. İllerin idaresi yetki genişliğı esasına dayanır. Kamu hizmetlerinin görölmesinde verim ve uyum sağlamak amacıyla, birden çok ili içine alan merkezî idare teşkilatı kurulabilir. Bu teşkilatın görev ve yetkileri kanunla düzenlenir.”

1.2.1.2 Mahalli İdareler

Anayasanın 127. maddesi de Türkiye’nin mahalli idarelerini şöyle izah etmektedir: “Mahallî idareler; il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir. Mahallî idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir.”

Aynı maddenin devamında: “Merkezî idare, mahallî idareler üzerinde, mahallî hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütölmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahallî ihtiyaçların gereğı gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idarî vesayet yetkisine sahiptir.”

Maddenin devamında da: “Mahallî idarelerin belirli kamu hizmetlerinin görülmesi amacı ile kendi aralarında Bakanlar Kurulu’nun izni ile birlik kurmaları, görevleri, yetkileri, maliye ve kolluk işleri ve merkezî idare ile karşılıklı bağ ve ilgileri kanunla düzenlenir. Bu idarelere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır.” tanımlaması ile mahalli idarelerin yapısı ve işleyiş biçimi hakkında bize bilgi vermektedir.

Yukarda belirtilen Anayasa maddesi gereği yerinden yönetim, yer bakımından yerinden yönetim (mahalli idareler) ve hizmet bakımından yerinden yönetim (kamu kurumları) olmak üzere ikiye ayrılır (Kubat, 2000:VII vd.).

Yer bakımından yerinden yönetim birimleri il özel idareleri, belediyeler ve köylerdir. İl özel idarelerinin üç organı vardır: İl genel meclisi, il daimi encümeni ve vali.

1.2.1.2.1. İl Özel İdareleri

İl özel idaresinin görevleri İl Özel İdaresi Kanunu’nun 78. maddesinde ayrıntılı bir şekilde sayılmıştır. Bunlar genel olarak: İl özel idaresi, ilin mahalli hizmetlerini kalkınma planı ve ilke hedeflerine uygun olarak ve ilin imkan ve ihtiyaçlarını da göz önünde bulundurarak yıllık program hazırlamak ve uygulamakla görevlidir. Keza, mahalli müşterek nitelikte olan imar, bayındırlık, sağlık ve sosyal yardım, çevre sağlığı ve koruması, eğitim ve spor, tarım, ağaçlandırma, orman tesisi, ekonomi ve ticaret, haberleşme, kültür, turizmle ilgili diğer görevleri de yapar.

1.2.1.2.2. Belediyeler

Yerinden yönetim birimlerinden ikincisi belediyelerdir. Belediyeler üç organdan müteşekkildir: Belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanıdır. Belediyelerin Türkiye’deki tarihi sürecini yukarda kısaca izah etmiştik. Belediye ile ilgili detaylı konu ileride izah edileceği için burada üzerinde fazla durulmayacaktır.

1.2.1.2.3. Köyler

Üçüncü yerinden yönetim biçimi olan köyler de kamu tüzel kişiliğine haiz yerinden yönetim birimleridir. Köye ait işler Köy Kanunu’nun 13 ve 14. maddelerinde düzenlenmiştir. Bunlar sağlık, bayındırlık, yol, su, okul yapımı, pazaryeri, çarşı vs. gibi işlerdir. Gelirleri de salma ve imeceden oluşmaktadır. Köy tüzel kişiliğinin organları

Köy derneği, ihtiyar heyeti ve muhtardır. Köy derneği ve ihtiyar heyeti köyün karar organı, muhtar köyün yürütme organıdır.

1.2.1.2.4. Büyükşehir Belediyeleri

Büyükşehir belediyeleri kavramı mahalli idareler içerisinde bulunmayan bir kavram olmakla beraber, 1984 yılında çıkarılan 3030 sayılı yasa ile “büyükşehir belediyesi” yerel yönetim biçimlerinden biri olarak ortaya çıkmış olmaktadır. Böylece belediye sınırları içerisinde birden fazla ilçe bulunan şehirler büyükşehir statüsüne kavuşmuştur (Ersöz, 2004:161).

1.2.2. Belediye Kavramı

Şehir idare teşkilatını belirtmek için XIX. yüzyıldan itibaren kullanılan belediye kelimesi, Arapça, memleket, şehir anlamlarına gelen ‘beled’ veya ‘belde’ kelimelerinden türemiştir. Osmanlı Devleti içerisinde bugünkü şekliyle kullanılması Tanzimat Dönemine rastlamaktadır.

Şemseddin Sami, ‘belediyye’ kelimesini, bir şehir veya kasabanın sokaklarıyla sâir ‘umûr-u umumiyesine ve tanzifat ve sair ihtiyacâtına bakan idare. (Şemseddin Sami, 1317: ‘belediyye’ mad.) şeklinde tanımlarken, bu konuda en mühim eserlerden biri olan Mecelle-i Umûr-u Belediye kitabında ise ‘menafi’i müşterek ve ihtiyacat-ı müteakabile ilcasıyla bir belde temekkün eden ahalinin, beldelerine ve dolayısıyla kendilerine aid husus-ı hükümetin kanunla tayin ve irae etmiş olduğu hudud ve selahiyet dairesinde bi’l-ictimâ intihab ettikleri vekilleri vasıtasıyla ru’yet ifa etmelerine ‘belediyye’ denilir (Ergin, 1338:1/29) şeklinde tanımlamıştır. 03.04.1930 yılında çıkan 1580 sayılı Belediye Kanununun 1. maddesinde ise, belediyenin tanımı şöyle yapılmaktadır: “Belediye, beldenin ve belde sakinlerinin mahalli mahiyette müşterek ve medeni ihtiyaçlarını tanzim ve tesviye ile mükellef hükmi bir şahsiyettir.”

Bu tanımlamada idari özerklik, yani özerk karar alma ve uygulama imkanları ile mahalli demokrasinin güvencesi olan seçim unsuru yer almamaktadır (Yayla, 1987:9). Dolayısıyla Anayasa’ya bakıldığı zaman, bunun cevabını orada bulmak mümkündür. Bu aynı zamanda belediyenin gerçek anlamda bir tanımını da ortaya koymak adına önemlidir. Anayasa’nın 127. maddesi tarifi şöyle yapmaktadır: Belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere, kuruluş esasları kanunla

belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir. Bu tanımı maddeleştirecek olursak:

- a. Belediyenin mahalli niteliği, mahalli ihtiyaçları karşılayan bir idare olduğu,
- b. Şehir veya kasaba ölçeğinde bir yerleşik düzeni ifade ettiği,
- c) Demokratik, yani seçime dayalı olduğu,
- d) Özerkliğe sahip olduğu, yani tüzel kişiliğinin bulunduğu, ayrı bütçe ve organları, kendi adına karar alabilme gücü bulunduğu ve aynı zamanda da bağımsız olmayıp, devlet denetimi altında bulunduğu ortaya çıkmaktadır (Yayla, 1987:10).

1.2.3. Türkiye’de Belediyecilik

1.2.3.1. Osmanlı Devletine Kadar Belediye Teşkilatı

Osmanlı Devletinin öncesi ve sonrası için belediye kavramı kullanıldığında, ilk olarak karşımıza çıkan kavram hisbe kavramıdır. Hisbe, kelime itibariyle bir işi sadece Allah rızası için yapmaktır. Bir hukuk ve sosyal hizmet müessesesi olarak da, “iyiliği (ma’rufu) emretmek ve kötülükten (münkerden) sakındırmak” olarak ifade edilmiştir. Bu görevi ifa eden kişiye de muhtesip adı verilmektedir. (Akgündüz, 2005:35-36) Dolayısıyla Osmanlı Devletine kadar olan kısımda belediye kavramı dendiğinde, tamamı olmasa bile bugünkü belediyeciliğin işlevini yürüten muhtesiplik müessesesi hakim idi (Akgündüz, 2005:36; geniş bilgi için bkz. Nizamü’l-Mülk, Siyasetname, terc. Bayburtlugil, Nurettin, İst. 1981; Kazıcı, Yusuf Ziya, Osmanlılarda İhtisap Müessesesi, İst.1987; Ergin, Mecelle-i Umur-ı Belediye, I/310).

İslam hukukuna has olan hisbe teşkilatı Hz. Peygamber döneminden başlayıp, Hz. Ebubekir ve Ömer döneminde de devam eden ve Selçukludan Osmanlıya kadar da faaliyetlerini icra eden bir müessesedir. Daha öz ifadesi ile Osmanlı Devletine gelinceye kadar, hisbe teşkilatı denen ve belediye hizmetlerini yürüten bu müessesenin bulunmadığı bir belde de mevcut değildir. Tarihçi İlber Ortaylı, hisbe müessesesinin Doğu İslam şehrinde belediye nizamının temeli olduğunu ifade etmektedir (Ortaylı, 1992: 398). II. Bayezid devrine ait en mühim kanunlardan biri olan Bursa, İstanbul ve Edirne İhtisap Kanunnameleri’ni değerlendiren Tarihçi Prof. Dr. Ahmet Akgündüz, bu

kanunnamelerin dünyanın en mükemmel ve en geniş belediye kanununu olduğunu belirtmektedir (Akgündüz, 1999:125-126).

1.2.3.2. Osmanlı Devleti’nden Tanzimat Dönemine Kadar Belediyecilik

Günümüz belediye anlayışını doğru bir şekilde ortaya koyabilmek için, Osmanlı'daki belediye anlayışının gelişim seyrinden bahsetmek gerekir. Çünkü Osmanlı Devleti'nin birçok kurumu Türkiye Cumhuriyeti'ne tevarüs etmiştir. Belediye kurumu da bunlardan biridir.

Osmanlı döneminde belediyelerin gelişimi “beledi uygulama” ve “kurumsal gelişim” noktasında üç ana döneme ayrılmaktadır. İlk dönem, kuruluş dönemi olarak ifade edilebilecek olan ve 1855-1876 yıllarını içerisine alan dönemdir. Bu süreçte 1855 yılında İstanbul Şehremaneti ve akabinde Altıncı Daire-i Belediyenin kurulması belediyecilik anlamında ilk adım olmuştur. İkinci dönem ise, “sınırlı gelişme” olarak ifade edilebilecek olan dönemdir ki, 1877-1908 yıllarını kapsamaktadır. Bu dönemde İstanbul için “Dersaadet Belediye Kanunu” ve taşra için “Vilayet Belediye Kanunu” belediyecilik anlamında sınırlı bir dönemdir. Üçüncü dönem ise “Kurumsallaşma Dönemi” olan 1908-1922 yıllarını kapsayan dönemdir ki, bu dönemde İstanbul’da belediye kanunun devreye girmesi ve akabinde yirmi belediye dairesinin kurulması belediyecilikle alakalı kurumsal bir yapı oluşturulmuş olmaktadır (Oktay, 2008:376) .

Konuyu detaylandıracak olursak, Osmanlı Devleti, şer'i hukuku benimsemiş Müslüman bir devlettir. Dolayısıyla, sahip olduğu kurumların önemli bir kısmı, Müslüman devletler geleneğinde şekillenmiş kurumlardır. Osmanlı Devleti'nde idari yapı merkeziyetçidir. Bir de taşra teşkilatı vardır. Merkezde II. Mehmet dönemine kadar padişahın, sonrasında ise Veziri-i Azam'ın başkanlık ettiği Divan-ı Hümayun mevcuttur. Devletin yönetimi buradan yapılır.

Taşra yönetimi, askeri amaçlara yönelik ve toprak sistemine bağlı olarak ilk dönemlerde ‘kaza’ ve ‘liva’ ya da ‘sancak’ denilen bölümlere ayrılmıştır. Ancak devletin sınırları genişledikçe, taşra yönetimi geliştirilmiş ve yine toprak sistemine bağlı daha büyük bir yapı olan ‘eyaletler’ oluşturulmuştur.

Klasik dönemde Osmanlı şehrinin idaresi ve yargı görevi, ilmiyye sınıfından olan kadılarına bırakılmıştı. Kadı sadece şehrin değil, civarındaki köy ve nahiyelerin de mülki

amiri ve yargıcı idi ki, bu bir kaza idaresidir. Devletin bidayetinde merkez bürokrasisinin üyesi olan kadı, belirli bir süre için tayin edildiği bölgede yargının, kolluk işlerinin, mali görevlerin ve şehir yönetiminin sorumlusuydu (Ortaylı, 2007:85).

Osmanlı Devleti'nin kuruluşu sırasında ilk ve en büyük kadılığın İznik ve sonra Bursa kadılığı olduğunu söyleyen tarihçi Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, şehirlerin başında bulunan Kadı'nın aynı zamanda şehir ve kasabaların belediye işleri, bugünkü noterler gibi vekaletnameler, alım ve satım muamelelerinin tanzimi gibi işleri de uhdesinde bulundurduğunu söylemektedir (Uzunçarşılı, 1988: 83).

Dolayısıyla, Osmanlı şehir yönetiminde, yerel ve mülki yönetim fonksiyonları birbirinden ayrılmamıştır. Ancak Osmanlı taşra yönetim sisteminde önemli bir yeri bulunan Kadılar, bulundukları yerlerin hem hakimi, hem belediye başkanı, hem emniyet amiri, bazen hem mülki ve hem de halkın her konuda müracaat edebileceği sosyal güvenlik makamı konumunda idiler. Kendileri ya da yardımcı personeli seçimle işbaşına gelmemiş olmasına rağmen kadılar, ekonomik işlerde (fiyat tesbiti, narh konması), kolluk görevinin yerine getirilmesi, mali işlemlerin yürütülmesinde (vergi tarh ve cibayeti gibi) halkın ve esnafın temsilcisi sayılan kimselere başvurduğu takdirde yardımcı olurlardı. Esnaf loncalarının temsilcileri olan esnaf kethüdalarının, şehir ileri gelenlerinin (vücut-ı belde), ruhani reislerin varlığına rağmen, bu gibi kimselerin şehir yönetimine katılmak için devamlı kurullar halinde toplanmadıkları ve çalışmadıkları görülmektedir. Şu halde, Tanzimat devrine kadar Osmanlı ülkelerinde şehir ve eyalet idaresinden, vakıflar gibi ekonomik-sosyal kuruluşlardan, cemaat örgütlerinden söz edilebilir ama, mahalli idare gibi bir kavram ve kurumdan, hatta idareye yardımcı olan devamlılık kazanmış mahalli kurullardan söz etmek kesinlikle mümkün değildir. Böyle geliştirilmiş bir idari gelenek oluşmamıştır (Ortaylı, 2007: 86).

Öte yandan, Osmanlı Devleti'nde bugünkü anlamda yerel yönetimler tarafından sunulan, temizlik, imar, kültür, eğitim, sağlık, sosyal yardım gibi alt yapı ve toplumsal hizmetleri yerine getiren ve bu anlamda destek sağlayan diğer çeşitli kurum ve kuruluşlar da göze çarpmaktadır. Bunların başında ise Osmanlı'da kendine özgü bir yeri, örgütlenme biçimi ve hukuku olan vakıflar gelir (Öztürk, 2002:54).

Osmanlı Devleti'nin bidayetinden itibaren şehirlerde sosyal meselelerin çözümünde özerk yapıya sahip olan vakıf müesseselerini Prof. Dr. Ziya Kazıcı şöyle tanımlıyor: “Sadece Allah rızasını kazanmak için zengin kimseler tarafından kurulan ve menfaati tamamıyla ihtiyaç içinde bulunanlara tahsis edilen müesseselerdir” (Kazıcı, 1991:84).

Osmanlı tarihinde de hiçbir şekilde gözardı edilemeyecek bu gönüllülük esasına dayalı olan sosyal hizmet kurumları, hastaneler, yollar, köprüler, çeşmeler, su tesisleri, sebiller, şifa evleri, hanlar, hamamlar, kervansaraylar, konaklar, medreseler, imaret ve ibadethaneler, kitaplıklar gibi günümüzdeki sosyal belediyeçilik anlayışının en temel fonksiyonlarını icra etmekten geri durmuyorlardı. Merkezi yönetim tarafından şehirlere atanan kadıların temel görevi, -yukarıda ortaya konulduğu şekliyle- sosyal sorunlara çözüm üretmekten ziyade, düzeni tesis etmek ve ona uymayanları cezalandırmaktı (Aysan, 2007:26).

1.2.3.3. Tanzimat Döneminde Belediyeçilik

Osmanlı Devleti, Şer'i Hukuku uygulayan Müslüman bir devlet olması hasebiyle, kurumsal yapısını da Müslüman devletler geleneğinde bulunan kurumlar ile oluşturmuş ve bu kurumları zenginleştirerek kendi dokusuna uyarlamıştır. Klasik döneme kadar merkez ve taşrada yönetim politikasını başarılı bir şekilde yürüten Osmanlı Devleti, Batılı devletlerin yaşadığı aydınlanma çağıyla birlikte nispeten daha rasyonel ve prensipli bir süreç karşısında birçok noktada ciddi bir açılım sağlayamadı. III. Selim (1789-1808) Döneminde Osmanlı'nın Batılı devletleri kurumsal yapılarından istifade etmek amacıyla inceleme durumu söz konusu olmaya başladı. Dolayısıyla bu dönemden sonra Osmanlı Devleti; idari, kültürel, siyasal, hukuki ve sosyal birçok alanda 'modernleşme' çabası içerisine girmiştir.

Batılılaşma hareketleri II. Mahmut Döneminde hız kazanmış ve bu dönemde siyasi, hukuki, askeri, sosyal ve eğitim olmak üzere devletin birçok kurumunda hem şekilsel hem de muhteva olarak önemli değişiklikler yapıldı.

Tanzimat Dönemi, Osmanlı Devleti adına idari modernleşme ihtiyacının şiddetle duyulduğu yüzyıldır. Bu dönem öncesinde başlayan ve Osmanlı yönetimi tarafından desteklenen yenileşme hareketleri, devletin siyasi nüfuzunu iyiden iyiye kaybetmeye başlamasının ardından, Batılı devletlerin dayatmasıyla şekillenmiştir.

19. yüzyıla kadar Osmanlı yönetimi, yukarıda belirtildiği gibi, idaresinde bulunan bazı hizmetleri mahalli gruplara, dini cemaatlara ve vakıflara bırakmıştı. Tanzimat Dönemi'nde bu gibi hizmetler de olabildiğince merkezi hükümet örgütüne devredildi. Mesela, bazı yol geçitlerinin korunması, vergi bağışı karşılığında derbentçi denen köylere bırakılmışken; Tanzimat'tan sonra bu görev onlardan alınmış, hükümetin kolluk kuvvetlerinin sorumluluğuna verilmişti. Vergilerin tarh ve cibayeti daha önce cemaat idarelerinin, şehir ileri gelenlerinin reyile tesbit edilip, mültezimler tarafından toplanırken, bu usuldün vazgeçildi. İlk anda iltizam usulü de kaldırılmış, merkezden gönderilen yetkili muhassıllar ve onlara yardımcı olarak mahalli halkın temsilcileri ve ruhani reislerden oluşan devamlı kurullar (muhassıllık meclisleri) bu işle görevlendirilmişti. Ancak Tanzimat önderleri kısa zamanda merkezi bir mali idareyi gerçekleştirecek bürokratik altyapının noksanlığını gördüler ve trajik bir biçimde iltizam usulüne dönüldü. Asayişin sağlanması ise, köy ve kasabalardaki halktan, bazı loncalardan veya bu görevi ihale usulü ile yüklenen yasakçı, muhtesip vs. gibi kimselerden alındı, zaptiye örgütü güçlendirildi. Bazı başarısızlıklarına rağmen Tanzimat liderleri, merkeziyetçi bir devlet mekanizmasını gerçekleştirmekte hayli yol almışlardı. İşte bu modern merkeziyetçilik güçlendiği ölçüde, Osmanlı toplumunda modern anlamda mahalli idarelerin çekirdeğinin oluştuğu, yerel grupların idareye katıldığı görülüyor. Ordunun, maliyenin, mülki idarenin her dalının hükümet kontrolüne alınmak istendiği ve eğitimin de buna yönelik bir biçimde düzenlendiği ortamda, mahalli halkın temsilcilerinin yardımına başvurmak da kaçınılmazdı. Bu bakımdan Tanzimat Dönemi'nin idari reformları, ülkemizde mahalli idarelerin doğuşu için gerekli ortamı da hazırlamıştı (Ortaylı, 2007: 87).

Seçim konusu yine Tanzimat Dönemi'nde vilayet idaresinde yapılan reformlar dolayısıyla gündeme geldi. Seçim usulüne, kurumsallaşan ve devamlılık kazanan kurullara yerli halktan temsilci olarak katılacak üyelerin saptanması nedeniyle başvurulacaktı. Öngörülen seçim usulü pek ilkeldi, bundan başka yaygınlıkla uygulanmadığı da kesindir. Ancak önemli olan bir seçim usulünün öngörülmesi ve hukukileşmesidir. 1864 yılında çıkarılan 'İdare-i Vilayet Nizamnamesi' valilere geniş yetkiler vermiş ve vilayette bir meclisin kurulması da öngörülmüştür (Ortaylı, 2007: 88).

Osmanlı Devleti'nde, bugünkü anlamda bir yerel yönetim birimi olarak, ilk belediyenin kuruluşu da, Tanzimat dönemine rastlamaktadır. Kırım harbinden sonra artan Osmanlı Avrupa münasebetleri çerçevesinde 1271/1855 yılında Fransa'daki "prefecture de la ville"nin karşılığı olan "şehreminiliği" yani şehremaneti teşkilatı kurulmuş oldu. Takvim-i Vakayi'de yayımlanan tebliğle: "İstanbul'da Allah'ın kullarının işlerini kolaylaştırmak gayesiyle şehremaneti ünvanıyla bir memuriyet kurulmuş; Meclis-i Tanzimat buna yardımcı olmak üzere Şehir Meclisi adıyla bir heyetin teşekkülüne karar vermiş ve şehremini olarak da Tırhala Valisi Mehmed Paşa'nın oğlu eski Amasya mutasarrıfı Salih Paşa bu göreve tayin olmuştur" (Akgündüz, 2005:538). Böylece konu, önce Meclis-i Tanzimatta görüşülmüş ve Sultan Abdülmecid'in 1271/Temmuz 1855 tarihli irade-i seniyyesi ile kesinleşmiş olan bu şehremaneti teşkilatı batılı anlamda ilk belediye teşkilatı olmuştur (Akgündüz, 2005:541).

'İstanbul Şehremaneti' olarak kurulan belediyenin başında hükümetçe atanmış bir 'şehremini' bulunuyordu. Şehremini'nin yanında yine padişahın tayini ile görevlendirilen üyelerden oluşan bir şehir meclisi vardır. Bunları sayısı on iki olup, şehremini ve yardımcılarını ile birlikte on beş idi. Belediyenin görevleri ise, zaruri ihtiyaç maddelerinin kolaylıkla sağlanmasını ve bulunmasını gözetlemek; yol, kaldırım yapım ve onarımı; şehrin temizlik işlerinin yürütülmesi, çarşı-pazar ve esnaf kontrolü, fiyat, kalite, ölçü, tartı denetimi, önceleri İhtisap Nezareti tarafından toplanan devlete ait vergi ve resimleri toplayıp, maliyeye teslim etmek şeklinde sıralanmaktadır (Öztürk, 2002:58).

1857'de Beyoğlu'nda Altıncı Daire-i Belediye'nin kurulmasından başlayarak, zamanla tüm ülkede kent yönetiminde belediye örgütüne geçilmiştir. Bu gelişmenin yasal çerçevesini 1864 Vilayet Nizamnamesi oluşturmuştur. Buna göre, liva ve kaza merkezlerinde seçilmiş üyelerden kurulu 'Meclis-i Beledi'ler bulunacaktır. Böylece temsil yöntemi yasal bir dayanağa kavuşarak uygulama alanı bulmuştur (Çitçi, 1989: 59).

Osmanlı Devleti'nin öteki şehirlerinde belediye kurmaya yönelik çalışmalar daha sonraki yıllara rastlamaktadır. Bu çerçevede 1868 yılında çıkarılan bir talimat ile İstanbul dışında, belediye teşkilatı kurulması öngörülmüştür. Böylece vilayet, sancak ve kaza merkezlerinde de birer belediye teşkilatı kurulmuştur. Bu teşkilatın organları,

sancak yöneticisi tarafından, memurlar arasından atanan ve valinin onayı ile göreve başlayan bir belediye başkanı ve yerel seçim kurullarının seçtiği meclisten oluşmuştur. Daha sonra 1876 Anayasası İstanbul ve taşrada kurulacak belediyelerin seçimle işbaşına gelecek meclisler tarafından yönetilmesini ve bunların kuruluş ve görevleri ile meclis üyelerinin seçim usulünün kanunla belirtilmesini öngörmüştür.

1877 yılında çıkarılan ‘Dersaadet Belediye Kanunu’, eski belediye dairesini 20’ye çıkarmıştır. Böylelikle belediyeler idari bir varlık olmaktan da ötede bir hükmi şahsiyet kazanmışlardır. Kanun, belediyelere imar işlerini düzenleme ve kontrol, bayındırlık hizmetleri, aydınlatma, temizlik, belediye mallarının yönetimi, emlak tahriri, nüfus sayımı, pazar ve alışveriş kontrolü, hijyenik tedbirler almak, mezbaha, okul açmak, itfaiye ve belediye gelirlerini toplamak gibi görevler yüklemiştir. Fakat bu görevlerin bir kısmı hiç yerine getirilmediği gibi, bir kısmı da merkezi hükümet organları tarafından yürütülmüştür (Ortaylı, 2007:400; Yayla, 1987:22).

Belediye seçimlerinde belirli miktarda vergi verenlerin aday veya seçmen olmaları usulü kabul görmüş olmasına rağmen, ülkede mahalli yönetimler üzerindeki merkeziyetçi vesayet bu sebeple bir gelenek halini almıştır. II. Meşrutiyet’te İstanbul’da ilk belediye seçimleri yapılarak muhtar bir belediyeçilik uygulamasına geçilmesi ön görülmüşse de bu projeden çok çabuk vazgeçilmiştir. Özellikle 1913’te çıkarılan geçici vilayet kanunu mahalli demokrasiye ve yönetime bütün özerklik kapılarını uzun süre kapatan bir uygulamaya başlangıç olmuştur. İstanbul Belediye ise, merkeziyetçi uygulamayı daha 1910’da değiştiren ‘Dersaadet Belediye Kanunu’ ile pekiştirmişti. Buna göre İstanbul Belediyesi dokuz şubeye ayrılıyor, her birinin başına maaşlı bir müdür tayin ediliyordu (Ortaylı, 2007:401). Sonraki dönemlerde de durum çok ciddi şekilde değişmemiştir.

Görüldüğü gibi, yerel yönetimler sistemine geçiş, Osmanlı Devleti’nin Batılı devletler karşısında siyasi anlamda başarılı olamadığını fark ettiği ve kendi kurumsal yapısını yeniden gözden geçirme ihtiyacı hissettiği bir dönemde başlamıştır. Klasik dönemde yakaladığı siyasi ve askeri başarıları artık elde edemediğini fark eden Osmanlı yönetimi, başlangıçta sorunun çözümünü, klasik dönemde ortaya konulan çalışmaları modellemekte buldu. Ancak doğru ve etkili bir şekilde yapılmayan bu modelleme, istenilen verimi vermeyince Osmanlı yönetimi bu kez, geliştiğini fark ettiği Batılı

devletler karşısında şaşkın bir şekilde başlangıçta kendi talebiyle, sonradan da Batılı devletlerin baskılarıyla siyasal, sosyal, askeri, kültürel ve teknik anlamda modernleşme hareketleri geliştirdi. Saltanat sistemiyle idare edilen, bürokrasinin atanarak şekillendiği bir siyasal anlayışın, yerel yönetimlerde de halkın yönetim sürecine dahil edilmesini sağlayan seçim usulünü kabul etmesi göz ardı edilemeyecek bir yenilik hareketidir.

1.2.3.4. Cumhuriyet Döneminde Belediyecilik

Osmanlı Devleti'nde Tanzimat dönemiyle birlikte başlayıp I. Meşrutiyet ile tüzel bir kişiliğe bürünmesine rağmen, Cumhuriyet Türkiye'si'ne sınırlı bir yerel yönetim ve temsil anlayışı aktarılmıştır (Çitçi, 1989: 60).

Türkiye Cumhuriyeti, Osmanlı Devleti'nden 389 adet belediye idaresi devralmıştı. Ancak Türkiye Cumhuriyeti'nin hukuksal yapısı da I. Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilen 1921 Anayasası ile Osmanlı hukuk sisteminin henüz devamı niteliğindeydi. Bu dönemde Ankara'ya da İstanbul gibi ayrı bir şehremaneti idaresi getirilmiş olmasına karşın, sorunlar çözüme kavuşturulabilmiş değildi. Ankara ve İstanbul'da henüz reis ve azalar seçimle işbaşına gelmiyordu. 1924 Anayasası'nda seçecek ve seçilecek kimselerde emlak sahibi olma ve emlak vergisi verme şartı aranmayacağı şeklinde bir yenilik getirildi. Durum böyle olmasına rağmen Vilayet Belediye Kanunu 1930 yılına değin yürürlükte kalmıştır. 3 Nisan 1930'da çıkarılan 1580 sayılı Belediye Kanunu ile şehremini isim ve unvanının yanı sıra şehremanetleri de kaldırılarak bütün teşkilatların adı 'belediye' olarak belirlendiği gibi, belediye meclisi gibi unvanlar da bütünüyle genelleştirildi (Ortaylı, 'Belediye' mad., s. 402).

Cumhuriyet döneminde belediyeler bakımından bir önemli adım atılmış ve bu adımların ilki yukarda belirtildiği gibi 1930 yılında çıkarılan 1580 sayılı Belediye Kanunudur. Bu kanun belediyeciliği belli bir intizam altına almış olsa da istenilen yeterliliğe de sahip olamamıştır. 1580 sayılı Kanun 2005 yılına kadar yürürlükte kalmış, bu arada 5212, 5272 sayılı Büyükşehir Belediyesi ve Belediye Kanunları çıkarılmış ancak 2005 yılında 5393 sayılı Kanun çıkarılmak suretiyle de belediyecilik anlayışını genişleten ve daha güncel hizmetler sunmasına imkan hazırlayan bir kanun olmuştur. Bu kanun da bugün tam anlamıyla toplumsal ihtiyaca cevap verebilecek bir niteliğe sahip olmasa da, geçmişle mukayese edildiği zaman büyük bir mesafenin kat edildiği görülmektedir.

Sonuç olarak belediyeçiliğin tarihi seyrini özetleyecek olursak, 1855-1930 yılları batılı anlamda belediyeçiliğin başlangıcı, (I.aşama,) 1930-1950 yılları arası II. aşama ve belediyeçilikle ilgili ciddi çalışmalar yapıldığı dönem, 1950-1980 yılları arası belediyeçilikle ilgili kayıp dönemi, 1980 sonrası belediyeçilikle ilgili gelişme dönemidir. Yeni Liberal Dönem olarak da adlandırılabilen bu dönemde (Ersöz, 2004:172) yerel yönetimlere kayda değer imkanlar sunulmuştur. 2004 yılı ve sonrası ise belediyeçilikte yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. 5393 sayılı Belediye Kanunu ile belediyeçiliğin yönü yeniden değişmiş ve ciddi bir yapılanma söz konusu olmuştur (Eryılmaz, 2007:81).

1.3. Belediyelerin Görevleri

1.3.1. Belediyelerin Genel Anlamda Görevleri

Anayasa'nın "Mahalli İdareler" başlıklı 127. maddesinde: "Mahallî idareler; il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir" şeklinde, merkezî idare ise, mahallî idareler üzerinde, mahallî hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahallî ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idarî vesayet yetkisine sahiptir" (T.C. Anayasası, mad. 127) şeklinde tanımlanmıştır.

Diğer taraftan 1930 yılından beri yürürlükte bulunan ve 2004 yılında yürürlükten kaldırılan 1580 sayılı Yasanın 1. maddesi "Belediye, beldenin ve belde sakinlerinin mahalli mahiyette müşterek ve medeni ihtiyaçlarını tanzim ve tesviye ile mükellef bir hükmi şahsiyettir." biçiminde tanımlanmıştır.

21.11.1988 tarihinde Türkiye tarafından kabul edilip imzalanan ve 1992 yılında TBMM'nin 3723 sayılı Kanunla kabul ettiği "Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı" da bu genel hizmet alanına benzer tarzda bir tanım yapmakta ve özerk yerel yönetim kavramını, "Yerel makamların kanunlarla belirlenen sınırlar içerisinde, kamu işlerinin önemli bir bölümünü kendi sorumlulukları altında ve yerel nüfusun çıkarları

doğrultusunda düzenleme ve yönetme hak ve imkanı” şeklinde tarif etmektedir (Salihoğlu, 2005).

Bütün bu gelişmelerden sonra en son olarak 2005 yılında çıkarılan 5393 sayılı Belediye Kanunu da daha fazla yetki ve sorumluluk yüklemek suretiyle, belediyenin hizmet alanlarını tarif etmektedir. Kanunun 14. maddesi belediyelerin görevlerini düzenleyen maddedir. “Belediyelerin Görev Yetki ve Sorumlulukları” başlığını taşıyan bu madde belediyenin görevlerini maddeler halinde ortaya koymaktadır. Bu görevleri bayındırlık, koruyucu, ulaştırma, düzenleyici, eğitim ve sosyal gibi alt başlıklar halinde ortaya konabilir (Eryılmaz, 1994:130).

1.3.1.1. Bayındırlık İle İlgili Görevler: 14. maddenin a bendinde:

“**MADDE 14.** — Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla;

a) İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor; sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000’i geçen belediyeler, kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açar.

ifade edildiği üzere Belediye, mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla alt yapı hizmetleri olarak da ifade edilen imar düzenlemeleri, su ve kanalizasyon tesislerinin yapılması, yol, cadde, kaldırım, meydan, geçit, park, ağaçlandırma, garaj ve pazar yeri alanlarının yapımına kadar birçok alt yapı hizmetlerinden sorumludur.

1.3.1.2. Koruyucu Görevler: Yine 14. maddenin a bendinde ifade edildiği üzere, çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık hizmetleri, zabıta hizmetleri, cadde ve sokaklarda satılan gıdaların kontrolü, hemşehrilerin can ve mal güvenliğini sağlayıcı itfaiye tedbirlerini alma hizmetlerinden sorumludur.

1.3.1.3. Ulaştırma Görevler: Şehir içi trafiğin düzenlenmesi, ulaşımın sağlanması için gerekli altyapı çalışmalarının yapılması, parkların yapımı gibi hizmetler en temel görevlerinden biridir.

1.3.1.4. Düzenleyici Görevler: Şehirleşmenin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için imar planlarının yapımı ve uygulanması, bina ve iş yerlerine ruhsat verme, tüketicinin korunması açısından gerekli çalışmaların yapılması hizmetleri belediyenin sorumluluk alanına giren hizmetleridir. Diğer taraftan kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun

ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlama; bu amaçla bakım ve onarımını yapma, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etme de belediyenin görevlerindendir.

1.3.1.5. Eğitim İle İlgili Görevler: 14. maddenin b bendinde:

b) Okul öncesi eğitim kurumları açabilir; Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir; sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir. Gerekğinde, öğrencilere, amatör spor kulüplerine malzeme verir ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclisi kararıyla ödül verebilir. Gıda bankacılığı yapabilir.

Belediye, kanunlarla başka bir kamu kurum ve kuruluşuna verilmeyen mahallî müşterek nitelikteki diğer görev ve hizmetleri de yapar veya yaptırır.

Hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, belediyenin malî durumu ve hizmetin ivediliği dikkate alınarak belirlenir.

Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda özürlü, yaşlı, düşkün ve dar gelirli olanların durumuna uygun yöntemler uygulanır.

ifade edildiği üzere belediye, okul öncesi eğitim kurumları açabilir, beldesindeki okul binalarının inşaatı, bakım ve onarımlarını yapabilir.

1.3.1.6. Sosyal Görevler: Dezavantajlı kesimlerin sıkıntılarını giderme adına sosyal hizmet ve sosyal yardımları yapma; kültür, sanat, turizm ve tanıtım, spor, sağlık tesisleri kurma ve işletme; nikah, mesleki ve beceri kazandırma ve gıda bankacılığı gibi görevlerle sorumludur.

1.3.2. Sosyal Belediyecilik Kavramı

Sosyal devlet; yurttaşlarının sosyal durumlarıyla, refahlarıyla ilgilenen, onlara asgari bir yaşam düzeyi sağlamayı ödev bilen devlet şeklinde yukarıda tanımlanmıştı. Sosyal devlet maddi ve manevi anlamda ihmal edilmiş kişilerin, devlete karşı sosyal destek talebinde bulunma hakkını yani sübjektif bir kamu hakkına sahip olmaları demektir. Çoğulcu demokratik toplum yapısında insanların devletten beklentileri artmıştır. İnsan hakları anlayışı gelişmiş, insan onuruna yakışır bir yaşam standardını bütün vatandaşlara ulaştırmak, “sosyal devlet” olmanın vazgeçilmez unsuru olarak öne çıkmıştır.

Sosyal devlet kavramından sosyal belediyeçilik kavramına gelinecek olursa, sosyal belediyeçilik kavramı, Batı ülkelerinde “social municipality” (www.wds.worldbank.org.08.09.2008); (sosyal belediyeçilik), “social municipality services” (sosyal belediyeçilik hizmetleri) ve “social based municipality” (sosyal temelli belediyeçilik) gibi benzer biçimlerde kullanılmaktadır. Diğer taraftan yine Batıda “refah devleti” ve bunun yerel bazda “refah belediyeçiliği” kavramın da kullanıldığını ve 1980’li yıllarla birlikte refah devleti anlayışında zayıflamalarla beraber refah belediyeçiliğinin de zayıfladığını görmekteyiz (Eryılmaz, 2007:81).

Refah belediyeçiliği veya sosyal belediyeçilik yaklaşımının temelleri 19. yüzyılın sonlarında gelişen “sosyal devlet” anlayışına dayanmakta, özellikle sosyal demokrat partilerin iktidarda olduğu ülkelerde/yerel yönetimlerde daha çok önemsendiği görülmektedir. Örneğin Fransa’da Saint-Nazaire belediyesi kendisini “municipalité sociale” olarak tanımlamaktadır (Michel Messu, 2008). Bu tür hizmetler yerel yönetimler tarafından ve yerel yönetimlerle işbirliği içinde sivil toplum kuruluşları ve kiliseler tarafından yapılmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri’nde rekreasyonel ve sportif faaliyetler de “social municipality” kapsamında önemsenmektedir (www.vacationsweb.org/tag/dolls, 09.06.2008).

Türkiye’de ise sosyal belediyeçilik kavramı akademik camiada üzerinde ittifak edilen bir kavram değildir. Bu kavrama iki farklı açıdan bakmakta fayda vardır. Birincisi dar anlamda sosyal belediyeçilik olarak nitelendirilebilecek olan kavram: Belediye sınırları içerisinde ikamet eden halkın yaşam standartlarını yükseltecek mahiyette yapılan sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin bütününe verilen addır. Bu tanımda belediyeye düşen asli görevlerin dışında yapılan tüm sosyal yardımlar ve sosyal hizmetler sosyal belediyeçilik kavramı içerisinde değerlendirilebilir.

İkinci ve daha geniş kapsamlı bir tarif yapılacak olursa: Belediye sınırları içerisinde ikamet eden halkın yaşam standartlarını yükseltecek mahiyette yapılan sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin yanı sıra, her türlü kültürel, sanatsal, eğitsel ve sportif faaliyetler bütünü sosyal belediyeçilik kapsamı içerisinde değerlendirilebilir. Bu tanımda da görüleceği üzere sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin yanı sıra, belediyeler tarafından özellikle 1994 ve sonrasında daha fazla yapılmaya başlayan her türlü kültürel

etkinlikler, sanatsal faaliyetler, sportif faaliyetler ve meslek kazandırma ve kişisel gelişime yönelik eğitim hizmetleri sosyal belediyeçilik olarak nitelendirilebilir.

Sosyal belediyeçilikle alakalı yapılan bir diğer tanım da Yalçın Akdoğan tarafından yapılan bir tanımdır: “Mahalli idareye sosyal alanlarda planlama ve düzenleme işlevi yükleyen, bu çerçevede; kamu harcamalarını konut, sağlık, eğitim ve çevrenin korunması alanlarını kapsayacak şekilde sosyal amaca kanalize eden; muhtaçlara yardım yapılması ve sosyal dayanışmanın tesis edilmesi ile sosyo-kültürel faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan altyapı yatırımlarını üstlenen; bireyler ve toplumsal kesimler arasında zayıflayan sosyal güvenlik ve adalet mefhumunu güçlendirmeye yönelik olarak mahalli idarelere sosyal kontrol işlevleri yükleyen bir modeldir” (Akdoğan, 2008).

Dikkat edilecek olursa, sosyal belediyeçilik olarak ifade edilen bu tanımın temelinde insanı-sosyal dokuyu önceleyen, fiziki dokuyu da sosyal dokuya göre şekillendiren bir anlayış yatmaktadır (Abay, 2008:80). Nitekim genelde sosyal belediyeçilik hizmetlerini yürüten belediye başkanları belediyeçilik hizmetlerini üç ana kategoride ele almaktadırlar. Bunların birincisi alt yapı hizmetleri denilen hizmetler ki, imar, yol, asfalt, cadde, kaldırım, park yapımı, temizlik vb. hizmetlerdir. İnsanların hayatlarını kolaylaştıran bu hizmetlerden sonra ikinci sırada insanların bedeni ihtiyaçlarını karşıla görevi gelmektedir. O da maddi imkansızlıklar içerisinde olan insanların ihtiyaç duydukları sosyal yardım ve hizmetlerdir. Sosyal yardım ve sosyal hizmetler kapsamında yapılan çalışmalar buraya matuf çalışmalardır. Üçüncü sırada ise ruhi ihtiyaçların giderilmesi görevidir. Ruhi ihtiyaçların giderilmesi noktasında yapılması gereken hizmetler eğitim, kültür ve sanat hizmetler ve spor hizmetleri olarak ele alınmaktadır.

Bu tanımlardan yola çıkarak şu neticeye ulaşmamız mümkün: 21. Asır itibariyle klasik belediyeçilik hizmetleri olarak ifade edilen alt yapı, su, kanalizasyon, imar, ruhsat, zabıta hizmetleri gibi belediyeçilik hizmetlerinin yanında; yeni bir anlayışla, bunlara ek olarak sosyal hizmetler, sosyal yardımlar, kültürel ve sanatsal, eğitim ve spor hizmetleri de sosyal belediyeçilik olarak halka hizmet etme noktasında her geçen gün faaliyetlerini çoğaltarak devam etmektedir.

Yukarda sosyal devlet ile ilgili temel maddelerde devletin üzerine düşen ve sosyal sorumluluk gereği yapması icab eden hizmetler yerelde belediyelere bırakılmak suretiyle hem sosyal devlet olarak yapılması gereken işlerin yapılması sağlanmış olmakta, hem de sorumluluk belediyelere yüklenmek suretiyle adem-i merkeziyetçi bir yaklaşımla hizmetlerin daha verimli ve yerindelik ilkesi ile gerçekleştirilmesi sağlanmış olmaktadır.

1.3.3. Belediyelerin Sosyal Belediyecilik Anlamındaki Görevleri

Devletin görevi, vatandaşın huzur, güven ve refah içerisinde hayatlarını devam etmelerini temindir. Devlet bu görevini ifa ederken, vatandaşları arasında ayırım gözetemez. Herkese eşit muamele yapar ve her bireyin hayatın sunduğu fırsatlara eşit şekilde ulaşmasını sağlar. Nitekim Anayasa'nın 2. maddesinde yerini bulan: "Türkiye Cumhuriyeti; toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devletidir." ibaresi gelmektedir. Dolayısıyla vatandaşlara kişisel hak ve özgürlüklerini kullanabilecekleri ortamı, maddi ve manevi tüm imkanları sunmak sosyal devlet olmanın olmazsa olmaz şartıdır.

Devletin sosyal devlet olması, Avrupa Sosyal Şartında belirtildiği gibi, evrensel olarak kabul edilen tüm ekonomik ve sosyal hakların yerine getirmesine bağlıdır. Sosyal devlet "sosyal güvenlik" ve "sosyal eşitlik" ilkelerine dayanır (T.C.İçişleri Bakanlığı Strateji Merkezi Başkanlığı, 2005:9). Türkiye Cumhuriyeti de sosyal bir devlettir. Dolayısıyla bunun bir gereği olarak birçok yasal düzenleme ile sosyal hizmetlerin hangi kurumlar vasıtasıyla yerine getireceğini beyan etmiştir. Bu kurumlardan biri de şüphesiz ki yukarda belirttiğimiz mahalli idareler biriminden biri olan belediyeler olup, belediyelere 5393 sayılı Kanunda belirtilen ölçüler içerisinde görev yüklemektedir.

Devlet, ya bizzat ana merkezde bulunan kurum ve kuruluşlarla sosyal devlet ilkesinin gereğini yerine getirir. Ki uzun yıllar yapılan çalışmalar yıllardır merkezden belirlenen kural ve politikalarla vatandaşın sosyal ihtiyaçlarının tam anlamı ile karşılanamadığı açık bir şekilde gözükmemektedir. Bundan dolayı da il ve ilçelerde kurmuş olduğu mahalli idareler ve bu idarelerden biri olan belediyeler eli ile sosyal sorumluluğunu ifa etmek zorunda olduğu aşikardır.

Sosyal belediyeçilikle ilgili belediyeleri bağlayan ana unsurların başında yukarda bahsi geçen 5393 sayılı Belediye Kanunu gelmektedir. Kanunun 14. maddesinde yukarda açıkça belirtilen hususları yerine getirmekle mükelleftir. Sosyal belediyeçilikle ilgili belediyelere yüklenen görevler şunlardır:

- * Sağlıkla ilgili her türlü tesisi açma ve işletme; acil yardım, kurtarma ve ambulans hizmetini sunma
- * Konut
- * Kültür ve sanat
- * Turizm ve tanıtım
- * Gençlik ve spor
- * Sosyal hizmet ve yardım
- * Nikâh
- * Meslek ve beceri kazandırma
- * Kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açma
- * Okul öncesi eğitim kurumları açma*
- * Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapma veya yaptıрма ve ihtiyaç duyulan her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılama
- * Gerekliğinde öğrencilere, amatör spor kulüplerine malzeme verme ve gerekli desteği sağlama
- * Gıda bankacılığı yapabilme

* Söz konusu madde 10. Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in itirazı üzerine Anayasa Mahkemesi tarafından 24.01.2007 tarihinde iptal edilmiş ve bu Resmi Gazete'nin 29 Aralık 2007-26741 nolu sayısında da yayınlanmıştır (www.edb.adalet.gov.tr/ymb/356.doc, 20.06.2008).

* Hizmet sunumunda özürlü, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulama hizmetlerini yerine getirmekle görevlidir.

Belediye Kanununun 60. maddesinde de belediyenin giderleri sayılmak suretiyle hangi hizmetleri yapabileceğini daha açık bir ifade ile belirtmektedir: Bu kapsamda:

*Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özörlölere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar.

* Temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri.

* Yurt içi ve yurt dışı kamu ve özel kesim ile sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve proje giderleri.

* Sosyo-kültürel, sanatsal ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler.

* Kanunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütölmesi için yapılan diğler giderler.

* Her türlü proje giderleri.

Yukarda belirtilen giderler ile belediyenin sosyal belediyeçilik anlamında harcama yapabileceğı yerler belirtilerek, belediye başkanlarının sosyal belediyeçiliğı teşviki de bir anlamda sağlanmış bulunmaktadır.

Belediyelerin, sosyal belediyeçilik anlamında yapmak zorunda olduğı hususlar sadece 5393 sayılı Belediye Kanununda belirtilen maddelerle sınırlı değildir. Aynı zamanda genel olarak Anayasa, uluslararası sözleşmeler, kanun ve kanun hükmünde kararnameler ve bunlara taalluk eden yönetmelikler belediyeleri bağladığı gibi, özel olarak da Asker Ailelerinden Muhtaç Olanlara Yardım Hakkında Kanun (4109), Belediye Gelirleri Kanunu (2464) Belediye Opera ve Tiyatroları Sanatkar, Mütchassis, Hizmetli ve Stajyerlerine Verilecek Ücretler Hakkında Kanun (37), Çevre Kanunu (2872), Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu (2863), Sinema, Video ve Müzk Eserleri Kanunu (3257), Büyükşehir Belediye Kanunu (5216) gibi kanunlar, Danıştay, Sayıştay ve Yargıtay Kararları ile Belediye Mevzuatı ile İlgili Tüzük ve Yönetmelikler Belediyeleri bağlayan temel unsurlardır (Daha geniş bilgi için bkz. Kubat, Mahalli İdareler Belediye Mevzuatı, 1-3).

1.3.4. Sosyal Belediyecilik Hizmetlerinin Temel Fonksiyonları

Yapısal ve fonksiyonalist bir bakış açısı ile bakıldığında, Türkiye’de sosyal belediyecilikle ilgili yapılan çalışmalarda belediyelerin şu temel işlevleri yerine getirdikleri tesbit edilmiştir:

1.3.4.1. Sosyalleştirme

İnsanın doğumundan ölümüne kadar uzanan bir süreç olan sosyalleşme, “biyolojik merkezli bir yapıdan sosyal bir varlık haline gelme” durumu olarak tarif edilmektedir (Arslantürk, Z., Amman, T., 2000:224). Daha açık ifadesi ile bireyin içinde yaşadığı toplumun kültürünü ve toplumdaki rolünü öğrenerek toplumla bütünleşmesi anlamına gelen temel sosyal süreçtir (Kızılçelik, S. Erjem, Y. 1992:383). Bu sayede kişi aile, okul, mesleki örgütler gibi içinde yer aldığı toplumsal kurumların ve genelde yaşadığı kültürel ortamın kendisinden beklediği şekilde davranmayı ve diğer bireylerle uyum içinde yaşamayı öğrenmiş olmaktadır (Abay, 2008:80). Şayet bu gerçekleşmez ise, toplumdan dışlanmış, toplumsallaşamamış bireyler toplum açısından ciddi problemlerin merkezi haline gelebilmektedirler.

Sosyalleşme ömür boyu devam eden bir süreçtir. Bu süreçte yaşının gerektirdiği sosyal rolleri içselleştiremeyen ve sapma davranışı gösteren bireyler olabildiği gibi, göç ile yeni katıldığı topluma kültürel uyum sorunları yaşayan bireyler de olabilmektedir. Her iki durumda da bireylerin topluma kazandırılmasına yönelik çalışmalar yapılmakta, bu eğitim programları “yeniden sosyalleştirme” (resocialization) olarak adlandırılmaktadır (Schaeffer, 1986:93). Türkiye’de belediyeler de yeniden sosyalleştirmeye yönelik çalışmalar yapmaktadırlar. Bir diğer nokta da yerel yönetimler tarafından yapılan çalışmalar neticesinde beldelerine göç vesilesi ile gelen kişilerin şehirleşmelerine ve şehirle bütünleşmelerine de olumlu katkı sağlamış olmaktadır (Abay, 2004b:424).

Bu kapsamda Ümraniye Belediyesi tarafından yapılan sosyal hizmetler, kültür, eğitim, sanat ve spor alanında icra ettiği faaliyetler yüz binlerce insana ulaşmak suretiyle insanların sosyalleştirilmesine bir katkı sağlamakta ve onların şehirleri ile bütünleşmelerine ve şehirleşmelerine imkan sağlamaktadır. Aile içi eğitim seminerleri, konferans, panel, açık oturumlar, sportif faaliyetler ve meslek edindirme faaliyetleri gibi birçok faaliyet bireyi toplumun içerisine çekmekte ve sosyalleşmesine imkan

hazırlamaktadır. Bu tür etkinliklerle sosyalleşmenin iki temel işlevinden olan kültürün bir kuşaktan diğerine aktırılması ve toplumsal anlamda kişiliğin gelişimine katkı sağlanmış olmaktadır. Sosyalleşme sayesinde kişinin toplumla bütünleşmesini ve içinde yaşadığı topluma uyum sağlamasını mümkün kılan bir mekanizma (Arslantürk, Z., Amman, T., 2000:172) ortaya çıkmaktadır.

1.3.4.2. Sosyal Çözölme

Sosyal belediyeçilik uygulamaları, bir sosyal problem olarak önümüzde bulunan sosyal çözümleri engelleme işlevini yerine getirmektedir. Yoksulluk, işsizlik, yabancılaşıma, kültürler arası çatışma ve nesiller arası farklılaşma gibi sosyal problemlerin çözümünde sosyal belediyeçilik ciddi bir işlev üstlenmiştir. Bu ve benzeri sosyal problemlerden kaynaklanan bir çözümler o toplumda ciddi toplumsal hastalıkları da beraberinde getirir. Nitekim Durkheim'ın da üzerinde ciddiyetle durduğu intihar, madde bağımlılığı, gayri meşru doğumlar, etnik veya dini anlamdaki kavgalar (Erkal, 1995:289) bu sosyal çözümlerin neticesinde ortaya çıkan hastalıklardır. Bu anlamda Orhan Türkdoğan, 1959-1962 yıllarında çoğu 1910'lardan sonra Amerika'ya yerleşmiş Malakanlar üzerinde yaptığı bir araştırmada sosyal çözümlerin ne denli tehlikeye düştüğünü ifade etmesi de işin vehametini anlatması açısından önemli bir örnektir (Türkdoğan, 1996:181).

Belediyeler tarafından ortaya konan sosyal yardımlar, istihdam imkanı oluşturulması, kültürel etkinlikler, bu anlamda sosyal çözümleri engelleyen hizmetlerdir. Nitekim Ümraniye Belediyesi tarafından kendilerine yardımda bulunan insanlarla yapılan görüşmelerde de bu ve buna benzer birçok sosyal hastalıklardan kurtulduklarını ifade eden insanlar bulunmaktadır.

1.3.4.3. Sosyal Kontrol ve Rehabilitasyon

Bir toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyeler üzerindeki her türlü etki ve denetim tedbirlerine sosyal kontrol denilmektedir (Kızılcılık, S. Erjem, Y. 1992:378). Sosyal kontrol işlevini yerine getirebilecek olan güç de otoritedir. Bugün Türkiye'de yerel yönetimler bu anlamda halka en yakın olan kurum olması ve halkla iç içe yaşamaları ve seçimle işbaşına gelmeleri açısından halk üzerinde bir otoriteye sahiptirler. Gerek statü, gerekse ekonomik anlamda sahip

oldukları gücü toplumun varlığı ve işleyişini, bu işleyişin devamını sağlamak ve bunu sürdürmede kullanma yetkisine sahiptir.

Sosyal kontrolün istenilen noktada gerçekleşebilmesi elbette halkın sosyalleşmesi ile alakalı bir süreçtir. Sosyalleştirme işlevi yerine getirildiği zaman, sosyal kontrol mekanizması da devreye girmiş olmaktadır. Yönetişim kapsamında yapılan kent konseyi toplantıları, demokratik katılım platformu, halk meclisleri, esnaf ziyaretleri, kültür merkezleri ve bilgi evleri gibi iletişim araçları ile halkla iç içe olma ve halka mesaj verip, sosyal kontrolü sağlama belediyelerin elinde bir imkan olarak bulunmakta ve bu işlevi de bu şekilde yerine getirebilmektedirler. Diğer taraftan bu fonksiyon, Sosyoloji literatüründe Oscar Lewis tarafından ilk defa kullanılan “yoksulluk alt kültürü” diye ifade edilen, kentsel bölgelerin gecekondu kısımlarında yaşayanların kendilerine özgü oluşturdukları kültürlerini -ki kalabalık yerde yaşamak, alkolizm oranının yüksek oluşu, erkeklerin eşlerine dayak atmaları, nikahsız yaşama vb.- de bir ölçüde rehabilite etmektedir (Kızılcelik, S. Erjem, Y. 1992:461).

1.3.4.4. Sosyal Patlama

Yoksul ve yardıma muhtaç insanlara, ekmek, yemek, erzak yardımı, nakit yardımı, kömür yardımı, eğitim ve sağlıkla ilgili yapılan bütün yardımlar o toplumda bir sosyal patlamayı da engelleyen önemli hizmetlerden biridir. Nitekim Arjantin’de yoksulluk yüzünden meydana gelen sosyal patlama çok daha büyük sosyal sorunları beraberinde getirmiştir. Bugün gerek sosyal devlet anlayışı gereği merkezi idare ve gerekse yerel bazda belediyeler, yoksul insanlara sağlamış oldukları imkanlarla bir sosyal patlamayı da önlemiş olmaktadır.

Sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel ve sosyo-psikolojik boyutları bulunan ve evrensel bir olgu olan yoksullukla (Abay, 2004) mücadele içinde hayatlarını sürdürmek mecburiyetinde kalan insanlar, Ümraniye Belediyesi sınırları içerisinde de bulunmaktadır.

1.3.4.5. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma

Yoksul ve fakir insanlara ayni veya nakdi yardımların yapılması ve bunların Belediyeler tarafından organize edilmesi, toplumda duyarlılık sahibi insanların da bu anlamda yardımlaşma ve dayanışma duygularını pekiştirmektedir. Diğer taraftan da belediye olarak bu hassasiyeti taşıyan ve maddi durumu iyi olan insanlara da imkan hazırlanmaktadır. Nitekim ramazan aylarında verilen iftar yemekleri birçok belediyede şahısların yaptığı katkı ile gerçekleşmekte, belediyeye bir yük getirmemektedir. Belediyenin burada icra ettiği görev, sadece organizasyon hizmetini götürmektir.

1.3.4.6. Mobilize etme ve yönlendirme

Kültürel anlamda yapılan etkinliklerde genel olarak günün anlam ve önemi ile ilgili konular işlenmektedir. Bu çalışmalarda tarihi şahsiyetler öne çıkarılmakta, dini ve milli bayramlarla alakalı etkinlikler gerçekleştirilmektedir. Bu tür faaliyetler vesilesi ile insanların kültürlerinden kopmadan, tarihleri ile barışık bir şekilde yaşama ve geçmişlerini unutmama gibi hassasiyetler de verilmeye çalışılmaktadır (Akdoğan, 2008).

1.3.4.7. Tampon Mekanizması

Dünyada yaşanan ekonomik çöküntüler, sosyal çöküntüyü ve sosyal problemleri beraberinde getirme riski ile karşı karşıyadır. Devlet ile toplum arasındaki bağın zayıflayabildiği durumlarda toplumun bir kaosa sürüklenmemesinde belediyelerin yürüttükleri sosyal belediyeçilik çalışmaların önemli bir etkisi vardır. Belediyeler bu anlamda Sosyoloji’ye ilk defa Mübeccel Belik Kıray tarafından kazandırılan “toplumsal değişimin buhransız olmasını sağlayan” tampon kurum (Kızılçelik, Erjem, 1992:461) olarak görev yaparlar (Akdoğan, 2008).

1.3.4.8.Yardım Etme ve Gözetme

Belediyeler, beldelerindeki fakir ve muhtaç vatandaşların bilgilerine kolaylıkla sahip olabilmekte, onların sosyo-ekonomik durumlarını izleyebilmekte, asgari yaşam sınırında olanlara gıda, kömür, ilaç, kırtasiye malzemesi, tekerlekli sandalye gibi yardımlarda bulunabilmektedir. Kış gecelerinde ev ev gezerek, vatandaşın ne yediği, ne yaktığı, öğrenim durumunda olanların ne tür ihtiyaçları olduğu gibi konuları başkaca takip eden bir kurum ve mekanizma da mevcut yapı içinde geliştirilememiştir

(Akdoğan, 2008). Bu anlamda Ümraniye Belediyesi Yardım Sandığı'nda Ümraniye sınırları içerisinde ikamet eden ve maddi imkansızlıklar içerisinde bulunan 10.000'nin üzerinde aile bilgisi mevcut olup, bu bilgiler çerçevesinde insanların ihtiyaçlarını görme çabası güdülmektedir (Ümraniye Belediyesi Yardım Sandığı Başkanlık Sunumu, 2007).

1.3.4.9. Yatırım

Belediyeler, işsizliği tamamen bertaraf edebilecek bir alt yapıya sahip olmadıkları halde, işsizliği azaltacak tarzda işsiz ve iş veren arasında köprü görevi görebilecek istihdam masaları kurma, yemek ihtiyaçlarını karşılayamayacak derecede mağdur olanların yaşamlarını bu anlamda kolaylaştıracak aşevleri, kültürel anlamda bilgi sahibi olabilecekleri kültür merkezleri ve bilgi evleri gibi yatırımlar yapmak suretiyle halkının bu anlamdaki sosyal ve kültürel ihtiyaçlarına cevap verebilecek imkana sahiptirler. Bu çerçevede Ümraniye Belediyesince 14 mahalleye yapılması planlanan 15 kültür merkezi, 30 bilgi evi, yapılmış bulunan aşevi, yardım sandığı, nikah sarayı gibi yatırımlar hem istihdama yönelik çalışmalar olarak karşımıza çıkmakta, hem de bu anlamda ihtiyaç duyan insanların ihtiyaçlarına da cevap verebilecek nitelikte olmaktadır.

1.3.4.10. Halkla Yerel Yönetim Arasında Güven

Sosyal belediyeçilik anlayışı ile ihtiyaçları karşılanan toplumsal kesimlerle kendilerini yöneten yöneticiler arasında bir güven atmosferi oluşur. Halkın vergileri ile yönetim görevini yürüten belediye başkanlarının bu tavır ve davranışları ekonomik gücü yerinde olan ve vergisini veren kesimde bir memnuniyet ve güven duygusunu oluşturur. Kendilerinin verdiği vergilerin toplumsal ihtiyaçlar doğrultusunda harcandığını ve doğru yere gittiğini görürler. Diğer taraftan muhtaç durumda olan kesim de bu imkanlardan yararlandığı zaman, yöneticisine karşı bir minnet duygusu oluşur ki, bu sosyal anlamda ciddi bir kazanımdır.

1.3.4.11. Yerel Yönetim-Halk Kaynaşması

Sosyal belediyeçilik çerçevesinde yürütülen çalışmalarda yerel yönetimle halk kaynaşması son derece önem arz etmektedir. Çünkü yerel yönetime talip olanlar, demokratik yaşamın vazgeçilmez unsurların biri olan oy ile seçilmek zorundadırlar. Dolayısıyla yerel yönetime talip olan kişiler veya yerel yönetime seçilmiş olanlar,

mutlak surette halk ile kaynaşma ve dayanışmalarına büyük önem vermek zorundadırlar. Bu itibarla, halkla ilişkilerin önemli saç ayaklarından biri olan Beyaz Masa, halkın istek ve taleplerinin ayırırma tabi tutulmadan kısa zamanda yerine getirilmesi ile halkın teveccühünü kazanma imkanı sunmaktadır (Aksoy, 2007:77). Bir diğerk taraftan kent konseyleri, demokratik katılım platformları da halkla kaynaşma sağlarnası noktasında önem arz etmektedir.

Konunun başında sosyal belediyciliğın işlevini izah edeceğimizi belirterek 11 maddede sosyal belediyciliğın ortaya koyduğı fonksiyonlarından bahsettik. Şu bir gerçektir ki, bu tür sosyal hizmetlerde bir de planlanan dışında fonksiyonalist yaklaşım çerçevesinde ilk defa Amerikalı Sosyolog Robert King Metron tarafında kullanılan “toplumun işleyişinde, herhangi bir toplumsal kalıbın, istenmeyen sonuçlarını ifade eder” diyerek açıkladığı (Bozkurt, 2005: 47) toplumsal disfonksiyon olarak nitelendirilebilecek bir boyutu da vardır ki, o da şudur: Belediyeler tarafından yapılan tüm sosyal yardımlarda yukarda belirtilen fonksiyonlar ortaya çıkarken, diğerk taraftan toplumda yardım talep etmeyi meslek haline getiren, çalışma gibi bir çaba ve gayreti ortadan kaldıran ve tamamen kurumlara bağılı yaşamayı kendine meslek edinen bir grubun çıkmasına da imkan verilmiş olmaktadır.

BÖLÜM 2: ÜMRANIYE VE ÜMRANIYE BELEDİYESİ

2.1. Ümraniye'nin Tarihsel Gelişimi

Ümraniye'nin tarihi gelişim sürecine başlamadan önce, Ümraniye kelimesinin kökenine bakmakta fayda vardır: Ümran sözcüğü Arapçadır. Topluluklarda mutluluk, saadet, refah anlamına gelir. Esas anlamı kalkınmış, gelişmiş, bayındırlaşmış, yaşayış koşullarının uygunlaştırılması için üzerinde çalışılmış olan yer. Bazı kaynaklarda ise; Ümran (Ar.) 1- Bayındırlık, bayındır olma, bir yerin tamamıyla meskun ve yeterince işlenmiş olması, 2- Medeniyet, terakki, refah. Umran= Ümran olarak geçmektedir.

Ümraniye ilçe topraklarına ne zaman yerleşildiğine dair kesin bilgi ve belgeye rastlanılamamıştır. Bununla beraber Ümraniye'ye ilk yerleşenlerin Frigyalılar olduğu ifade edilmektedir. Çam ağacını kutsal kabul eden Frigyalılar Küçük ve Büyük Çamlıca'dan başlayarak Alemdağ ve Kayış Dağı'na kadar bütün araziye çam ormanlarıyla donatmışlardı.

Sonraki yıllarda Ümraniye'nin bulunduğu yerler Romalılar ve Bizanslılar'ın egemenliğine geçmiştir. Harun Reşit, ordularıyla 782 yılında Krizepolis (Üsküdar) önlerine kadar gelmiştir. Bir sene burada kaldıktan sonra, 783 yılında Bizans İmparatoriçe'si İren'in ordusuna mağlup olmuş, bunun sonucunda her sene Bizanslılar'a 70.000 altın vermeye mecbur kalmıştır. İlçe, toprakları Bizanslılarla Müslüman ordular arasında zaman zaman el değiştirmiştir. Anadolu'yu Müslüman yapan ve Türkleştiren ilk devlet Danişmentliler devletidir. Danişmentoğulları Bizans topraklarına kadar sızmışlar. Alemdağ'ın üstünde bir kale yapmışlardır. Danişment Gazi'nin arkadaşı Sultan Turasan, Bizanslar'a karşı bu kalede çok defa savaşmış ve Anadolu'dan beklenen yardımı alamayınca burada öldürülmüştür. Osmanlı İmparatorluğu döneminde padişah olan Orhan Gazi bölgeyi Osmanlı topraklarına katmıştır.

İlçenin ilk adının "Yalnız Selvi" olduğu söylenmektedir. Ümraniye'ye ilk ad olarak "Yalnız Selvi" denmesinin sebebi, birkaç mezar ve birkaç selvi ağacının ve orman arasında birkaç evin bulunmasıdır.

Ümraniye, 17. yüzyıl başlarında o devrin padişahı 1. Ahmet tarafından Şeyh Aziz Mahmut Hüdai' ye vakfedilmiştir. Ümraniye, Cumhuriyet dönemine kadar Bulgurlu' ya kadar olan kısmıyla bu vakfin malı olarak, Üsküdar'a bağlı kasaba olarak kalmıştır.

Ümraniye'ye ilk yerleşenler Balkan Savaşları'ndan sonra, önce Batum'dan, ardından da Yugoslavya ve Bulgaristan'dan göç ederek gelenler olmuştur. Bundan dolayı Ümraniye, bir süre de "Muhacir Köy" olarak anılmıştır (Turgut, vd. 2002; www.istanbul.gov.tr. 22.08.2007).

2.2. Ümraniye'nin Konumu, Coğrafi, Demografik, Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Yapısı

2.2.1. Ümraniye'nin Konumu ve Coğrafi Yapısı

İstanbul metropolünün 4894 hektarlık alanında konumlanmış bir ilçe olan Ümraniye, doğuda; Çekmeköy, Kartal, güneyde; Maltepe, Kadıköy, batıda; Üsküdar, kuzeybatıda Beykoz ilçeleriyle sınırlıdır. Hem Boğaz Köprüsü hem de Fatih Sultan Mehmet Köprüsü yol güzergahı üzerinde olması hasebiyle, önemli bir kavşak niteliğinde bulunmaktadır.

Coğrafi açıdan, kuzeydoğusunda Alemdağ, doğusunda Çataldağ ve Kalebayırı tepesi bulunmaktadır. Alemdağ'ın denizden yüksekliği 442 m., Çataldağı ve Kalebayırı Tepesi 365 m.dir. Bu tepeler ve civarları ormanlarla kaplıdır. Ümraniye'nin doğusunda bulunan Ömerli Barajı İstanbul'un su ihtiyacını büyük ölçekte karşılamaktadır. Ümraniye ile Beykoz arasında ve Alemdağ civarlarında bulunan ormanlarda çam, meşe, kestane, yabani yemiş ağaçları bulunmaktadır. Diğer yeşil alanlar ise maki ve fundalıktan ibarettir.

2.2.2. Ümraniye'nin Demografik Yapısı

Ümraniye, 2007 yılı itibariyle 14 mahalle, 6 belde ve 4 köyden ibaret ve 605.855 (Belediye Nüfusu 450.000) nüfusuyla (2000 Nüfus sayımına göre) büyük bir yerleşim alanıdır. 2008 yılında yapılan uygulama ile Ümraniye'ye bağlı yerlerde büyük oranda bir değişiklik yapılmış, mahalle sayısı 39'a çıkarılmış ve bu bölgede bulunan beldeler kaldırılarak yeni ilçelerin oluşumu sağlanmış, fakat konu Anayasa Mahkemesi'ne intikal ettiği için henüz netleşmemiştir. Ümraniye 2007 itibariyle 22 bin hektarlık bir yerleşim alanına sahiptir. 153 km² yüzölçümüne sahip ve nüfus yoğunluğu 3.959/km²'dir (www.tr.wikipedia.org, 22.08.2007).

Toplu göçlerin başlangıç noktası sayılabilecek 1940'lı yıllardan sonra Ümraniye, Üsküdar'a bağlı bir köy konumunda iken (Erder: 1996), 1970 yılında yapılan nüfus sayımında ilçenin nüfusu 28.000, 1980 yılında yapılan sayımda 105.000'e; 1990'da yapılan sayımda 303.000'e ve 2000 yılında yapılan sayımda da 605.000'e ulaşmıştır.

Ümraniye nüfusunun İstanbul ilçeleri içerisindeki yerini görmek açısından aşağıdaki tabloyu incelemekte fayda vardır:

Tablo 1. İstanbul ve ilçelerinin nüfus oranları (1990, 2000)

			1990(1)			2000	
İl ve ilçe		Toplam	Şehir	Köy	Toplam	Şehir	Köy
Province and district		Total	City	Village	Total	City	Village
	TOPLAM - TOTAL	56 473 035	33 656 275	22 816 760	67 803 927	44 006 274	23 797 653
10.	Eminönü	83 444	83 444	0	55 635	55 635	0
11.	Esenler	223 826	223 826	0	380 709	380 709	0
12.	Eyüp	211 986	200 045	11 941	255 912	235 116	20 796
13.	Fatih	462 464	462 464	0	403 508	403 508	0
14.	Gaziosmanpaşa	393 667	354 186	39 481	752 389	658 756	93 633
15.	Güngören	213 109	213 109	0	272 950	272 950	0
16.	Kadıköy	648 282	648 282	0	663 299	663 299	0
17.	Kağıthane	269 042	269 042	0	345 239	345 239	0
18.	Kartal	273 572	252 221	21 351	407 865	337 390	70 475
19.	Küçükçekmece	352 926	352 128	798	594 524	593 520	1 004
20.	Maltepe	254 256	254 256	0	355 384	355 384	0
21.	Pendik	200 907	198 150	2 757	389 657	384 668	4 989
22.	Sarıyer	171 872	160 075	11 797	242 543	219 032	23 511
23.	Şişli	250 478	250 478	0	270 674	270 674	0
24.	Tuzla	96 150	91 230	4 920	123 225	107 883	15 342
25.	Ümraniye	303 434	242 091	61 343	605 855	440 859	164 996
26.	Üsküdar	395 623	395 623	0	495 118	495 118	0
27.	Zeytinburnu	165 679	165 679	0	247 669	247 669	0
28.	Büyükçekmece	142 910	22 394	120 516	384 089	35 860	348 229
29.	Çatalca	64 241	11 550	52 691	81 589	15 779	65 810
30.	Silivri	77 599	26 049	51 550	108 155	44 530	63 625
31.	Sultanbeyli	82 298	82 298	0	175 700	175 700	0
32.	Şile	25 372	7 872	17 500	32 447	10 262	22 185
	Toplam	7 195 773	6 779 594	416 179	10 018 735	9 085 599	933 136

Kaynak: www.tuik.gov.tr, 2007

Bunun yanında son olarak TUİK tarafından yapılan hane halkı araştırmaları neticesinde de 2007 yılında İstanbul genelinin nüfus yapısı aşağıdaki tabloda verilmektedir:

Tablo 2. İstanbul ili ve ilçelerinin son nüfus durumu

GAZİOSMANPAŞA	890522	EYÜP	303824
KÜÇÜKÇEKMECE	784128	ZEYTİNBURNU	288743
KADIKÖY	744670	SULTANBEYLİ	272758
BAĞCILAR	719267	BAYRAMPAŞA	272196
ÜMRANİYE	630914	SARIYER	247633
ÜSKÜDAR	582666	BEYOĞLU	247256
BAHÇELİEVLER	571711	BAKIRKÖY	214821
PENDİK	517624	BEYKOZ	200572
ESENLER	517235	BEŞİKTAŞ	191513
KARTAL	427111	TUZLA	148792
FATİH	422941	SİLİVRİ	62247
KAĞITHANE	418229	BÜYÜKÇEKMECE	44287
MALTEPE	415117	EMİNÖNÜ	32557
AVCILAR	323596	ÇATALCA	27807
GÜNGÖREN	318545	ADALAR	10460
ŞİŞLİ	314684	ŞİLE	9831

Kaynak: [www.mahalli idareler.gov.tr](http://www.mahalli-idareler.gov.tr), 2007.

Yukarıdaki her iki tablo da değerlendirildiğinde Ümraniye'nin 1990-2007 yılları arasında nüfusuna bakıldığında 1990 yılında 242.000, 2000 yılında 440.000 iken, 2007 yılında bu rakam 630.000'e çıkmak suretiyle % 300 civarında bir artış olduğu görülmektedir. Bu da ilçeye çok yoğun bir göçün gerçekleştirdiğini göstermesi açısından önem arz etmektedir. Bu rakamlar göstermektedir ki Ümraniye İstanbul ilçelerinde en fazla göç alan ilçelerin başında gelmektedir. Bu kadar yoğun bir göç neticesinde göç edenlerin genelde ekonomik ve sosyo-kültürel yapılarının farklılık göstermesi sosyal belediyeçilik hizmetlerini yürüten Ümraniye Belediyesi'ne daha fazla sorumluluk yüklemektedir.

Aslında adrese dayalı yapılan sayımda Ümraniye'nin nüfusu 897.000 civarlarına kadar gelmiştir. Fakat TBMM tarafından yapılan ilçe düzenlemeleriyle Ümraniye sınırları ve çevresinde kurulan üç yeni ilçe ile (Çekmeköy, Sancaktepe ve Ataşehir) ve bu çerçevede Ümraniye'ye bağlı bazı mahallelerin tamamen veya kısmen bu ilçelere dağıtılması ile Ümraniye'nin nüfusu yukarıda tabloda belirtilen rakama gelmiştir (www.mahalli-idareler.gov.tr, 2007).

Ümraniye'ye bağlı 14 mahalledeki nüfus oranlarına da bakılacak olursa;

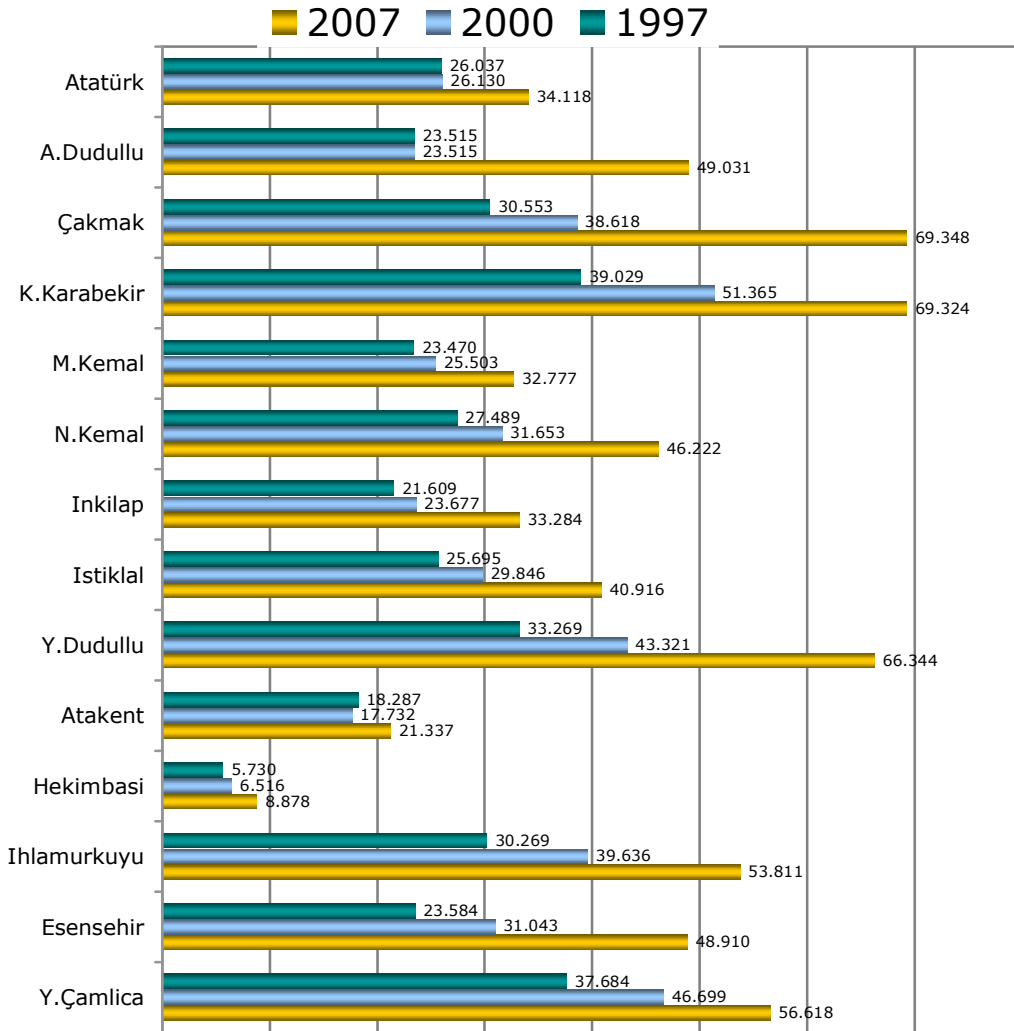
Tablo 3. Ümraniye’ye bağlı mahallelerin yıllara göre nüfus oranları

M A H A L L E	1990	1997	2000	2007
	NÜFUSU	NÜFUSU	NÜFUSU	NÜFUSU
ÜMRANIYE (ŞEHİR)	242.091	366.403	440.859	630.914
ATATÜRK	24.057	26.037	26.130	34.118
AŞAĞI DUDULLU	38.041	23.515	31.619	49.031
ÇAKMAK	16.751	30.553	38.618	69.348
K.KARABEKİR	27.417	39.029	51.365	69.324
MUSTAFA KEMAL	19.267	23.470	25.503	32.777
NAMIK KEMAL	22.016	27.489	31.653	46.222
İNKILAP	20.285	21.609	23.677	33.284
İSTİKLAL	30.353	25.695	29.846	40.916
YUKARI DUDULLU	43.904	33.269	43.321	66.344
ATAKENT MAHALLESİ	0	18.287	17.732	21.337
HEKİMBAŞI	0	5.730	6.516	8.878
IHLAMURKUYU	0	30.269	39.636	53.811
ESENŞEHİR	0	23.584	31.043	48.910
YENİÇAMLICA	0	37.684	46.699	56.618

Kaynak: www.tuik.gov.tr, 2007

Yukardaki rakamlara bakıldığında 1990 yılından 2007 yılına gelindiğinde gerek ilçe bazında ve gerekse de mahalleler bazında Ümraniye’ye çok ciddi bir göçün olduğu görülmektedir.

Şekil 1. Ümraniye'ye bağlı mahallelerdeki nüfus artış oranları

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 2008 Yılı Performans Programı 2008:16.

Yukarıdaki tabloya bakıldığında da özellikle yoğun göçün olduğu mahallelerden Çakmak, Kazım Karabekir, Yukarı Dudulu mahallelerinde artış diğerlerine göre çok daha fazla olduğu görülmektedir. Bu mahallelerde yoksulluk oranı da nüfus oranındaki artış doğrultusunda yüksektir.

2.2.3. Ümraniye'nin Ekonomik Yapısı

1970'lerden sonra yerleşim alanı olarak ortaya çıkan Ümraniye, 2007 yılına gelindiğinde üzerinden büyük bir zaman dilimi geçmediği halde bugün İstanbul için

ekonominin merkezlerinden biri olma özelliğine sahiptir. Özellikle 1999 depreminden sonra, temel yapının sağlam olması hasebiyle yoğun göç alan bu ilçede daha önceleri yaygın olan tarım ve hayvancılık yerini endüstriye bırakmıştır.

Ümraniye sınırları içerisinde büyük çapta organizasyon sanayi siteleri bulunmaktadır. Modoko (Mobilyacılar Sitesi), İmes (İstanbul Madeni Eşya Sanayicileri Sitesi), Yedpa (Türkiye ve Ortadoğu'nun en büyük yedek parça sanayi sitesi), Kadosan (Organize Sanayi Bölgesi) ve bu çapta olmasa da büyük çapta fabrikalar, atölyeler ve işletmeler bulunmaktadır. Bu durum Ümraniye'de hem nüfus patlamasını, hem de ekonomik anlamda kalkınmışlığı beraberinde getirmektedir. Bugün İstanbul'un en uzun caddesi olan Alemdağ caddesinde her marka alışveriş merkezini, her marka banka, dersane vb. ticari işletmeleri görmek mümkündür. Ulusal çapta birçok firma genel merkezlerini Ümraniye'ye taşımıştır.

İnşaat sektörü Ümraniye'de en hızlı gelişen sektörlerden biridir. Bu hem istihdamı, hem de ekonomik hareketliliği beraberinde getiren bir unsurdur.

Yukardaki bilgiler İstanbul Valiliği İl İstihdam Kurulu tarafından hazırlanan İstanbul İstihdam Raporu çerçevesinde değerlendirilecek olursa, özellikle 2000-2006 yılları arasında yapılan bu çalışmada görüleceği üzere ekonomik anlamda Ümraniye'nin büyük bir mesafe katettiği görülmektedir. Bu rapora göre 2000 yılında Ümraniye'de 9249 firma hizmet gerçekleştirirken, 2006 yılında bu sayı 14809'a çıkmıştır. Bu % 60'lık bir artışa tekabül etmektedir. Bu firmalardan bazılarının sektörel bazda artışlarını şu şekilde özetlemek mümkündür:

Sanayi Mamulleri İhracatçıları: Sektör 2000 yılında ilçede 71 firma bulunurken, 2006'da %104 artışla firma sayısı 145'e çıkmıştır.

Filmcilik, Reklamcılık, Tiyatro, Sinema, Yerli Film: Bu sektörde firmalar 2000-2006 döneminde 70'den 128'e çıkmıştır.

Bakkaliye: Sektörde 2000 yılında 495 firma bulunurken, 2006 yılında %62 artışla 802'ye çıkmıştır.

Mensucat: Mensucat sektöründe 2000 yılında 322 firma bulunurken, %37.5 artışla 2006'da 443'e çıkmıştır.

İnşaat sektörü: 2000 yılında 983 firma bulunurken, 2006 yılında %173.5 artışla 2689 firmaya çıkmıştır.

Sihhi ve Isı Tesisatı Malzeme ve Cihazları: Bu sahada firmalar 193'ten %85 artışla 358'e çıkmıştır.

Elektrik Tesisat Malzemesi ve Elektronik sektörü: Bu alanda 215 firmadan altı yılda %135 artışla firma sayısı 506'ya çıkmıştır.

Her Nevi Makine ve Ekipmanları: Sektörde 546 firmadan %56 artışla 852 firmaya yükselmiştir.

Yurtiçi ve Yurtdışı Nakliyecileri, Kargocular ve Nakliye Komisyoncuları: 200 firmadan %45 artışla 290'a çıkmıştır.

Özel Eğitim Kurum ve Kuruluşları: Bu alandaki firmalar 29 iken % 220 artışla 93'e yükselmiştir.

Bilgisayar, Büro Malzemeleri ve Kırtasiye: Sektörde 48 firma bulunurken, % 427 artışla 253 firmaya çıkmıştır.

Özel Sağlık Kuruluşları: Bu alanda faaliyet gösteren firma sayısı 2000 yılında 83 iken, 2006'da %60 artışla 133 firmaya yükselmiştir.

Şehir içi İnsan Taşımacılığı: Okul, Personel vb. taşımacılık yapılan sektörde firma sayısı 53'ten 333'e çıkmıştır, artış oranı ise % 528'dir (İstanbul Valiliği İl İstihdam Kurulu, 2007:230).

İş sahalarında meydana gelen bu artışlar direk olarak belediye bütçesine de yansımıştır. Nitekim 1994 yılı ile 2007 yılı arasındaki gelir durumu incelendiğinde bu gerçek kendisini göstermektedir. Nitekim belediye gelirlerinin % 30'dan büyük bir kısmı bu işyerlerinden alınan çeşitli vergilerden müteşekkildir. Bu da Ümraniye'deki ekonomik yapıdaki hareketliliği göstermesi açısından önem arz etmektedir.

2.2.4. Ümraniye'nin Sosyo-Kültürel Yapısı

Ümraniye, İstanbul'un en hızlı kentleşen ve nüfusu hızla artan; köy ve yöre geleneklerinin de aynen muhafaza edildiği ilginç bir kentleşme örneğidir.

81 vilayetten insanları içerisinde barındıran Ümraniye'de ilk sırayı İstanbullular almakta ve bu durum yüzde 13.19'a tekabül etmektedir. Daha sonra sırası ile Sivas, Ordu, Kastamonu, Tokat, Rize, Erzincan almakta ve onları da Doğu ve Güneydoğu illeri takip etmektedir. Köyden kente göç etmenin verdiği hareket tarzı ile geldikleri yörenin gelenek ve göreneklerini yitirmemek adına yüzlerce köy, ilçe ve il dernekleri kurulmak suretiyle kendi aralarında bir kaynaşma ve dayanışma ortaya konulmaktadır.

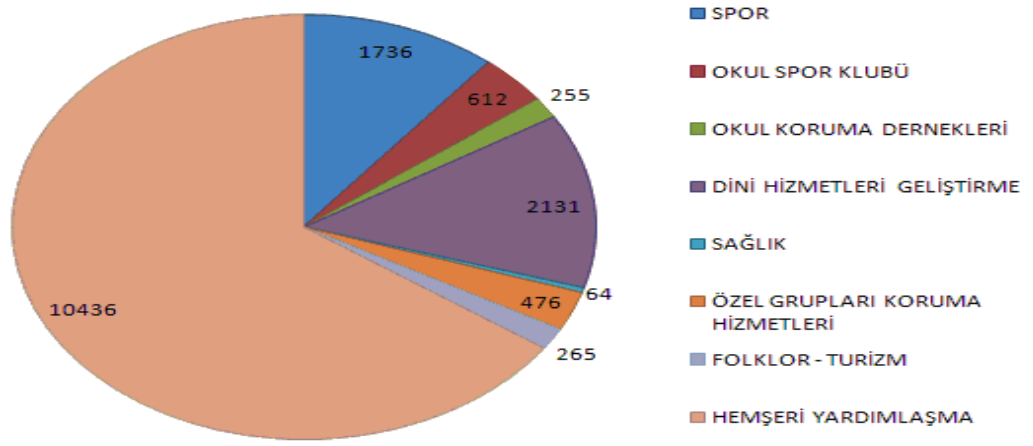
Tablo 4. Ümraniye’de ikamet eden seçmenlerin illere göre dağılımı

S.N	İlin Adı	Toplam	%	S.N	İlin Adı	Toplam	%	S.N	İlin Adı	Toplam	%
1	İstanbul	63.871	13,19	28	Bolu	4.254	0,88	56	Kırklareli	1.140	0,24
2	Sivas	48.268	9,97	29	Artvin	3.710	0,77	57	Tekirdağ	1.120	0,23
3	Ordu	28.468	5,88	30	Sakarya	3.842	0,75	58	Eskişehir	1.116	0,23
4	Kastamonu	22.266	4,60	31	Siirt	3.577	0,74	59	Şanlıurfa	1.083	0,22
5	Tokat	21.853	4,51	32	Konya	3.042	0,63	60	Çanakkale	1.078	0,22
6	Rize	18.940	3,91	33	Muş	3.020	0,62	61	Aksaray	1.029	0,21
7	Erzincan	18.446	3,81	34	Nevşehir	2.884	0,60	62	Edirne	983	0,20
8	Giresun	17.702	3,66	35	Karabük	2.869	0,59	63	Mardin	900	0,19
9	Kars	15.884	3,28	36	Zonguldak	2.689	0,56	64	Kırşehir	891	0,18
10	Sinop	15.827	3,27	37	Ankara	2.561	0,53	65	Manisa	834	0,17
11	Erzurum	14.808	3,06	38	Bitlis	2.484	0,51	66	Osmaniye	761	0,16
12	Trabzon	12.484	2,58	39	Diyarbakır	2.472	0,51	67	Batman	698	0,14
13	Bingöl	12.148	2,51	40	Bartın	2.377	0,49	68	Aydın	693	0,14
14	Samsun	10.506	2,17	41	Balıkesir	2.204	0,46	69	Kırıkkale	668	0,14
15	Ardahan	9.170	1,89	42	Niğde	2.011	0,42	70	Antalya	661	0,13
16	Gümüşhane	8.533	1,76	43	Isparta	1.010	0,40	71	Kütahya	616	0,12
17	Tunceli	8.111	1,68	44	Adana	1.929	0,40	72	Denizli	605	0,12
18	Malatya	7.092	1,47	45	Van	1.894	0,39	73	Bilecik	585	0,12
19	Çorum	6.150	1,27	46	Iğdır	1.866	0,39	74	Karaman	564	0,08
20	Kayseri	5.982	1,24	47	Kocaeli	1.775	0,37	75	Kilis	390	0,07
21	Elazığ	5.917	1,22	48	Bursa	1.749	0,38	76	Yalova	350	0,07
22	Yozgat	5.186	1,07	50	Düzce	1.517	0,31	77	Uşak	344	0,07
23	Bayburt	5.070	1,05	51	Hatay	1.459	0,30	78	Muğla	320	0,07
24	Kahramanmaraş	4.990	1,03	52	İzmir	1.339	0,28	79	Burdur	231	0,05
25	Çankırı	4.727	0,98	53	Adıyaman	1.287	0,27	80	Şırnak	166	0,03
26	Ağrı	4.626	0,96	54	Mersin	1.267	0,26	81	Hakkari	104	0,02
27	Amasya	4.554	0,94	55	Gaziantep	1.246	0,26	Top.	481.843		

Kaynak: www.ysk.gov.tr, 2007.

Seçmen sayılarının illere göre tasnif tablosunda da görüleceği üzere Türkiye’nin 81 vilayetinden insanların Ümraniye’de ikamet ettikleri ve bu yoğun göç neticesinde hemşerilik bilincinin yerleştirilebilmesi için birçok hemşeri derneklerinin kurulduğu ve bu dernekler çatısı altında faaliyetlerin yürütüldüğü görülmektedir.

Şekil 2. İstanbul genelinde bulunan sivil toplum örgütlerinin sayısı

Kaynak: www.idm.istanbul.gov.tr, 2008.

Yukarıdaki tabloda İstanbul genelinde bulunan dernekler ve alanlarına göre dağılımı verilmektedir. Tabloda görüldüğü üzere hemşeri yardımlaşma dernekleri diğerlerine oranla çok büyük bir farkla önde gelmektedir. Bu da şunu göstermektedir ki göç neticesinde İstanbul’da yaşayan insanlar kendi hemşerileri ile yardımlaşma ve dayanışma kültürü içerisinde bir yapılanmaya gitmektedirler. Bu dağılımın Ümraniye ilçesi ile karşılaştırılmasına bakacak olursak: Ümraniye ilçesi sınırlarında toplam 772 adet dernek bulunmaktadır. Özellikle 1993 yılından itibaren kurulan bu derneklerden 430 adedi hemşeri derneklerinden ibarettir. Bunların içerisinde mahalle, köy, ilçe, il ve federasyon dernekleri tarzında bir yapılanma söz konusudur. Bunların dışında 104 adet dini hizmetleri geliştirme derneği vardır. Kalan 238 dernek ise okul spor kulüpleri, okul koruma dernekleri, sağlıkla ilgili dernekler, özel grupları koruma hizmetleri yapan dernekler bulunmaktadır (www.idm.istanbul.gov.tr , 21.08.2008).

İstanbul’da bulunan derneklerin toplam sayısı 15.975. Bu sayının % 65’i kadarı hemşeri dernekleridir. Ümraniye’de de hemşeri derneklerinin genel oran içerisinde % 60’ın üzerinde bir paya sahip olması da, Ümraniye’nin sosyo-kültürel yapısını göstermesi açısından önemlidir. İllerinden Ümraniye’ye çeşitli nedenlerle göç eden insanlar, ikamet ettikleri Ümraniye’de kendi örf ve adetlerini, gelenek ve göreneklerini yaşayabilmek için hemşeri dernekleri kurmak suretiyle bunların etrafında kümelenmektedirler. Bu dernek ve müstemilatları vasıtasıyla hemşeriler gerek cenazelerinde, gerekse düğün ve

sünnet düğünü gibi organizasyonlarında ve gerekse de dini bayramlarda bir araya gelerek gelenek ve göreneklerini yaşatmaya devam etmektedirler.

Göç kentleşme bilincini de zayıflatan unsurlardandır. Göçle beraber gelen kültürel yaşam tarzı yeni yerleşim yerleri olan Ümraniye’de göç edenlerin kentlileşmesini de zorlaştırmaktadır. Ümraniye Belediyesi, sosyal sınıflar arasındaki uçurumu en asgariye düşürmek, kentlilik bilincini yerleştirebilmek için sosyal belediyeciliğin unsurların olan kültürel etkinliklere ağırlık vermektedir.

Etnik yapıya bakıldığında, Ümraniye’de Türkiye’nin 81 vilayetinden ve Arnavutluk, Bulgaristan gibi ülkelerden insanların ikamet ettikleri görülmektedir. Bunların içerisinde Türk, Kürt, Laz, Çerkez, Abazaların yanı sıra Arnavutluk gibi bölgelerden göç edenler de bulunmaktadır.

Dini yapı noktasında incelendiğinde, Ümraniye’de Sünni, Şii ve Alevi insanlar bulunmakta, bunların içerisinde ilk sırayı Sünniler almaktadırlar. Özellikle Yeni Çamlıca mahallesinde kısmen Şiiler, genelde Mustafa Kemal mahallesinde olmak üzere, diğer mahallelere de az da olsa yayılan aleviler bulunmaktadır. Dini duyarlılık, genel itibarıyla insanların göç ettikleri yerleri dikkate alındığı zaman muhafazakar bir yapı olarak kendini göstermektedir.

Sosyal tabakalaşma noktasında ele alındığında Ümraniye’de toplumsal sınıflar açısından üst sınıf olarak en zenginler, üst-orta sınıf olarak yüksek maaş alan profesyoneller, alt-orta sınıf olan eğitilmiş işçiler ve düşük maaş alan profesyoneller, işçi sınıfı ve saat ücretiyle çalışan vasıfsız işçiler ile alt sınıf olarak ifade edilebilecek olan vasıfsız işçiler ve işsizlerden (Bozkurt, 2005:199) oluşan beş ana kategori halinde bulunduğu gözlemlenmiştir. Nitekim Ümraniye’nin mahallelerinden olan Aşağı Dudullu’da bir yanda en alt sınıf olarak nitelendirilebilecek ve yoksulluk sınırının altında insanlar yaşarken, diğer yanda aynı mahallede en üst sınıf olarak nitelendirilen ve yüksek gelir sahibi ve sitelerde ikamet eden insanların yaşadıkları görülmektedir. Bu sınıflar arası farklılık kültürel anlamda tabakalaşma ve farklılaşmayı da beraberinde getirmektedir. Mustafa Kemal mahallesinde alevi kökenli ve Sünni kökenli insanlar aynı mahallede ikamet etmekle birlikte, aynı ilçe sınırları içerisinde kültürel farklılıklarına rağmen yaşamlarını uyumlu bir şekilde sürdürmektedirler.

2.3. Ümraniye Belediyesi ve Tarihi Gelişimi

Ümraniye Belediyesi, 19/06/1987 yılında 3392 sayılı Kanunla ilçe statüsüne kavuşturulmuştur (www.mevzuat.adalet.gov.tr, 22.08.2007).

Belediye olarak bundan önceki tarihi sürecine bakılacak olursa, 1940'ta Üsküdar'a bağlı bir konumda olan Ümraniye 1955 yılında da köy konumundadır.

Ümraniye'de belediye 1963 yılında (Belde Belediyesi olarak) kurulmuştur. Ümraniye ve çevresinde yeni yerleşim yerlerinin oluşumu ise 1970'ten sonradır. 1980 yılında askeri yönetim tarafından "mülga" edilmiş ve Üsküdar Belediyesi'ne bağlanmıştır. 1987 yılında ise tekrar ilçe belediyesi statüsüne kavuştuğu gibi, kimlik değiştirerek, ilçe merkezi konumuna gelmiştir (www.umraniye.bel.tr, 2007).

1987 yılından sonra ilk yapılan yerel yönetimler seçimi ile belde veya şube müdürlüğü statülerinden kurtularak, ilk defa ilçe belediyesi olma statüsü ile Ümraniye Belediye Başkanlığı görevi fiilen başlamış bulunmaktadır. Bu tarihten araştırmamızın bitim tarihi olan 2008 yılına kadar dört yerel yönetim seçimi gerçekleşmiştir. Bunlardan ilki 1989-1994 yılları arasında SHP'den Şinasi Öktem, 1994-2004 yılları arasında iki dönem Refah Partisi'nden Mehmet Bingöl ve son olarak da 2004 yılında yapılan seçimlerden de Adalet ve Kalkınma Partisi'nden Hasan Can Belediye Başkanlığını kazanmıştır.

Aşağıdaki tabloda 1989 yerel yönetim seçimlerinden önce görev yapmış olanların tarih ve isimleri verilmek suretiyle Ümraniye'nin siyasi anlamdaki geçmişi ortaya konulmaktadır.

Tablo 5. Ümraniye Belediyesi’nde görev yapmış/yapan Belediye Başkanları

Statü	Dönemi	Görevi	Adı Soyadı
Kuruluş	1 Mart 1963	Üsküdar İlçesinin Belde Belediye Başk.	
	1963 - 1978	Belediye Başkanı	Ahmet MERT
	Mart 1978 - 12 Eylül 1980	Belediye Başkanı	Aslan YILDIRIM
	12 Eylül 1980	İ.B.B. Şube Müdürlüğü	
	12 Eylül 1980 - 1981 Aralık	Şube Müdürü	Aslan YILDIRIM
	1981 Aralık - 1982 Aralık	Şube Müdürü	Hulusi ARIN
	1982 Aralık - 1983 Aralık	Şube Müdürü	Sadettin BEYGO
	1983 Aralık - 1984 Mart	Şube Müdürü	Saffet ANLIPAK
Seçim	Mart 1984	Üsküdar Belediyesi Belediye Başkanı	
	Mart 1984 - Mart 1989	Belediye Başkanı	Necmettin ÖZTÜRK
	Mart 1984 - Mart 1989	Ümraniye Belediyesi Üsküdar Şube Müdürlüğü	
	Mart 1984 - Mart 1989	Şube Müdürü	Haluk ARITAN
Kuruluş	19 Haziran 1987	Ümraniye, ilçe oldu.	
Seçim	Mart 1989 - Mart 1993	Belediye Başkanı	Şinasi ÖKTEM
Seçim	Mart 1993 - Mart 2004	Belediye Başkanı	Mehmet BİNGÖL
Seçim	Mart 2004 - ...	Belediye Başkanı	Hasan CAN

Kaynak: www.yerelnet.org.tr, 2007 ; www.umraniye.bel.tr, 22.08.2007.

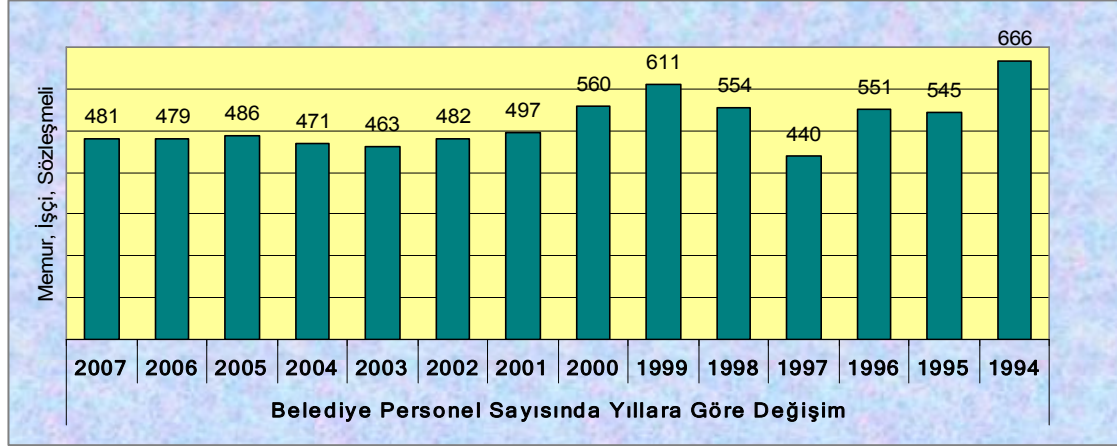
2.4. Ümraniye Belediyesi’nin Personel Yapısı

Ümraniye Belediyesi bu araştırmada özellikle sosyal belediyecilikle ilgili yapılan çalışmalar çerçevesinde değerlendirilecek olsa da, belediyenin yapısını görebilme açısından insan kaynakları noktasında incelenmesinde fayda vardır.

Ümraniye Belediyesi personeli; memur, işçi ve sözleşmelilerden meydana gelmektedir. 1993 ve 2007 yılları arasındaki personel durumlarına göz atılacak olursa, 1993 yılında 321 memur, 145 kadrolu işçi ve 413 geçici işçi çalışmakta idi (Ümraniye Belediyesi, 1994:2). 2007 sonu itibarıyla bakıldığı zaman ise ; kurumda 276 memur, 172 işçi ve 33 sözleşmeli statüsünde olmak üzere toplam 481 personel bulunmaktadır. Toplam personelin %57’si memur, %34’ü işçi ve %9’u sözleşmeli personeldir (Ümraniye Belediyesi, 2008:33). Aşağıda tabloda da yıllara göre memur, işçi ve sözleşmeli personel toplu olarak ifade edilmekle beraber, belediyenin tüm hizmetleri sadece bu elemanlar üzerinden yürütülmemektedir. Bunların yanı sıra hizmet satınalma

yolu ile personel istihdamı gerçekleştirilmekte ve böylece diğer hizmetlerin yapılması da sağlanmaktadır. Nitekim 2007 yılında resmi olarak toplam 481 personel bulunmasına rağmen, yapılan hizmetler genel olarak 1591 kişi ile görülmekte, bunlardan 481'in dışında kalan 1110 eleman hizmet satınalma yöntemi ile istihdam edilmektedir (Ümraniye Belediyesi, 2008 Yılı Performans Programı 2008:36).

Şekil 3. Ümraniye Belediyesi'nde görev yapan personelin yıllara göre dağılımı

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 2008 Yılı Performans Programı, 2008:33.

Şekilde görülen rakamlar çerçevesinde değerlendirme yapılacak olursa, genel anlamda belediyeçilik hizmetlerinin yapılması için gerekli olan personelde çok ciddi anlamda bir artış olmadığı görülmekte, hatta bu rakamlarda düşüşün dahi olduğu tesbit edilmektedir. Fakat bu rakamlara yansımayan ve hizmet alma yöntemi ile personel istihdamı yapılması hasebiyle bu resmi rakamlar içerisinde görülmemektedir. Sosyal belediyeçilik hizmetlerini yapan birimlerinde çalışan personelin büyük bir kısmı hizmet alma yöntemi ile istihdam edilen elemanlardan oluşmakta ve bu personel sayısı 2004-2007 yılları arasında %100 ün üzerinde bir artış göstermektedir. Bu artış yapılan hizmetlerde ortaya konan rakamlarda da kendini göstermektedir. Örneğin Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü bünyesinde bir elemanla başlanılan hizmet 2007 sonu itibariyle bakıldığında Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü ile beraber değerlendirildiğinde 36 ya çıkmıştır.

2.4.1. Personelin Cinsiyet Durumu

Belediyede çalışan personelin cinsiyet durumlarına bakıldığı zaman, personelden memurların % 25'i bayan, % 75'i erkektir. İşçilerden ise % 8'i bayan, % 92'si erkektir. Sözleşmeli personelin ise % 45'i bayan, % 55'i ise erkektir. Bu rakamlar çerçevesinde bakıldığında erkeklerin oranı % 80, bayanların oranı ise % 20'lerde kalmaktadır.

Tablo 6. Ümraniye Belediyesi'nde çalışan personelin cinsiyet durumu

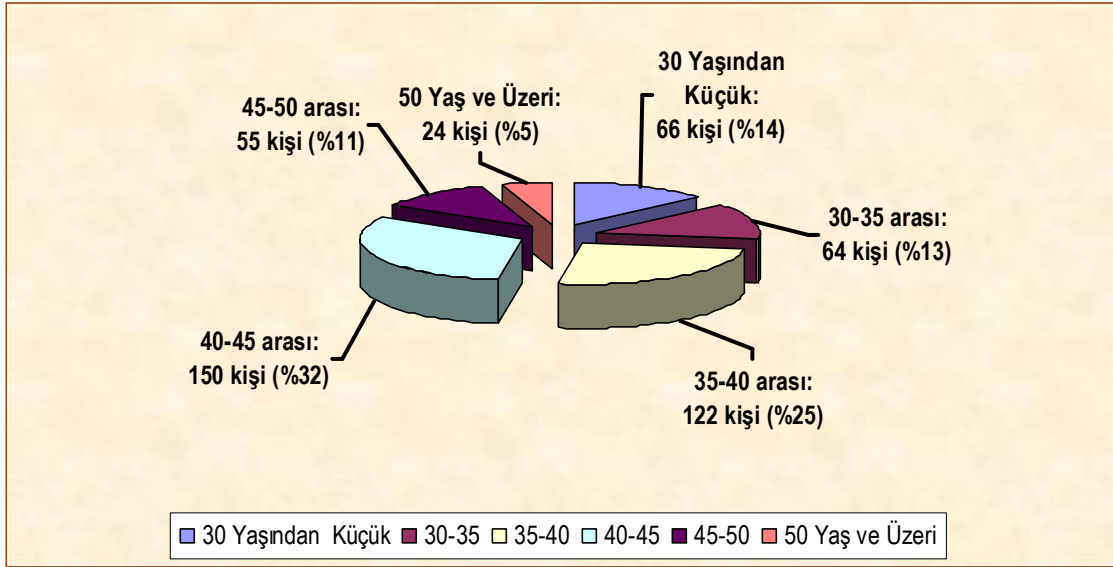
Cinsiyet	Memur		İşçi		Sözleşmeli		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Kadın	68	%25	14	%8	15	%45	97	%20
Erkek	208	%75	158	%92	18	%55	384	%80
Toplam	276	%100	172	%100	33	%100	481	%100

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 2008 Yılı Performans Programı, 2008:36.

2.4.2. Personelin Yaş Durumu

Belediyede çalışan personelin yaş durumlarına bakıldığında, çalışan elemanların % 14'ünün 30 yaşından küçük, % 13'ünün 30-35 yaşlarında, % 25'inin 35-40 yaşlarında, % 32'sinin 40-45 yaş aralığında, % 11'in 45-50- arası ve % 5'inin de 50 yaş ve üzerinde olduğu görülmektedir. Bu rakamlar belediye personelinin genel yaş ortalaması olarak genç kesimden müteşekkil olduğunu göstermektedir.

Şekil 4. Ümraniye Belediyesi'nde çalışan personelin yaş durumu

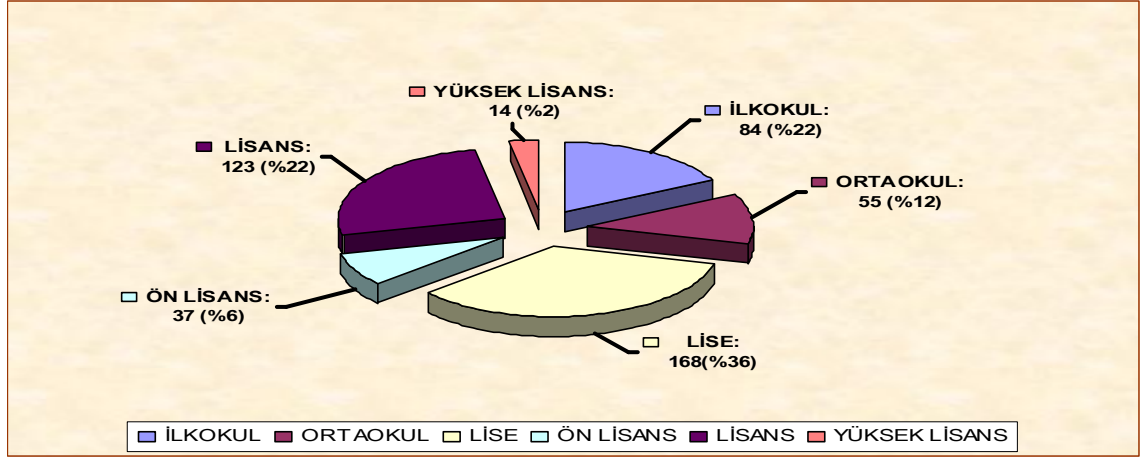

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 2008 Yılı Performans Programı, 2008:36.

2.4.3. Personelin Eğitim Durumu

Belediyede çalışan personelin eğitim durumları aşağıdaki grafikte detaylı verilmektedir. Bu rakamlara bakıldığında görülecektir ki elemanların % 75'inden fazlası lise, önlisans, lisans ve lisansüstü eğitim alan kişilerden oluşmaktadır.

Şekil 5. Ümraniye Belediyesi'nde çalışan personelin eğitim durumu

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 2008 Yılı Performans Programı, 2008:35.

2.5. Ümraniye Belediyesi'nin Mali Yapısı

Ümraniye Belediyesi'nin 1994 yılından 2007 yılı sonuna kadarki mali yapısı incelendiğinde görüleceği üzere, bütçesinde büyük bir artış söz konusu olmaktadır. İlçenin demografik ve ekonomik yapısındaki ciddi değişimler belediyenin bütçesine de olumlu yansımakta ve 1994 yılında sahip olunan 305.000 YTL civarındaki bütçe 2007 yılına gelindiğinde 130.000.000 YTL civarına çıkmaktadır. Bu rakamlar belde sınırlarına yoğun göçün olduğunu, yüksek oranda konut yapımı ve iş alanlarının da açıldığını göstermesi açısından önemli bir veridir.

Tablo 7. Ümraniye Belediyesi'nin mali yapısı (1994-2007)

	YIL	GELİR	GİDER
1	1994	305.714,11	341.545,2
2	1995	651.358,91	663.109,74
3	1996	1.248.349,99	1.287.650,86
4	1997	2.444.922,62	2.690.313,37
5	1998	6.212.497,69	8.036.615,40
6	1999	9.659.811,40	10.613.084,28

7	2000	15.598.483,58	17.367.173,78
8	2001	21.481.433,84	20.970.845,35
9	2002	34.546.791,14	31.476.508,30
10	2003	50.439.967,02	41.945.538,45
11	2004	56.197.210,19	50.531.165,98
12	2005	74.215.683,96	74.536.442,75
13	2006	101.011.380,89	101.419.124,38
14	2007	114.627.774,00	127.826.621,00
	Toplam	488.641.379,34	489.705.738,85

Kaynak: Mali Hizmetler Müdürlüğü, 2007.

Yukarda belirtilen rakamlar doğrultusunda konuya bakılacak olursa, 1994 yılından 2007 yılına kadar belediye bütçesinde çok ciddi bir artış olduğu görülmektedir. Bu artışla beraber hizmet sektöründe de bir artış ortaya çıkmış olmaktadır. Dolayısıyla sosyal belediyeçilik hizmetlerinde ortaya konan rakamlar da bu oranda artmaktadır. 1994-2004 yılları arasında bu anlamda yapılan harcamaları toplam olarak görme şansına sahip olamadığımız için harcama oranını belirleme imkanımız olmamasına rağmen, 2004-2007 yılları arasında yapılan harcamalara bakıldığında yıllık bütçenin % 5.75 oranındaki bir rakamının sosyal belediyeçilik olarak ifade edilen alanlara harcandığı görülmektedir (Ümraniye Belediyesi, 2008:38). 2004- 2007 yılları arasındaki toplam bütçe 345.000.000 YTL civarındadır. Bu bütçeden sosyal belediyeçilik alanında yapılan yatırımlar ise 20.000.000 YTL'yi geçmektedir. Bu rakamların içerisinde sadece halka yönelik olarak yapılan direk hizmetler vardır. Dolayısıyla kültür merkezleri, bilgi evleri, aşevi, araç-gereç alımı gibi inşaat ve araç-gereç alımı bu rakamların içerisinde bulunmamaktadır.

2.6. Ümraniye Belediyesi'nin Fiziki Kaynakları

2.6.1. Araçlar

Ümraniye Belediyesi 2007 yılı itibariyle resmi 176, kiralama yöntemi ile 38 olmak üzere toplam 210 araçlık bir filo ile hizmetlerini yürütmektedir. Bu araçlar içerisinde özellikle sosyal belediyeçilik hizmetlerinin yürütülmesi anlamında iki adet asansörlü

engelli taşıma minibüsü, cenaze nakil, hasta nakil araçları, iki adet aşevi yemek dağıtım aracı, 22 adet otobüs, minibüs ve binek otomobili ile sosyal hizmetler yürütülmektedir.

Tablo 8. Ümraniye Belediyesi'nin araç durumu

Araç Tipi	Araç Tedarik Yöntemi			Araç Tipi	Araç Tedarik Yöntemi		
	Resmi	Kiralık	Toplam		Resmi	Kiralık	Toplam
Tır - Çekici	2	0	2	Dorse	2	0	2
Vidanjör	1	0	1	Jeneratör	3	0	3
Kurtarıcı	2	0	2	Motopomp	11	0	11
Asfalt Robotu	3	0	3	Eder	1	0	1
Asfalt Kazıyıcı	1	0	1	Kepçe	5	0	5
Asfalt Distribütörü	1	0	1	Dozer	1	0	1
Asfalt Kesme	3	0	3	Silindir	5	0	5
Kompaktör	7	0	7	Finişer	2	0	2
Kar Rotatifi	4	0	4	Kompresör	3	0	3
Kar Bıçağı	6	0	6	Forklift	2	0	2
Tuz Serici	6	0	6	Greyder	3	0	3
Kamyon – Kamyonet				Loder	4	0	4
Çift Kabin Kamyonet	16	0	16	Binek Araçlar			
Kamyonet	1	4	5	Binek Otomobil	23	30	53
Damperli kamyon	13	0	13	Motorsiklet	2	0	2
Kapalı Kasa Kamyon	1	0	1	Cenaze Aracı			
Sepetli Araç	3	0	3	Cenaze Aracı	1	0	1
Su Tankeri	3	0	3	Ambulanslar			
Akaryakıt Tankeri	1	0	1	Ambulans	3	0	3
Çöp Kamyonu	8	0	8	Sağlık Aracı	2	0	2
Traktör				Otobüs - Minibüs			
Traktör	3	0	3	Otobüs	1	0	1
				Midibüs	7	2	9
				Minibüs	8	2	10
				Minibüs Hidrolik Sistem	2	0	2
				Toplam	176	38	210

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 2008 Yılı Performans Programı, 2008:37.

Ümraniye Belediyesi tüm hizmetlerini yukarıda belirtilen araçlara gerçekleştirmektedir. Bu araçlar içerisinde sosyal belediyeçilik hizmetlerinde kullanılan iki adet asansörlü engelli minibüsü, cenaze ve hasta nakil araçları, iki adet aşevi aracı ve bu hizmetlerde kullanılan binek araçlar bulunmaktadır. Ayrıca cenaze hizmetlerinde, il dışı taşınmalar ve hizmetlerde ve belde içerisinde ihtiyaçlar çerçevesinde diğer araç ve gereçler de kullanılmaktadır.

2.6.2. Hizmet Binaları

2.6.2.1. Sosyal ve Kültürel Amaçlı Hizmet Binaları

Ümraniye Belediyesi bünyesinde sosyal ve kültürel amaçlı hizmetlerin yürütüldüğü 26 adet hizmet binası bulunmaktadır. Bu hizmet binaları kültür merkezleri, bilgi evleri, aşevi, nikah sarayı, kütüphaneler ve yardım sandığından oluşmaktadır. Bu hizmet binalarının isimleri, kullanım durumları, bulundukları mahalle ve kullanım alanları ile ilgili bilgiler aşağıdaki tabloda detaylı bir şekilde verilmektedir:

Tablo 9. Ümraniye Belediyesi sosyal hizmet binaları

		Kullanım Durumu	Bulunduğu Yer	Kullanım Alanı (m ²)	Yapım Yılı
1	Cahit Zarifoğlu Eğitim ve Kültür Merkezi*	Kültür Merkezi Meslek Kursu Bilgi Evi	Atatürk Mahallesi	250.00	2005
2	Mehmet Akif Kültür ve Eğitim Merkezi	Kültür Merkezi Meslek Kursu Bilgi Evi Fitnes Center Yardım Mağazası	İstiklal Mahallesi	1.973.19	2006
3	Necip Fazıl Kültür ve Eğitim Merkezi	Kültür Merkezi Meslek Kursu Bilgi Evi	Dudullu Merkez	1.600.00	2005
4	Cemil Meriç Kültür ve Eğitim Merkezi	Kültür Merkezi Meslek Kursu Bilgi Evi Fitnes Center	İhlamurkuyu Mahallesi	2.350.00	2007
5	Gülden Soyak Tüfekçi Kültür ve Eğitim Merkezi	Kültür Merkezi Meslek Kursu Bilgi Evi	Çakmak Mahallesi	750.00	2006
6	Aliya İzzetbegoviç Kültür ve Eğitim Merkezi	Meslek Kursu Bilgi Evi	Y.Dudullu Mahallesi	911.75	2007
7	Elmalı Kent Samiha Ayverdi Gençlik Ve Kültür Merkezi	Kültür Merkezi Bilgi Evi	Kazım Karabekir Mahallesi	100.00	2007
8	Yamanevler Nurettin Topçu Gençlik Ve Kültür Merkezi	Kültür Merkezi Bilgi Evi	İnkilap Mahallesi	100.00	2007

9	Mustafa Kemal Mahallesi Bilgi Merkezi*	Meslek Kursu Bilgi Evi	Mustafa Kemal Mahallesi	100.00	2006
10	Hekimbaşı Hoca Ahmet Yesevi Bilgi Merkezi*	Meslek Kursu Bilgi Evi	Hekimbaşı Mahallesi	120.00	2006
11	Erdem Beyazıt Bilgi Evi	Bilgi Evi	Çakmak Mahallesi	224.00	2006
12	Yunus Emre Bilgi Evi	Bilgi Evi	Çakmak Mahallesi	164.00	2006
13	Mevlana Bilgi Evi	Bilgi Evi	Atakent Mahallesi	140.00	2006
14	Ömer Seyfettin Bilgievi	Bilgi Evi	İstiklal Mahallesi	80.00	2007
15	Esenevler Lokman Hekim Bilgievi	Bilgi Evi	Namık Kemal Mahallesi	80.00	2007
16	Seyyit Onbaşı Bilgievi	Bilgi Evi	Aşağı Dudullu Mahallesi	80.00	2007
17	Akif İnan Bilgievi	Bilgi Evi	Esenşehir Mahallesi	80.00	2007
18	Evliya Çelebi Bilgievi	Bilgi Evi	Ayaşı Dudullu Mahallesi	100.00	2007
19	Ahmet Kabaklı Bilgievi	Bilgi Evi	Yeni Çamlıca Mahallesi	100.00	2007
20	Mustafa Ruhi Şirin Bilgievi	Bilgi Evi	Esenşehir Mahallesi	150.00	2007
21	Ahmet Cevdet Paşa Bilgievi	Bilgi Evi	Atakent Mahallesi	100.00	2007
22	Yahya Kemal Beyatlı	Sosyal Tesis Bilgi Evi	Yeni Çamlıca Mahallesi	84.00	2007
23	Hekimbaşı Spor Tesisi*	Spor Okulu	Hekimbaşı Mahallesi		2006
24	Nikah Sarayı	Nikah Organizasyonları Bilgi Evi Meslek Kursu	Kazım Karabekir Mahallesi	10.000.00	2007
25	Halil İbrahim Aşevi	Aşevi	Kazımkarabekir Mahallesi		2007
26	Yardım Sandığı	Yardım İşleri Koordinasyonu	İnkılap Mahallesi	130	2004

* 2004 Yılından Sonra Yenilenen Tesisler

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 2008 Yılı Performans Programı, 2008:38-39.

Yukarda belirtilen hizmet binaları sosyal belediyecilik hizmetlerinin yapıldığı yerlerdir. Dolayısıyla bu binaların sayı itibariyle çokluğu yapılan hizmetlerin de o oranda çok olduğunu göstermesi açısından önem arz etmektedir. Tablo detaylı olarak incelenecek olursa, Ümraniye Belediyesi sınırları içerisinde bulunan 14 mahalleye de hizmet merkezleri açılmış, hatta bazı mahallelere ikişer üçer adet hizmet binası inşa edilmiş ve kullanıma açılmıştır. Bu da hizmetlerin tüm Ümraniye'ye yayıldığını göstermesi açısından önemlidir.

2.6.2.2. İdare ve Birim Hizmet Binaları

Ümraniye Belediyesi ait bir ana hizmet binası, altı adet de ek hizmet binası olmak üzere yedi ayrı binada hizmetler yürütülmektedir. Bu hizmet binaları ile ilgili geniş bilgiler aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 10. Ümraniye Belediyesi genel hizmet binaları

Bina Adı	Kullanıcı Birimler	Ofis Alanı (m ²)
Ana Hizmet Binası Alemdağ Caddesi, No:1	Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü	100
	Bilgi İşlem Müdürlüğü	85
	Hukuk İşleri Müdürlüğü	35
	İmar ve Şehircilik Müdürlüğü	650
	İnsan Kaynakları ve Eğitim Müdürlüğü	40
	İşletme ve İştirakler Müdürlüğü	80
	Mali Hizmetler Müdürlüğü	500
	Özel Kalem Müdürlüğü	50
	Sağlık İşleri Müdürlüğü	130
	Strateji Geliştirme Müdürlüğü	35
	Teftiş Kurulu Müdürlüğü	25
	Yapı Kontrol Müdürlüğü	150
	Yazı İşleri Müdürlüğü	40
	Zabıta Müdürlüğü	—
Ek Hizmet Binası 1 Çarşı	Fen İşleri Müdürlüğü	375
	Emlak ve İstimlak Müdürlüğü	50
	Ruhsat ve Denetim Müdürlüğü	155
Ek Hizmet Binası 2 Hekimbaşı	Park ve Bahçeler Müdürlüğü	250
	Temizlik İşleri Müdürlüğü	24
Ek Hizmet Binası 3 Hekimbaşı	Veteriner İşleri Müdürlüğü	200
Ek Hizmet Binası 4 Hekimbaşı	Destek Hizmetler Müdürlüğü	256
Ek Hizmet Binası 5 Alemdağ Caddesi	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	50
	Kütüphane Müdürlüğü	50
Ek Hizmet Binası 6 Alemdağ Caddesi	Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü	150

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 2008 Yılı Performans Programı, 2008:39.

İdari hizmet binaları daha çok sosyal belediyeçilik hizmetlerinin yürütüldüğü idari noktalar olması hasebiyle buraya alınmıştır. Bunlardan Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü, Yazı İşleri ve Sağlık Müdürlüğü ana bina içerisinde hizmetlerini yürütürken, Sosyal Yardım İşleri, Kütüphane, Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü de ek hizmet binalarında çalışmalarını yürütmektedir.

BÖLÜM 3 : ÜMRANIYE BELEDİYESİ'NDE SOSYAL BELEDİYESİCİLİK UYGULAMALARI

3.1. Türkiye’de Bazı Sosyal Belediyecilik Uygulamaları

“Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları (Ümraniye Belediyesi Örneği)” konulu araştırmamızda genelde Ümraniye Belediyesi tarafından yapılan sosyal belediyecilik hizmetleri üzerinde durulmuştur. Türkiye’de sosyal belediyecilik hizmetlerini yerine getiren başka belediyeler de var mı? Sorusuna cevap verme adına, bazı belediyelerin sosyal belediyecilik hizmetlerini de araştırma çerçevesinde incelemekte fayda vardır. Nitekim 3200’in üzerinde belediyenin bulunduğu ülkemizde sosyal belediyecilik hizmetlerini yapan bir çok büyükşehir, il ve ilçe belediyeleri bulunmaktadır. Bu belediyelerden özellikle büyükşehir belediyeleri dezavantajlı kesime yönelik rehabilitasyon hizmetlerini açma, huzur evleri, meslek edindirme kursları, kültürel ve sanatsal faaliyetler yapma, aşevi, sokak çocukları için sığınma evleri gibi birçok hizmeti yerine getirdikleri görülmektedir.

Bu bağlamda Ümraniye Belediyesi’nde yapılan sosyal belediyecilik uygulamalarının daha iyi anlaşılması açısından Türkiye’de diğer bazı belediyelerin sosyal belediyecilik hizmetlerinden örnekler vermekte de fayda vardır.

Büyükşehir belediyelerinden özellikle İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin sosyal belediyecilik hizmetlerinden bazılarını şöylece sıralamak mümkündür: Sosyal hizmet ve yardımlar kapsamında; nakdi yardımlar, gıda yardımı, aşevi sıcak yemek yardımı, yakacak yardımı, ilaç ve tıbbi yardım, eşya yardımı, kira yardımı, sosyal doku projesi, ayni eğitim yardımı, nakdi eğitim yardımları (burslar), Darülaceze çocuk bakımı, yetiştirme yurdu hizmetleri, Darülaceze sağlık hizmetleri, evde bakım hizmeti, sünnet yardımı, özürlülere yönelik yardımlar, özürlüler rehabilitasyon hizmetleri (İSÖM), kadın sağlığını koruma hizmetleri, ramazan çadırları, ücretsiz ekmek kuponu dağıtımı, manevi evlat edinme, yetim ve öksüzlerin giyindirilmesi, sosyal meskenler yapılması, kadın sığınma evleri, beyaz taziye, beyaz file, beyaz devriye, hastanede yatanlara çiçek ve geçmiş olsun mesajları, evlenenlere tebrik mesajları gönderilmesi, aile danışma merkezleri, yoksul kimselerin göçü ve memlekete sevk, alo cenaze hizmetleri, sağlık danışma merkezleri, geliştirilmiş toplumsal rehabilitasyon projeleri, halk sağlığı

hizmetleri (koruyucu sağlık), donma tehlikesi yaşayanlara yönelik yapılan hizmetler, ambulans hizmetleri, acil yardım hizmetleri ilk yardım hizmetleri ve tedavi edici sağlık hizmetleri gibi hizmetlerin yapıldığı tespit edilmiştir (www.ibb.gov.tr, 2008).

Kültür, eğitim ve sanat alanında yapılan hizmetlere bakılacak olursa: Yazlık sinema hizmetleri, değişik branşlarda açılan fuarlar, radyolar vasıtasıyla kültür gündemi oluşturulması, mehteran konserleri, kültürel etkinlikler, kültürel yayınlar, anma toplantıları, çeşitli konularda sempozyum, konferans ve paneller, değişik konularda festivaller düzenlenmesi, ocuk korosu kurulması, gösteri sanatları merkezinde çeşitli gösteriler, Miniaturk (minyatür Türkiye parkı), İstanbul kültürünü hatırlatan yayınların hazırlanıp basımı ve dağıtımı, eğitim seminerleri verilmesi, edebiyat buluşması, uluslararası başarı gösteren gençlerin ödüllendirilmesi, niversite sonrası kariyer eğitim kursları düzenlenmesi, İSMEK (İstanbul sanat meslek edindirme kursları, istihdama yönelik meslek edindirme kursları (teknik liseliler için) sokak çocuklarını meslek edindirme hizmetleri (İSMEM), kültür merkezlerinde yapılan kültürel hizmetler, Beltur hizmetleri, ocuk meclisi, gençlik meclisi, beyaz gezi, kentim İstanbul projesi, gönüllü abla abi projesi, niversiteli gençlik danışma meclisi gibi hizmetler yapılmaktadır.

Sportif hizmetlerle ilgili olarak da: Formula1 ve moto gp, spor tesislerinin yapılması ve buralarda yapılan sportif faaliyetler, Su Sporları, Atletizm Yarışmaları, şenlikler, Motor Sporları, Diğer Spor eşitleri, Kıtalar Arası Avrasya Maratonu, Spor Kütüphanesi, Spor Haritası, Spor Kompleksleri, Futbol Turnuvaları, Okçuluk Yarışları, Karate Turnuvası, Güreş Turnuvası, Yüzme Yarışları, Kürek Ve Karo Yarışları, Motorsiklet Drag şampiyonası, Masa Tenisi şöleni, Bowling Turnuvası, Bilek Greşi Turnuvası, Taekwon-Do Turnuvası, Satranç Festivali, Başarılı ğrencilere Bisiklet Dağıtımı, Avrasya Koşusu, Yaz Kampları, Amatör Spor Klplerine Yardım, Spor Kampları ve Kursları Düzenlenmesi, İzci Kampları düzenlenmesi, Yaz Spor Okulları Organizesi İBB tarafından yapılan hizmetlerden bir kısmıdır (www.ibb.gov.tr, 2008).

Bu hizmetlerden bazıları ile ilgili rakamlara bakılacak olursa: Aynı eğitim yardımları çerçevesinde ilk ğretim öğrencilerine 2006-2007 yıllarında 100.000 adet eğitim seti öğrencilere dağıtılmıştır. Nakdi eğitim yardımında da 32.500 ilköğretim ve ortaöğretim öğrencisine toplam 5.200.000 YTL yardım yapıldığı görülmektedir. Yine aynı

çerçevede 2006-2007 eğitim ve öğretim döneminde 44.000 önlisans, lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencisine 28.805.000 YTL tutarında yardım yapılmıştır.

Sosyal yardım kapsamında 2006 yılında 33.822 kişiye 12.631.395 YTL tutarında nakdi yardım, 2.558 kişiye 368.605 YTL değerinde de ilaç ve tıbbi yardım Yardım Sandığı kanalı ile gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Kadın Koordinasyon Merkezi tarafından 23 aileye yakacak, 2018 aileye eğitim yardımı, 884 aileye ev eşyası ve evlenen 120 gence (beyaz eşya, mobilya, mutfak malzemesi vb. çeyiz yardımı yapıldığı tespit edilmiştir (www.ibb.gov.tr, 2008).

İstanbul'da bulunan bazı ilçelerden örnek verecek olursak, Pendik Belediyesi sosyal belediyecilik hizmetlerini yapan belediyelerden biridir.

Sosyal hizmet ve yardımlar kapsamında Pendik Belediyesi Sosyal İşler Müdürlüğü tarafından yürütülen yardım kampanyaları ve yardım hizmetleri devam etmektedir. Bu bağlamda 2004-2005 eğitim-öğretim yılının başlangıcında 3 bin 300 adet kırtasiye, 2 bin 200 adet okul kıyafeti, 4 bin adet ayakkabı yetim, öksüz ve dar gelirli ailelerin çocuklarına dağıtılmıştır. Diğer taraftan geçmiş yıllarda olduğu gibi 2008 yılında da 300 ortaöğretim ve 200 üniversite öğrencisine 8 ay boyunca eğitim ve öğretim yardımı yapılacaktır. Sosyal yardımlaşma ve dayanışma duygularının pekiştirilmesi çerçevesinde "Paylaşmak Esastır" ilkesi ile başlatılan ve kullanılmayan, evin bir kenarında unutulmuş eşyaların bir başka ailenin ihtiyacı olabileceğini düşünülerek yardım kampanyası düzenleyen Pendik Belediyesi bu kapsamda 56 aileden kullanmadıkları ev eşyalarını ihtiyacı olanlara paylaştırarak, 35 ihtiyaç sahibi ailenin yüzünün gülmesini sağlamıştır. Engellilerle ilgili hizmetleri de yürüten Pendik Belediyesi engelli ve hastaların ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaktadır. Bu kapsamda 2004 yılında 50 adet tekerlekli sandalye ihtiyacı olanlara dağıtılmıştır. Diğer taraftan kurulan Pendik Belediyesi Aşevi'nin 14 personeli Pendik'in 51 noktasındaki 610 aileye her gün sıcak yemek götürmektedir. 185 aileye düzenli olarak gıda yardımı yapılırken, sadece 2004 yılı içinde yapılan gıda yardımı ise 3.800 aileye ulaşmıştır (www.pendik.bel.tr 08.07.2008).

İlçe belediyelerinin sosyal belediyecilik hizmetleri kapsamında sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerinden biri de Bursa Yıldırım Belediyesi tarafından kurulan Sevgi Market

projesidir. Sevgi Market, Yıldırım Belediyesi tarafından kurulan Yıldırım Gönüllüler Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği çatısı altında sosyal dayanışma amacıyla başlattığı çağdaş bir uygulamadır; ihtiyaç sahiplerine ücretsiz ürün sunma anlayışına dayanır. Sevgi Market, genelde bir çok belediye tarafından uygulanan poşetle erzak ve benzeri yardımların dağıtılması yerine; akıllı kart sahibi ihtiyaç sahiplerinin diledikleri zaman belediyelerin ve yardım severlerin temin ettiği gıda, yakacak, giyim gibi ihtiyaç malzemelerini marketten alışveriş etme kolaylığı ile kendilerine tanınan hak doğrultusunda ücretsiz edinebilmelerini sağlayan bir çalışmadır. Yıldırım belediyesi hizmet binası giriş katındaki kurulan bu bölümde ihtiyaç sahipleri limitleri çerçevesinde buradan alışverişlerini yapabilme imkanına sahiptirler (www.yildirim.bel.tr, 08.07.2008). Yapılan bu çalışma özellikle dezavantajlı kesimlerin onurları zedelenmeden ve gönül rahatlığı ile alışveriş imkanını tanınması açısından önemli bir faaliyettir.

Sosyal belediyecilik hizmetlerini gerçekleştiren belediyelerden biri de İstanbul'da 1992 yılında kurulan Bağcılar Belediyesi'dir. Sosyal belediyecilik hizmetleri bağlamında 1992 yılından itibaren diğer birçok belediyeye de öncülük yapması anlamında önemli hizmetler gerçekleştirdiği görülmektedir. Bu kapsamda uygulanan "Mahalle Konakları" projesi, fikir olarak Sivas Belediyesi'nden alınmış, ancak Sivas Belediyesi'nin yarım bıraktığı projeyi, Bağcılar Belediyesi bir geleneğin devamı niteliğinde bütün mahallelerde bir konak inşa ederek gerçekleştirmiştir.

Mahalle Konakları'nın kuruluş amacı, hizmeti halkın ayağına götürmektir. Mahalle Konakları; muhtarlık, sağlık ocağı, kütüphane, spor salonları, meslek edindirme kurslarının bir arada bulunduğu mekânlarla hizmetlerini devam ettirmektedir. Bağcılar halkı, Mahalle Konakları'ndaki bu faaliyetlere büyük ilgi göstermektedir. Meselâ, konaklardaki kurslar kadınların sosyal hayata katılmaları açısından büyük önem taşımaktadır. Bu vesile ile kadınlar bıçkı dikiş kurslarında el becerilerini geliştirip aile ekonomisine de katkıda bulunmaktadır.

Mahalle Konakları'nda Halk Eğitim Müdürlüğü'ne ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne (İSMEK) kurs yerleri tahsis edilerek bölgede yaşayan halka, çeşitli alanlarda meslek sahibi olma imkânları sağlanmaktadır. Bu güne kadar okuma -yazma

kurslarına devam eden 3.000 kişiye sertifikaları verilmiştir (www.yerelsiyaset.com, 09.07.2008).

Dezavantajlı kesimlerden biri olan engelliler için yapılan hizmetler kapsamında bakıldığında, Bağcılar Belediyesi'nin bu alanda da çeşitli hizmetler gerçekleştirdiği görülmektedir. Nitekim yasal bir düzenleme olmamasına rağmen belediyeler içerisinde ilk defa Bağcılar Belediyesi, Türkiye'nin ilk Engelliler Rehabilitasyon Merkezi'ni kurarak, engellilerin topluma kazandırılması için eğitim ve tedavi hizmetlerini başlatmıştır. Diğer taraftan eğitimle alakalı başlattığı proje kapsamında, ilçede okuma yazma bilmeyen 32.000 kişinin varlığı tespit edilmiş ve bu vesile ile Sivil Toplum Kuruluşları ve ilçedeki kamu kurumlarıyla görüşmeler yapıldıktan sonra, bütün ilçede bir okuma yazma seferberliği yapılmasına karar verilmiştir. İlçedeki bütün okulların ve Halk Eğitim Merkezi'nin katılımıyla, okuma yazma bilmeyenlerin kayıt yaptırmaları için yoğun faaliyetler gerçekleştirilmiş, her türlü tanıtım ve bilgilendirme aracı kullanılarak 20 binden fazla insanın seferberliğe katılması sağlanmıştır.

Okuma yazma seferberliğine katılımı teşvik için sınıflarında başarılı olan 3000 kişiye televizyon, buzdolabı, çamaşır makinesi, çekyat vb. hediyeler verilirken, 3 kişiye de çekilişle ev armağan edilmiştir. 2004 yılında başlatılan seferberlik iki dönem halinde gerçekleştirilmiştir. Seferberlik sonunda yaklaşık 20 bin kişi okuma yazma sertifikası almaya hak kazanmıştır. 2006- 2007 döneminde ise, ilkokul diploması yerine geçen belge almaları için II. Kademe Okuma Yazma Seferberliği düzenlendi. Bu seferberliğe de yaklaşık 5000 kişi katıldı ve kurslar sonunda 4500 kişi diploma almaya hak kazanmıştır. Okuma yazma seferberliği özellikle sosyal belediyecilik anlamında yapılan hizmetlerden ilki olması açısından diğer belediyelere de örnek teşkil eden bir çalışmadır (www.yerelsiyaset.com, 09.07.2008).

3.2. Ümraniye Belediyesi'nde Sosyal Belediyecilik Hizmetlerini Yapan Birimler

3.2.1. Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü

Müdürlük, Basın ve Yayın, Beyaz Masa ve Kent Konseyi olmak üzere üç ana birimden ve sekiz elemandan oluşmaktadır.

3.2.1.1. Basın-Yayın

Belediye hizmetlerinin insanlara ulaştırılması noktasında basın ve yayın organları ile irtibata geçmek suretiyle hizmetlerin medyada yer bulması ve bu hizmetlerin halka en hızlı bir şekilde ulaştırılması görevini yürütür. Bu arada belediye tarafından yapılan bütün organizasyonların kamera ve fotoğraf çekimlerini yapmak suretiyle yapılan tüm faaliyetlerin arşivlenmesini ve habere dönüştürülmesini sağlar. Belediyenin yaptığı tüm etkinliklerle ilgili el ilanı, broşür, faaliyet bülteni, dergi ve tanıtım katalogları vb. iletişim araçları ile halkın haberdar edilmesini sağlar.

3.2.1.2. Beyaz Masa

Halkın belediye hizmetlerinden en hızlı bir şekilde yararlanabilmesi adına, ilk defa 1994 yılında İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı olan Recep Tayip Erdoğan döneminde hizmete sokulan ve akabinde Ümraniye Belediyesi'nde de 1997 yılında faaliyete geçen Beyaz Masa hizmetlerini yürütür. Beyaz Masa kanalı ile halkın dilek ve taleplerini, varsa şikayetlerini telefon, mail, faks veya şifahi olarak almak suretiyle, belediye birimleri ile yazışmalar yapar ve 48 saat içerisinde müracaat edenlere dönerek halkın bilgilendirilmesini sağlar. Diğer taraftan Başbakanlık Bilgi Edinme Birimi ve Başbakanlık İletişim Merkezi (BİMER) müracaatları da Beyaz Masa kanalı ile alınmakta ve müracaat konuları çerçevesinde vatandaşa dönülmektedir. Diğer taraftan enformasyon işlevi ile vatandaşın belediyenin dışındaki hizmetlerle alakalı bilgilendirme görevini de Beyaz Masa yerine getirmektedir.

3.2.1.3. Kent Konseyi ve Yönetişim Çalışmaları

Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü, 5393 sayılı Kanunun 76. maddesi çerçevesinde kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşerilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal

yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır.

“Belediyeler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasi partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar.” şeklinde 76. maddede belirtilen kent konseyinin oluşturulması ve sekreteryası ile görevlidir. 2006 yılından 2007 yılına kadar bu görev çerçevesinde 3 defa Kent Konseyi Genel Kurulu Toplantıları yapılmıştır. Ayrıca Kent Konseyi bünyesinde alt meclisler olarak Gençlik, Kadın, Çocuk, Engelli ve Kıdemli Hemşehriler Meclisi olmak üzere 5 meclisin oluşumu ve sekreteryası da bu müdürlük uhdesinde gerçekleştirilmektedir.

Diğer taraftan halk günleri, halk meclisleri, demokratik katılım platformu, esnaf ziyareti, STK’larla ilgili ziyaretler ve işbirliği çalışmaları da bu müdürlüğün bünyesinde gerçekleştirilmektedir (Ümraniye Belediyesi, 2007:1-8).

3.2.2. Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü

İlçe sınırları içerisinde ikamet eden fakir ve yardıma muhtaç tüm dezavantajlı kesimlere (yaşlı, engelli, kadın, çocuk, bakıma muhtaç) ayni ve nakdi her türlü yardım işlerinin planlama, programlama ve organizasyon işlerini yürütmekle görevli olup, bu hizmetler 28 elemanla gerçekleştirilmektedir.

03.04.2007 tarihine kadar yukarıda belirtilen görevler Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü bünyesinde yapılmakta idi. Bu tarihten sonra Ümraniye Belediyesi Meclisi’nin aldığı bir kararla müdürlük sayısı 24’e çıkarılmış ve Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü kurulmuştur.

Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü şu anda Halil İbrahim Sofrası Aşevi, Ümraniye Belediyesi Sosyal Yardım Sandığı, Engelli Hizmetleri Birimi, Kıyafet Mağazası birimleri ile hizmetlerini yürütmektedir.

3.2.2.1. Halil İbrahim Sofrası Aşevi

Eylül 2006'da kurulan aşevi, günlük 5000 kişilik yemek pişirme kapasitesine sahip mutfuğı ve 500 kişilik de yemek verebilecek salonu bulunan bir mekan olup, Ramazan ayında Ümraniye sınırlarında kurulan yedi ayrı salona yemek pişirip, nakillerini sağlamaktadır. Diğer taraftan evinde yemek pişirebilecek imkanı olmayan yaşlı ve bakıma muhtaç kişilere de her gün iki öğünlük sıcak yemek hizmetini kapılarına kadar götürmektedir.

3.2.2.2. Ümraniye Belediyesi Muhtaçlara Yardım Sandığı

1 Nisan 2004 yılında faaliyete geçen Muhtaçlara Yardım Sandığı, kendisine müracaat eden tüm kişi ve ailelerin kayıtlarını almakta, iki kişiden oluşan tahkikat ekibi ile çok detaylı bir tahkikat yapmakta ve bu tahkikatların akabinde hazırlanan rapor Yardım Sandığı Değerlendirme Kurulu'na gönderilmektedir. Değerlendirme Kurulu, Başkan Yardımcısı Başkanlığında dört müdürlükten oluşmaktadır. Değerlendirme Kurulu kişinin veya ailenin ihtiyaçları doğrultusunda yardım kararı alır ve bu yardımlar yapılan bir program çerçevesinde kişilere dağıtılır. Bu yardımlar da kişilerin ihtiyaçları doğrultusunda ayni veya nakdi olarak yapılır. Değerlendirme Kurulu, müracaat eden ve hakkında rapor yazılan kişi/aileleri dört derecede değerlendirmektedir. Bunlar, 1.,2., 3., ve 4. derece olarak ifade edilmektedir. 1 ve 2. dereceler mutlak anlamda yardım yapılması gereken ve elinden sürekli tutulması gerekenlerdir. 3. derecedeki kişiler belli aralıklarla yardıma muhtaç olan kişilerdir. 4. derecede bulunan insanlar ise ya yardıma hiç ihtiyacı olmayan veya zaman zaman desteklenebilecek kişilerdir.

3.2.2.3. Engelli Hizmetleri Birimi

2005 yılında kurulan Engelliler Birimi: a. Engellilerin taşıma işlemleri yapmak için satın alınan iki adet asansörlü minibüsle hizmetleri yürütmek, b. Engelli insanlara akülü veya manuel tekerlekli sandalye ve medikal malzeme temin etmek, c. Yaşlı, yatalak veya engelli insanların hasta/çocuk bezi ihtiyaçlarını karşılamakla görevlidir.

3.2.2.4. Kıyafet Mağazası

2007 yılında Mehmet Akif Kültür ve Eğitim Merkezi giriş katında kurulan Kıyafet Mağazası, giysi ihtiyacı olan kişilerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan bir birim

olup, özellikle yardım sandığında kayıtlı olan ve yardıma uygun bulunan insanların istifadesine sunulmuştur. Ayrıca giysi ihtiyacı olup da bunu talep eden diğer vatandaşların da ihtiyaçlarını karşılamaktadır.

3.2.2.5. Diğer Sosyal Yardımlar

Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü bünyesinde yukarda belirtilen birimlerin dışında ayrıca sokakta kalan insanların yerleştirilmeleri, ekmek ihtiyacı olan ailelere günlük ekmek kuponu verilmesi, sağlık noktasında muayene, ilaç, tahlil ve tetkik yaptırma işlemleri de yapılmaktadır. Vatandaşın düştüğü sıkıntıyı giderecek her türlü sosyal ihtiyaçları imkanlar ölçüsünde bu müdürlük bünyesinde karşılanmaktadır. Bunların dışında ihtiyacı olanlar için sünnet organizasyonu yapmak da bu müdürlüğün temel görevleri arasında yer almaktadır (Ümraniye Belediyesi, 2007:110-116).

3.2.3. Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü

Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü, 16 elemanla belediye sınırları içerisinde (gerektiğinde dışında) ilmi, tarihi, kültürel, eğitici ve sanata yönelik, iç ve dış turizm ile ilgili her türlü kültürel etkinliklerde bulunmak üzere kurulmuştur. Kültürel faaliyetler, sportif faaliyetler, sosyal yardım, yayın, sosyal faaliyetler ve eğitim faaliyetlerinden sorumlu bir müdürlük olarak aşağıda belirtilen görevleri yerine getirmektedir:

- * Bölgenin eğitim ve öğretim gören kimsesiz, fakir ve yoksul öğrencilerine eğitim yardımı yapmak,
- * Ümraniye ilçesinde tarihi mekanlarını aslına uygun olarak korumak, elden geldiği kadar tarihi kimlik oluşturmak,
- * Ümraniye'nin tarihinin yazılması, bölgedeki tarihi kültürel değerlerin işlendiği halkın kültür düzeyini yükseltecek mahalle, semt, sokak tarihçelerini ve şehircilik anlayışını içeren eserler ve kültür sanat ağırlıklı yayınları hazırlamak,
- * Uygun olan mekanlarda konferans, panel, seminer, tiyatro gösterileri ve benzeri kültürel ve sosyal etkinlikleri, bölgeyi ilgilendiren festivalleri düzenlemek, bölge halkına, öğrencilere eğitsel çalışmalarında katkıda bulunmak, çeşitli kaynak ve klasik eserler, antoloji ve belgeler temin etmek, satın almak, ilgili eserleri yayınlamak,

- * Milli ve dini günleri kutlamak, bu günlerde halkın katılımını sağlayacak festival ve şenlikler yapmak, bu festival ve şenlikler için bölgedeki tarihi mekanları, park ve kültür merkezlerini kullanmak,
- * İlçe bünyesindeki eğitim kurumları ile işbirliği yapmak, gençliğe yönelik seminer, konferans, paneller, sohbetler ve sempozyumlar düzenlemek, gezi gibi etkinliklerde bulunmak, çeşitli kültürel konularda yarışmalar düzenlemek, bu yarışmaları halka duyurmak, başvuruları kabul etmek, ödül törenleri düzenlemek, bu yarışmaların sonuçlarını yayınlamak,
- * Semt kültür evleri, tarihi şark kahvehaneleri oluşturmak, eski kıraathane geleneği ile meddah ve atışmalarını yaşatmak, teşvik etmek, sanat erbaplarına sahip çıkmak,
- * Alkol, sigara, kumar, fuhuş gibi kötü alışkanlıklardan toplumu korumak maksadıyla yayınlar yapmak, fikir planında bu felaketleri anlatmak ve huzurlu yaşama yolunu göstermek, ilçede kurulmuş vakıf ve derneklerle müşterek çalışmalar yapmak,
- * Sportif faaliyetlerde bulunmak. Spor okulları ve kurslar açmak. Bölgede bulunan spor kulüpleri ile dayanışma içinde halkın spor faaliyetlerine katılımını sağlamak, gençler için sportif etkinlikler, yarışmalar ve turnuvalar düzenlemek,
- * Millete mal olmuş milli ve edebi şahsiyetler ile ilgili anma toplantıları düzenlemek,
- * Tarihi, kültürel mekan ve yerlere geziler düzenlemek, bu gezilere katılımı sağlamak (Ümraniye Belediyesi, 2007:66-70).

3.2.4. Kütüphane Müdürlüğü

2007 Nisan ayında kurulan Kütüphane Müdürlüğü'nün aşağıda belirtilecek olan görevleri bu tarihten önce Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü bünyesinde gerçekleştirilmekte idi. Belirtilen tarihten sonra yeni ihdas edilen Kütüphane Müdürlüğü 29'u öğretmen, 22'si bilgi evi sorumlusu olmak üzere toplam 86 elemanla bu sorumlulukları yerine getirmekle görevlidir.

3.2.4.1. Kültür Merkezleri

Ümraniye Belediyesi tarafından 2007 yılı sonuna kadar hizmete geçen 10 kültür merkezi ile ilgili tüm iş ve işlemler bu müdürlük uhdesinde bulunmaktadır.

3.2.4.2. Bilgi Evleri

2004-2007 yılları arasında toplam 11 bilgi evi yapılmış, bu bilgi evlerinde bulunan internet ve bilgisayar salonları, kütüphane ve okuma salonları ile ilgili tüm çalışmalar bu müdürlük bünyesinde yürütülmektedir.

3.2.4.3. Meslek Edindirme Kursları

18 yaş ve üstü hanımlara yönelik ücretsiz olarak yapılan ve 22 branştan müteşekkil meslek edindirme kurslarının planlanması, eğitim sürecinin takibi, kurs sonunda başarılı bulunan öğrencilere sertifika verilmesi, eserlerin defilesi ve sergisinin yapılması çalışmalarını yürütür.

3.2.4.4. Kişisel Gelişim Kursları

Kişisel gelişim kursları, mesleki eğitim kursları, (dil kursları, enstrüman, diksiyon, bilgisayar, muhasebe vb.) hobi kursları (Resim, ahşap, oymacılık, temel fotoğrafçılık, satranç vb) ve müzik kurslarından ibaret olup, bu kursların her türlü organizasyonunu yürütür (Ümraniye Belediyesi, 2007:71-76).

3.2.5. Yazı İşleri ve Kararlar Müdürlüğü

Yazı İşleri Müdürlüğü, toplam 9 elemandan oluşan ve sosyal belediyeçilik kapsamında 4109 sayılı kanun çerçevesinde kendilerine başvuran asker ailelerinin müracaatlarını almak, daha sonra gerekli inceleme ve araştırmalar yapmak/yaptırmak ve evrakı tamamlanmış olan ailelerin evraklarını Belediye Encümeni'ne havale etmekle görevlidir. Belediye Encümeni'nde asker maaşı bağlanması kararı çıkan ailelerin ilgili evraklarını Mali Hizmetler Müdürlüğü'ne aktarır ve ailelerin maaş almalarını sağlar (Ümraniye Belediyesi, 2007:153-158).

3.2.6. Sağlık İşleri Müdürlüğü

11 doktor, 3 hemşire olmak üzere toplam 25 personelle beldesinde sağlık hizmetlerini yürüten, belediye personeline, yoksul ve dar gelirli vatandaşlara, emekli sandığı mensuplarına poliklinik hizmetlerini sunmakla görevlidir. Vefat eden sakinlerin cenaze ve defin ruhsatını vermek, sağlıklı insanlara sağlık raporu düzenlemek ve ambulans hizmeti vermek de bu müdürlüğün görevleri arasındadır. Diğer taraftan sosyal hizmetler

(ücretsiz ilaç verilmesi, sağlık otobüsü hizmeti verilmesi, ambulans nakil hizmeti verilmesi), denetim hizmetlerini (sıhhi ve gayri sıhhi yerlerin denetimi, sağlığa aykırı yerlerin denetimi), ağız ve diş sağlığı hizmetlerini vermek, afet zamanı gerekli malzemelerin, kontrolünü yapmak, hemşirelik hizmetlerini (tansiyon ölçümü, enjeksiyon, pansuman vs.) vermek, sportif ve kültürel organizasyonlarda ilk yardım sağlık desteği sağlamak, salgın hastalıkların görülmesi durumunda ilgilileri haberdar etmek ve gerekli tedbirlerin alınmasında yardımcı olmakla da görevlidir (Ümraniye Belediyesi, 2007:103-109).

3.3. Ümraniye Belediyesi’nde Sosyal Belediyecilik Uygulamalarının Gelişim Süreci

Yerel yönetim kurumlarından biri olan belediyelerin, kanunen yerine getirmek zorunda olduğu temel hizmetlerin dışında, sosyal ve kültürel anlamda yerine getirdikleri hizmetler 1994 yılı Mart ayında yapılan yerel yönetim seçimleri akabinde uygulanmaya başlanmış, hizmetlerin kapsam ve miktarı yükselen bir eğilim göstermiştir. Bu faaliyetlerin yerine getirilmesi hususunda yasal bir zorunluluk olmamasına rağmen, sosyal ihtiyaçların şekli, Ümraniye Belediyesi’ne ve gözlemlenen diğer belediyelere bu tür hizmetleri yerine getirme noktasında kaçınılmaz bir sorumluluk yüklemiştir.

Genelde 1994 sonrası başlayan bu süreç, Ümraniye’de de aynı yıllarda başlamış olmasına rağmen, 2004 sonrası ile mukayese edildiğinde daha düşük bir trend göstermektedir. Yapılan inceleme ve araştırmalar şunu göstermektedir ki, 1994 yılı öncesinde Ümraniye ilçesinde alt yapı çalışmaları noktasında yeterli çalışma ortaya konmamış olması hasebiyle, 1994 yılından sonra özellikle alt yapı çalışmaları noktasında ağırlıklı olarak hizmetler yapılmaya çalışılmış, 2004 yılına gelindiğinde alt yapı noktasında büyük bir mesafe katedilmiş olması hasebiyle üst yapı dediğimiz sosyal belediyecilik hizmetlerine ağırlık verildiği görülmüştür. 1989-1994 yılları arasında yapılan çalışmalarla ilgili elde veri olmaması bu dönemi istenilen noktada yorumlama imkanı tanımamaktadır. Yapılan çalışmalarda sadece 1993-1994 yıllarına ait bir yıllık faaliyet raporu elde edilmiş, bu faaliyet raporunda da sosyal belediyecilik olarak nitelendirilebilecek bir şey bulunamamış, sadece “mahallelerde sağlık taramasının yapıldığı” ile ilgili bir cümle tesbit edilebilmiştir. 1994-2004 yılları arasında sosyal belediyecilik hizmetleri noktasında yapılan çalışmalarda elde edilen verilerle ilgili detaylı bilgiler aşağıda verilmiştir. Fakat bu veriler yeteri kadar açık olmadığı için

ciddi anlamda bir yorum yapma imkanı da bulunamamaktadır. Diğer taraftan bu dönem içerisinde özellikle dar anlamda sosyal belediyeçilik olarak ifade edilen sosyal yardımlar ve sosyal hizmetler Ümraniye’de kurulan Ümraniye Hizmet Vakfı kanalı ile yapılması hasebiyle bu veriler tarafımızdan kullanılmamıştır.

2004 yılından sonra yeni yönetim çalışmaları kapsamında özellikle sosyal yardımların yapılabilmesi için Yardım Sandığı faaliyete geçirilerek sosyal yardımlar bu birim tarafından yapılmaya başlanmıştır. Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü’ne bağlı olarak çalışma yapılan bu birim 2007 yılında kurulan Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğüne devredilmiş ve bu müdürlük bünyesine Aşevi ve Kıyafet Mağazası da dahil edilmiştir. Kültürel anlamda yapılan tüm faaliyetler Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü uhdesinde gerçekleştirilirken, 2007 yılı itibariyle yeni kurulan Kütüphane Müdürlüğü ile mesleki eğitim, kişisel gelişim ve diğer sanatsal faaliyetler bu müdürlük eliyle gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü de kültür merkezlerinde yapılan kültürel etkinlikler, eğitim yardımları, yarışmalar, panel, sempozyum, konferans, sportif faaliyetler gibi hizmetleri yürütmüştür.

3.4. Ümraniye Belediyesi Tarafından Gerçekleştirilen Sosyal Belediyeçilik Hizmetleri

Ümraniye Belediyesi tarafından yerine getirilen sosyal belediyeçilik hizmetleri üç ana başlık altında ele alınmıştır. Bunlar; sosyal hizmet ve yardımlar, kültür-eğitim-sanat hizmetleri ve sportif faaliyetlerdir. Bu ana başlıklar altında konular detaylı bir şekilde ele alınmış, varsa bunların sayısal değerleri verilerek yorumlanmıştır. Bu faaliyetlerle ilgili rakamlar verilirken; 1989-94 dönemi, 1994-2004 dönemi ve 2004-2007 yıllarını kapsayan dönem olmak üzere üç dönem şeklinde ele alınmıştır. Maalesef bu faaliyetlerin tümünün rakamlarla tespiti mümkün olamamıştır. Ümraniye Belediyesi tarafından kanun gereği çıkarılan yıllık faaliyet raporları incelenmiş, buradan elde edilen veriler dikkate alınmış, yıllık faaliyet raporları ile ulaşılamayan bilgiler de Başbakanlık Bilgi Edinme Kanunu çerçevesinde Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü’ne konu ile alakalı detaylı sorular sorulmak suretiyle bu müdürlükten gelen cevaplar çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bunlara ek olarak, Ümraniye Belediyesi tarafından çıkartılan bülten, dergi ve tanıtım kitapçıklarından da yararlanılmıştır. Diğer taraftan bu faaliyetleri icra eden birim sorumluları ile birebir yapılan görüşmelerle daha

gerçekçi bilgilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Hizmetlerle alakalı rakamlar verilirken her bilginin altına nereden alındığı tek tek yazılmamıştır. Çünkü veriler, faaliyet raporlarından alınan bilgilerin toplanmasından elde edildiği için tek tek faaliyet raporları ve sayfeleri verildiğinde her bir paragrafın altında bir paragraf da kaynak geleceğinden dolayı bu büyük bir yer işgal edecektir. Dolayısıyla dipnotların yerine kaynakçada faaliyet raporları ile ilgili detaylı bilgi vermekle yetinilmiştir.

Ayrıca beş yıldır sosyal belediyeçilik hizmetlerinin yürütüldüğü birimlerde fiili olarak idarecilik yapan biri olarak sahip olunan bilgi, tecrübe ve gözlemler de değerlendirilmeye çalışılmıştır.

3.4.1. Sosyal Hizmet ve Yardımlar

Hizmet kelimesi, Arapçadan Türkçeye geçmiş ve başkalarına verilen maddi, manevi destek, yardım ve iş görme anlamlarına gelmektedir. Sosyal hizmet kavramı ise: Bireylerin ya da toplumsal kümelerin toplumsal çevredeki değişmelere uymalarını sağlamayı amaçlayan uğraşlarla yol ve yöntemler dizgesidir (Hançerlioğlu, 1986:173).

Diğer bir ifade ile; herhangi bir sebeple sosyal veya ekonomik muhtaçlıklarla karşılaşan kişilere ve ailelere fayda sağlamak, destek olmak, insan haysiyetine uygun yaşayış düzeyinin gerçekleşmesine katkıda bulunmak hedefine yönelik yapılan hizmetlerdir.

Modern sosyal hayatta sosyal hizmetler, kişi, grup ve toplulukların yapı ve şartlarından doğan ya da kendi denetimleri dışında meydana gelen bedeni, zihni ve ruhi eksikliği, fakirlik ve eşitsizliği gidermek veya azaltmak, toplumun değişen şartlarından doğan sosyal sorunları çözümlmek, insan kaynaklarını geliştirmek, hayat standartlarını iyileştirmek ve yükseltmek, fertlerin birbirleriyle ve sosyal çevresi ile uyum sağlamasını kolaylaştırmak maksadıyla insan şeref ve haysiyetine yaraşır eğitim, danışmanlık, bakım, tıbbi ve psiko-sosyal rehabilitasyon alanlarında devlet veya gönüllü-özel kuruluşlar tarafından sistemli bir şekilde ifa edilen hizmet programlarının bütününe verilen addır (Seyyar; 2002).

Sosyal Hizmetler, 2828 sayılı Kanunda da şu şekilde ifadesini bulmaktadır: “Kişi ve ailelerin kendi bünye ve çevre şartlarından doğan veya kontrolleri dışında oluşan maddi, manevi ve sosyal yoksunluklarının giderilmesine, ihtiyaçlarının karşılanmasına, sosyal sorunlarının önlenmesi ve çözümlenmesine yardımcı olunmasını, hayat standartlarının

iyileştirilmesi ve yükseltilmesini amaçlayan sistemli ve programlı hizmetler bütünü”dür (1983 tarih ve 2828 sayılı Kanun; m. 3).

Ülkemizde sosyal hizmetler, sosyal devlet anlayışı gereği hem merkezi yönetim hem de mahalli idareler tarafından sunulmaktadır. Merkezi yönetim olarak Başbakanlığa bağlı kuruluşlardan Kadın ve Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü; Vakıflar Genel Müdürlüğü ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Milli Eğitim, Sağlık ve İçişleri Bakanlıkları tarafından yürütülürken; yerel yönetimlerde ise Belediyeler, İl Özel İdareleri ve Köy İdareleri sosyal hizmet faaliyetlerini yürütmektedir.

Sosyal hizmetlerden yararlananların başında dezavantajlı kesim olarak nitelendirilebilecek sosyal gruplar gelmektedir.

Dezavantajlı Kesim: Kişi, grup ve toplulukların yapı ve şartlarından doğan, ya da kendi denetimleri dışında meydana gelen bedeni, zihni ve ruhi eksiklik, fakirlik ve eşitsizlik gibi unsurları bünyesinde barındıran kesimlere verilen genel bir addır. Dezavantajlı kesimlere şu gruplar dahildir: Özürlüler, çocuklar, kadınlar, yaşlılar, bakıma muhtaç kişiler.

Özürlüler: Doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duyuşsal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılama güçlükleri olan ve korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişilerdir.

Çocuklar: a) Daha erken yaşta ergin olsa bile, on sekiz yaşını doldurmamış kişiyi,

b) Korunması gereken çocuk: Bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olup;

1) Anne ve babasız, anne veya babasız, anne veya babası veya her ikisi de belli olmayan, anne veya babası veya her ikisi tarafından terk edilen,

2) Kendisine bakmakla ve yetiştirmekle yükümlü olanlar tarafından ihmal veya istismar edilip fuhuş, dilencilik, alkollü içkiler veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen,

3) Suç mağduru olan veya suça sürüklenen ve bu nedenlerle destekleyici hizmetlerden yararlandırılması uygun görülen veya özel olarak korunması ve koruyucu hizmetlerden yararlandırılması için yetkili ve görevli hâkim veya mahkemeden karar alınması gerekli görülen çocukları kapsamaktadır.

Kadınlar: Fiziksel, duygusal, ekonomik, cinsel istismara veya şiddete uğrayan ya da bu riski taşıyıp da psikolojik, sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi için yardım, destek ve danışmanlık hizmetine ihtiyaç duyan ve bu nedenle özel olarak korunması gereken kadın.

Yaşlılar: Altmış yaşını doldurmuş kişiyi veya bakıma muhtaç, bedensel, zihinsel, sosyal, duygusal ve ekonomik yönden yoksunluğu olan ya da ihmal ve istismar edilen, bu nedenle korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine gereksinimi olan yaşlı.

Bakıma Muhtaç Kişiler: Ekonomik, psikolojik ve sosyal yönden yoksunluk içinde bulunan, günlük yaşamını devam ettirme gücü çeken, barınacak yeri bulunmayan ve yaşamını sürdürmek için desteğe ihtiyacı olan on sekiz yaşından büyük kişi (www.shcek.gov.tr, 2008).

Sosyal hizmet ve yardımın temel amacı da belde içerisinde yaşayan ve insana yaraşır bir biçimde hayatlarını idame edemeyen insanlara insan onuruna yaraşır bir şekilde varlıklarını sürdürebilecekleri bir ortam oluşturma, sosyal ve ekonomik problemlerinin çözümüne yardımcı olmaktır (Ölmez, 2007:22).

Sosyal hizmet ve yardımlar kapsamında Ümraniye Belediyesi tarafından gerçekleştirilen hizmetler aşağıda detayları ile verilmiştir:

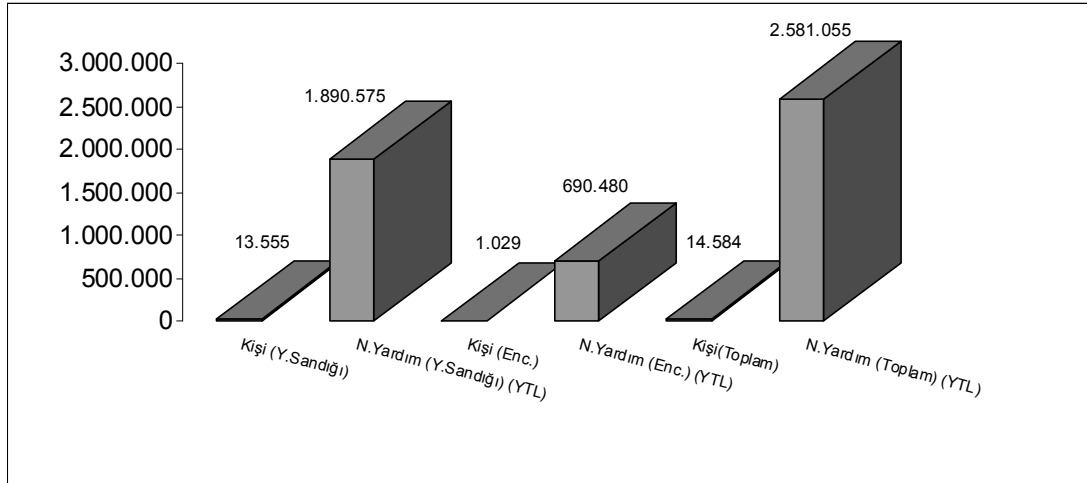
3.4.1.1. Nakdi Yardım

Ümraniye Belediyesi sınırları içerisinde ikamet eden dezavantajlı kesimlerin başvuruları alınmak suretiyle bu müracaatlar yerinde tetkik edilip, yardıma muhtaç olan aileler belirlenerek bunların durumu bir üst kurula intikal ettirilir. Üst kurulda değerlendirmeye alınan ailelerden yardıma muhtaç olan kişilere ihtiyaçları doğrultusunda nakit veya diğer noktalarda yardımlar yapılır. Nakdi yardımın miktarının belirlenmesinde müracaat

eden kişi veya ailenin ihtiyaç düzeyi en önemli faktör olmakta ve bu yardımla aile veya kişilerin sıkıntılarının giderilmesine imkan verilmiş olmaktadır.

Ümraniye Belediyesi tarafından 1994 yılından 2007 yılına kadar yardıma uygun bulunan kişilere nakdi yardımlar yapılmıştır. Fakat 1994-2004 yılları arasında yardım yapılan kişi sayısı ve yardım miktarlarının elimizde olmaması nedeniyle bu döneme ait rakamsal değerleri verilememiştir. 2004-2007 yılları arasında yardım almak için başvuran kişilerden 13.555 kişiye toplam 1.890.575 YTL tutarında nakdi yardım Yardım Sandığı kanalıyla yapılmıştır. Aynı şekilde 1.029 kişiye toplam 690.480 YTL nakdi yardım Ümraniye Belediyesi Encümen kararı ile yapılmıştır. Bunların toplamına bakıldığı zaman, son dört yıllık süreçte 14.584 kişiye sadece nakit olarak toplam 2.581.055 YTL tutarında yardım yapıldığı görülmüştür (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları).

şekil 6. Nakdi Yardım

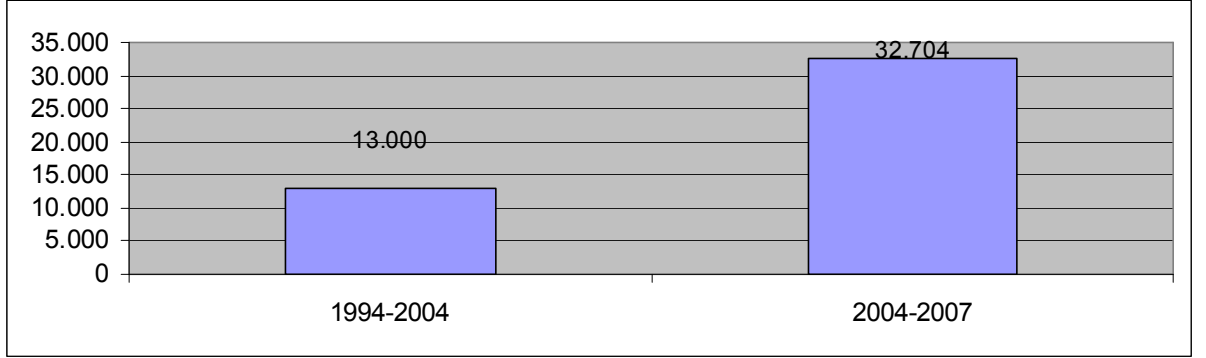

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 2004-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.1.2. Gıda Yardımı

Ümraniye Belediyesi'ne müracaat eden ve gıda ihtiyaçlarını belirten insanlarla ilgili Belediye tahkikat ekiplerince yapılan araştırmalar neticesinde, gerçekten gıdaya muhtaç olan aileler tespit edilip, bu doğrultuda 1994-2004 yılları arasında 13.000 aileye, 2004-2007 yılları arasında da 32.704 aileye erzak yardımı yapılmıştır. 1994-2007 yılları arasında toplam 45.704 aile bu yardımlardan yararlanmıştır (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları).

Şekil 7. Gıda yardımından faydalanan aile sayısı

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.1.3. Sıcak Yemek Yardımı

2007 yılında kurulan Halil İbrahim Sofrası Aşevi kanalı ile evinde erzakı olsa dahi pişiremeyecek derecede rahatsız, yaşlı, engelli veya kimsesizlere her gün üç kapta iki öğün ihtiyaçlarını karşılayacak kadar sıcak yemek ve ekmek dağıtımı yapılmaktadır. 2007 yılında tespit edilen 216 kişiden oluşan 98 ailenin her gün sıcak yemek ihtiyaçları karşılanmakta, yemek, sefer tasları ile evlerine kadar bırakılmaktadır (Ümraniye Belediyesi 2007 Faaliyet Raporu).

3.4.1.4. Günlük Ekmek Kuponu Verilmesi

2002 yılında ekmek ihtiyacını belirterek belediyeye müracaat eden 1.000 aileye 2005 yılı sonuna kadar ekmek yardımı yapılmıştır. Fakat 2006 yılından itibaren bu yardım, talepler doğrultusunda sistematik bir yapı kurulmak suretiyle Yardım Sandığı'nda kayıtlı bulunan ve gerçekten yardıma muhtaçlığı tespit edilen ailelere, ailedeki fert sayısı dikkate alınmak suretiyle bir yıllık ihtiyaçlarını karşılayacak miktarda ekmek kuponu verilmek suretiyle devam etmiştir. Ekmek kuponunu alan vatandaşlar, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Ümraniye sınırları içerisinde bulunan Halk Ekmek büfelerinden ekmeklerini ücretsiz olarak alabilmektedirler. 2006 yılında başlayan ve halen devam eden bu hizmetten 11.752 kişiden oluşan 2.938 aile yararlanmış ve yararlanmaya devam etmektedir (Ümraniye Belediyesi 2002-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.1.5. Giysi Yardımı (Yetim, Öksüz ve Şehit Çocuklarına)

Yetim, öksüz ve şehit çocuklarına öncelikle bayramlarda giysi yardımı yapılmaktadır. 2005-2007 yılları arasında yetim, öksüz, şehit ve gazi çocuklarından oluşan toplam 4.813 çocuk tepeden tırnağa giydirilmiştir. Yetim, öksüz ve şehit çocuğu olan bu çocukların bayram öncesi giydirilmek suretiyle bayrama boynu bükük girmemelerinin sağlanması sosyal sorumluluk anlayışı olarak belediyeler tarafından yerine getirilen önemli bir görevdir.

Diğer taraftan ilköğretim ve liselerde okuyan ve kışlık giysi ihtiyaçlarını karşılayamayan 10.000 öğrenciye de 2004-2005 eğitim ve öğretim yılında mont verilmiştir (Ümraniye Belediyesi 2005-2007 yılları Faaliyet Raporları).

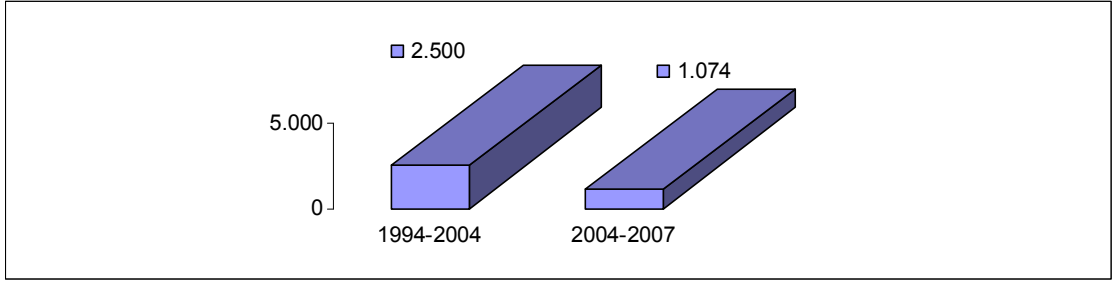
3.4.1.6. Kıyafet Mağazası

10 Eylül 2007 tarihinde açılan Kıyafet Mağazası sadece çocuklara değil, bunun yanı sıra giysi yardımına ihtiyaç duyan ailelere yönelik açılmış bir mağaza olarak fakir ve yoksul insanlara giysi yardımı yapmaktadır. 2007 sonuna kadar 6.472 kişiden oluşan toplam 1.409 aileye 17.162 adet kıyafet yardımı yapılmıştır (Ümraniye Belediyesi 2007 yılı Faaliyet Raporu).

3.4.1.7. Yakacak Yardımı

Yakacak yardımı genel olarak Başbakanlığa bağlı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından ilçelerde kaymakam başkanlığında kurulan bir heyet tarafından organize edilmesine karşın, zaman zaman ihtiyaca cevap veremediği için, Ümraniye Belediyesi bu taleplerin bir kısmını karşılamaktadır. 1994-2004 yılları arasında 2.500, 2005-2007 yılları arasında da 1.074 olmak üzere toplam 3.574 aileye kışlık ısınma ihtiyaçlarını giderebilmeleri için kömür yardımı yapılmıştır (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları).

Şekil 8. Yakacak yardımı

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1994-2007 Yılları Faaliyet Raporları

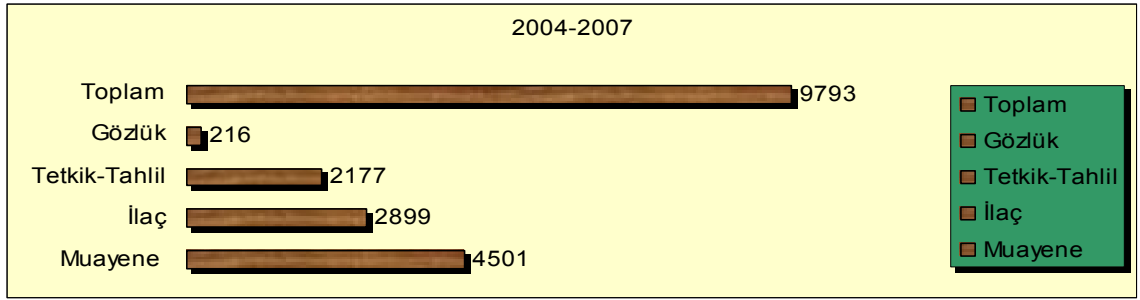
3.4.1.8. Sağlık Yardımları

Ümraniye Belediyesi, belde sınırları içerisinde ikamet eden ve herhangi bir sosyal güvencesi olmayan veya sosyal güvencesi olduğu halde güç yetiremediği sağlık harcamaları noktasında yardım talebinde bulunan kişilere sağlıkla ilgili yardımlar yapmıştır.

3.4.1.8.1. Muayene, İlaç, Tahlil ve Tetkik Yardımları

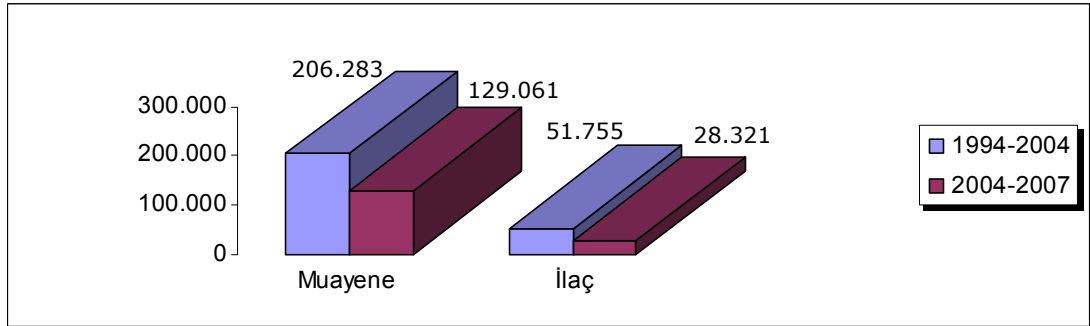
Ümraniye Belediyesi Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü veya Sağlık İşleri Müdürlüğü'ne müracaat eden ve sosyal güvencesi olmayan kişilerin muayene işlemleri, bu ilgili birimler tarafından yapılmakta veya yaptırılmaktadır. Muayeneleri yapılan hastalardan gerekli görülenler için tahlil ve tetkikleri yaptırılmakta ve bunlardan durumu uygun olanlara ilaç yardımı yapılmakta, durumu ağır olan kişiler de tam teşekküllü bir sağlık merkezine sevk edilmektedir. Daha önce bu işten sorumlu Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü ve akabinde yeni değişiklikle Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğüne 2004-2007 yılları arasında toplam 4.501 kişinin muayenesi, 2.899 kişinin ilaç ihtiyacı, 2.177 kişinin tetkik ve tahlil işlemleri ve 216 kişinin de gözlük talebi karşılanmak suretiyle toplam 9.793 kişinin sağlıkla ilgili ihtiyaçları karşılanmıştır. Sağlık İşleri Müdürlüğü bünyesinde 1994-2004 yılları arasında 206.283, 2004-2007 yılları arasında 129.061 kişinin muayene işlemleri yapılmış, 1994-2004 yılları arasında 51.755, 2004-2007 yıllarında 28.321 kişiye ilaç yardımı yapılmıştır (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları). Sosyal güvencesi olmayan ve tedaviye ihtiyaç duyan insanların muayene, tahlil-tetkik ve akabinde de ilaçlarının alınması suretiyle ihtiyaçlarının karşılanması sosyal sorumluluk anlayışı ile yerine getirilen ve halk arasında da ciddi destek bulan bir faaliyettir.

Şekil 9. Yardım Sandığı tarafından yapılan sağlık yardımları

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 2004-2007 Yılları Faaliyet Raporları

Şekil 10. Sağlık İşleri Müdürlüğü tarafından yapılan sağlık yardımları

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1994-2007 Yılları Faaliyet Raporları

3.4.1.8.2. Medikal Malzeme Yardımı

Sağlık muayeneleri yapılan veya değişik sağlık kurumlarında tedavileri devam edip de medikal malzeme almak zorunda kalan fakat maddi imkansızlıklar sebebi ile bu ihtiyaçlarını karşılayamayan kişilerin talepleri ve reçeteleri doğrultusunda medikal malzemeleri alınmıştır. Bu malzemeler içinde koltuk değneği, havalı yatak, platin, gözlük vb. araç ve gereçler bulunmaktadır (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.1.8.3. İlköğretim Okullarında Sağlık Taraması Yapılması

2007 yılı başında başlayan ve tüm ilköğretim okullarını kapsayan bu uygulama çerçevesinde ilköğretim okullarında okuyan tüm öğrenciler sağlık taramasından geçirilmiştir. Sağlık taramasında hastalığı tespit edilen öğrenciler eğer bir sağlık güvenceleri varsa ilgili kurumlara gereği için havale edilmiş, sağlık güvencesi olmayan öğrenciler de Ümraniye Belediyesi'nin ilgili birimlerine havale edilerek sağlıkla ilgili

ihtiyaçları karşılanmıştır. Bu kapsamda 24.840 kişi sağlık taramasından geçirilmiştir (Ümraniye Belediyesi 2007 yılı Faaliyet Raporu).

3.4.1.8.4. Mahallelerde Sağlık Taraması

1993-95 yılları arasında ilçeye bağlı mahallelerde sağlık taraması yapılmak suretiyle sağlık noktasında sıkıntısı olan ve sosyal güvencesi olmayan kişilere sağlık yardımı yapılmıştır (Ümraniye Belediyesi 1993-1995 yılları Faaliyet Raporları).

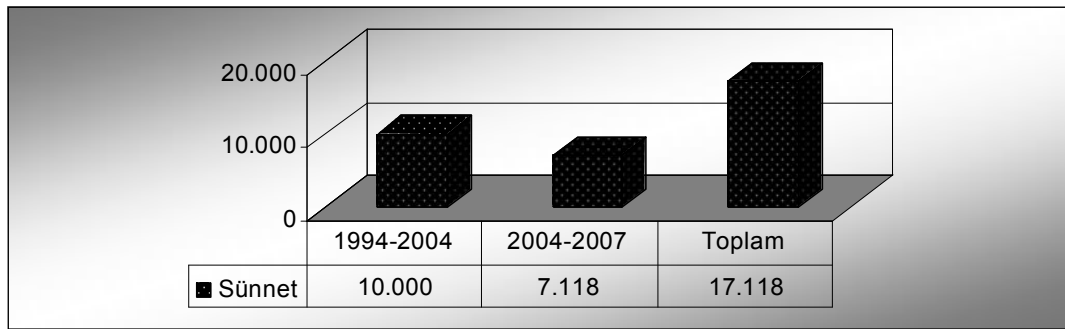
3.4.1.8.5. Diyabet Taraması

1990-2000 yılları arasında ilçede diyabet hastalığı ile alakalı 500 kişi üzerinde bir tarama yapılmak suretiyle hastalığı tespit edilen kişilere sağlık desteği verilmiştir (Ümraniye Belediyesi 1990-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.1.8.6. Sünnet Organizasyonu

Mali imkanları yetersiz ve çocuklarını sünnet ettiremeyen kişilere yönelik olarak 1994 yılından 2007 yılına kadar her yıl çocukların sünnetlerinin yapılması, sünnet kıyafetlerinin verilmesi ve daha sonra da gelenekselleşen Tantavi Festivali kapsamında sünnet şöleni düzenlenmesi çalışmaları yapılmıştır. Bu kapsamda 1994-2004 yılları arasında 10.000, 2004-2007 yılları arasında 7.118 olmak üzere toplam 17.118 çocuk sünnet ettirilmiştir (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları).

şekil 11. Yıllara göre sünnet organizasyonu

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1994-2007 Yılları Faaliyet Raporları

3.4.1.8.7. Psikolojik Hastalığı Olanların Sevk İşlemleri

Ümraniye ilçesi sınırlarında ikamet eden ve psikolojik rahatsızlığı olan kişilerin yakınları tarafından müracaatları doğrultusunda zabıta marifetiyle, hastalara araç

verilmek suretiyle tedavi merkezlerine götürölmüşlerdir (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.1.8. Hasta Nakil Ambulans Hizmetleri

Ümraniye sınırlarında ikamet eden ve acil olarak tedavi merkezlerine gitmesi gereken hastaların nakli amacı ile 2007 yılından itibaren hasta nakil ambulans hizmeti için iki araç devreye sokulmuş ve 2007 yılında 540 kişinin nakli gerçekleştirilmiştir (Ümraniye Belediyesi 2007 yılı Faaliyet Raporu).

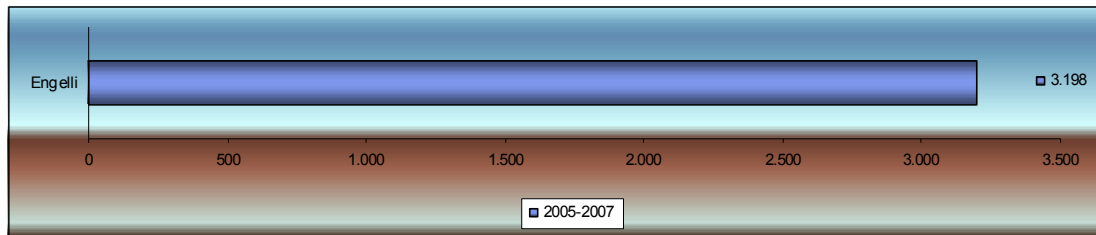
3.4.1.9. Özürlölere Yönelik Yardımlar

Ülke genelinde nüfusun ortalama % 12'sinin özürlü olarak kabul edildiği ölkemiz istatistikleri doğrultusunda Ümraniye sınırları içerisinde de bu orana yaklaşan sayıda özürlü bulunmaktadır. Dezavantajlı kesimin en önemli dilimini oluşturan bu özürlü insanlarla alakalı olarak Ümraniye Belediyesi aşağıdaki faaliyetleri gerçekleştirmiştir:

3.4.1.9.1. Engelli Araçlarından Yararlanma

2005 ve 2006 yıllarında satın alınıp, engellilerin kullanımına uygun bir şekilde dizayn edilen asansörlü, 4 engelli ve 6 refakatçi kapasiteli iki adet araçla engelliler bir gün öncesinden Beyaz Masa'dan randevu almak suretiyle ertesi gün belirttikleri adresten alınmakta ve istedikleri yere götürölmekte, daha sonra oradan da alınıp ilk alındıkları yere bırakılmaktadır. 2005-2007 yılları arasında 3.198 engelli, bu araçlardan yararlanmak suretiyle dışarıya çıkmış ve ihtiyaçlarını karşılamıştır (Ümraniye Belediyesi 2005-2007 yılları Faaliyet Raporları). Bu hizmet bir yandan engellilerin ihtiyaçlarını karşılama noktasında ciddi bir hizmet olma özelliğini taşıırken, diğer yandan engelli ailelerinin de sorumluluklarını paylaşma noktasında önem arz etmektedir.

Şekil 12. Engelli Araçlarından Faydalanan Kişi Sayısı

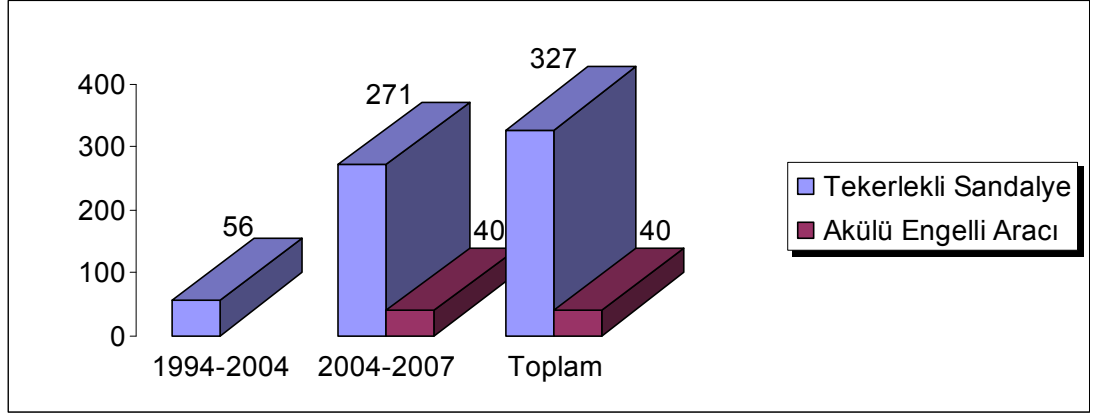

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 2005-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.1.9.2. Manuel Tekerlekli / Akülü Sandalye Yardımı

Tekerlekli sandalyeye bağlı yaşamak zorunda kalan, ama bu sandalyeyi alabilecek maddi imkânı olmayanların Belediyeye müracaat ederek ibraz ettikleri raporlar ve yapılan tahkikat çerçevesinde kendilerine manuel tekerlekli veya akülü sandalye verilmiştir. Bu kapsamda 1994-2004 yılları arasında 56, 2004-2007 yılları arasında 271 olmak üzere toplam 327 kişiye manuel tekerlekli sandalye ve 2007 yılında 40 adet akülü sandalye yardımı yapılarak engelli kişilerin bu ihtiyaçları karşılanmıştır (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları).

Şekil 13. Manuel Tekerlekli/Akülü Sandalye Yardımı

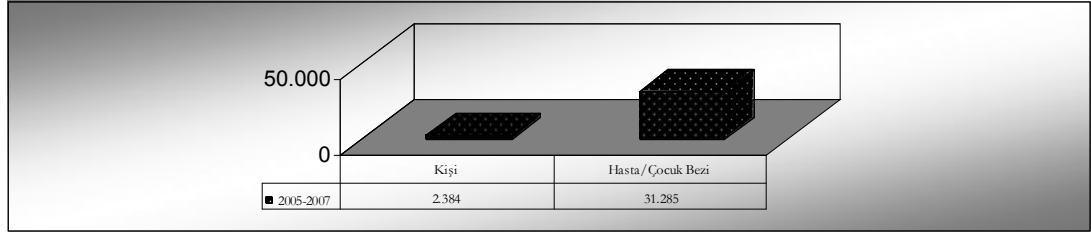

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.1.9.3. Hasta Altı Bezi / Çocuk Bezi Yardımı

Yetişkin hasta, yetişkin yatalak, engelli yetişkin veya çocuk hastaları için bez alabilecek imkanı olmayanların bu ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile 2005 yılında başlatılan bir uygulama ile 2005-2007 yılları arasında durumunu sağlık raporu ile belgeleyen ve yapılan tahkikat neticesinde yardıma muhtaç olduğu belirlenen 2.384 kişiye 31.285 paket hasta altı bezi ve çocuk bezi yardımı yapılmıştır (Ümraniye Belediyesi 2005-2007 yılları Faaliyet Raporları).

Şekil 14. Hasta altı bezi/ Çocuk bezi yardımı

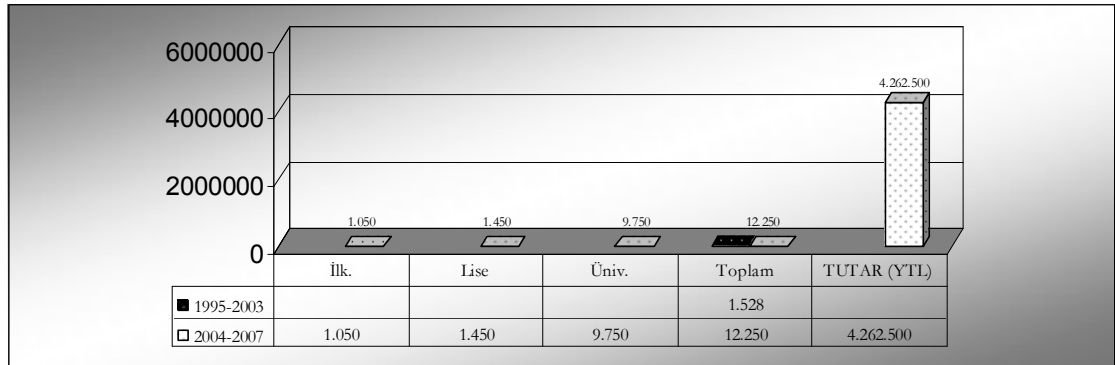

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 2005-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.1.10. Eğitim Yardımı

İlçe sınırları içinde ikamet eden ihtiyaç sahibi üniversite öğrencileri ile seviye belirleme sınavlarında başarılı olan ilköğretim ve lise öğrencilerine eğitim yardımı yapılmıştır. Söz konusu yardım için Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğünce her yıl belirlenen tarihlerde eğitim yardımı başvuruları alınmak suretiyle gerekli tahkikat yapıldıktan sonra eğitim yardımları yapılmıştır. Bu çerçevede 1995-2003 yılları arasında toplam 1.528 kişiye eğitim yardımı verilirken, 2004-2007 yılları arasında da 1.050 ilköğretim, 1.450 lise ve 9.750 üniversite öğrencisi olmak üzere toplam 12.250 öğrenciye 4.262.500 YTL eğitim yardımı yapılmıştır (Ümraniye Belediyesi 1995-2007 yılları Faaliyet Raporları). Eğitim yardımlarının yapılması Ümraniye Belediyesi'nin eğitime verdiği bir destek anlamında halk tarafından büyük bir memnuniyetle karşılanmıştır. Diğer taraftan, eğitim yardımı ile eğitimin önemi ve bundan kaynaklanan ekonomik sıkıntıların aza indirilmesi noktasında vatandaşa bir yardım kültürü aşılanmakta, halk arasında sosyal yardımlaşma ve dayanışma bilincine örnek olma amaçlanmaktadır.

Şekil 15. Eğitim yardımı

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1995-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.1.11. İlköğretim Okulu Öğrencilerine Kırtasiye Yardımı

Ümraniye Belediyesi, eğitimi desteklemek ve özendirmek adına sosyal sorumluluk anlayışı çerçevesinde ilköğretime yeni başlayan her öğrenciye eğitim seti hediye etmiştir. Bu kapsamda 2004-2007 yılları arasında toplam 40.000 ilköğretim öğrencisine 40.000 adet eğitim seti (okul çantası, defterler, boyama kalemleri, temel kırtasiye, araç ve gereçler) hediye edilerek ilköğretim öğrencilerinin okullarına daha rahat bir atmosferde girmeleri sağlanmıştır. Bu yardımlar öğrenci başına parasal anlamda büyük bir katkı olduğu iddiasından ziyade, velilerin zihninde eğitimin kendilerine bir yük olmayacağı ve devletin desteğini her zaman görececeklerini göstermesi açısından önemlidir. Bu durum, taşradan göç yoluyla gelen vatandaşların çocuklarını okula göndermelerinin önündeki psikolojik ve maddi anlamdaki engelleri ortadan kaldırmaya yardımcı niteliğindedir (Ümraniye Belediyesi 2004-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.1.12. İlköğretim ve Lise Öğrencilerine Eşofman Yardımı

Ümraniye’de ilköğretim ve liselerde okuyan ve maddi imkanları kısıtlı öğrencilerin spor yapabilmeleri amacıyla 2005-2007 yılları arasında, toplam 17.984 eşofman yardımı yapılmıştır (Ümraniye Belediyesi 2005-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.1.13. Amatör Spor Kulüplerine Yardım

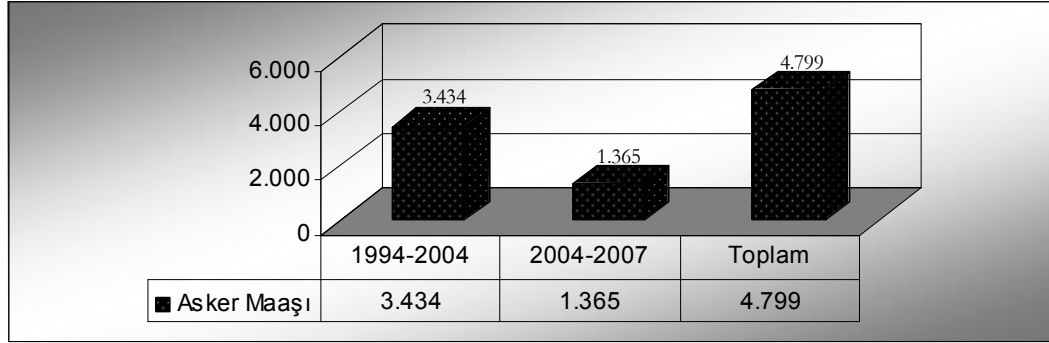
Ümraniye Belediyesi, Ümraniye’de bulunan amatör spor kulüplerine, ihtiyaçları doğrultusunda ayni ve nakdi yardım yapmıştır. 2004-2007 yılları arasında yurt içi ve yurt dışı müsabakalara gitme talebi ile Ümraniye Belediyesi’ne müracaat eden kişi, kurum ve kuruluşlara talepleri doğrultusunda yardımlar yapılmıştır. Buradaki en temel amaç, halkın ve özellikle gençliğin spora sahip çıkmasını temin ve sporcularımıza destek olmak, onların başarılarına bu anlamda katkıda bulunmaktır (Ümraniye Belediyesi 2004-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.1.14. Asker Maaşı Yardımı

4109 sayılı kanun çerçevesinde askerlik görevini yerine getirmek için evinden ayrılan kişilerin ailelerine mağdur olmamaları amacı ile asker maaşı yardımı yapılmıştır. Bu kapsamda 1994-2004 yıllarında 3.434, 2004-2007 yıllarında da 1.365 olmak üzere toplam 4.799 aileye asker maaşı bağlanmıştır (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları

Faaliyet Raporları). Asker maaşının miktarı ailedeki fert sayısına göre değişiklik arz etmektedir. Bu maaş kişi askerden gelinceye kadar ailesine yardım şeklinde devam etmektedir.

Şekil 16. Asker maaşı yardımı

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.1.15. Toplu Nikâh Organizasyonu

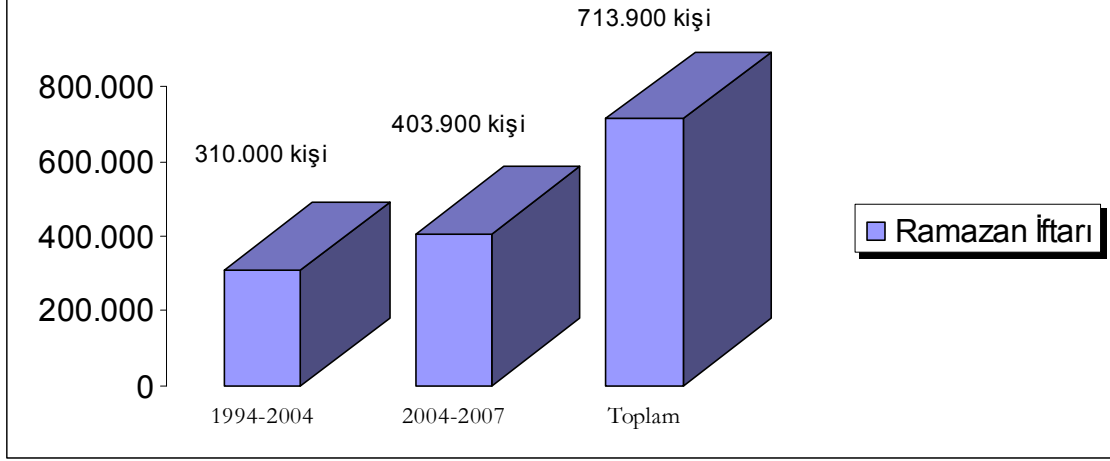
Evlenme çağına gelmiş, fakat evlenme için gerekli olan nikahı kıydıramayacak kadar yardıma muhtaç olan veya yıllardır evli olmalarına rağmen ekonomik sebeplerle resmi nikâhlarını yaptıramayan kişilere nikâhlarını kıyabilmeleri için yardım yapılmış ve bu çerçevede bir törenle toplu nikahları yapılmıştır. Bu kapsamda 2006-2007 yılları arasında müracaat eden 115 çiftin nikâh işlemleri ücretsiz olarak gerçekleştirilmiştir (Ümraniye Belediyesi 2006-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.1.16. Ramazan İftar Sofraları

Ramazan ayında oruç tutan ve akşamları evlerine iftar yapmaya yetişemeyen kişilerin iftar açmalarına imkân sağlamak ve ramazanda evlerinde yemek pişirebilecek imkânı olmayan insanlara bir ay da olsa sıcak yemek yiyebilmelerini temin etmek amacı ile 1999 yılında faaliyete başlayan ramazan iftar programları, 2007 Ramazan ayına kadar sürmüştür. İlk senelerde çadırlar kurulmak suretiyle iftar programları düzenlenirken, takip eden yıllarda daha hijyen olması ve insanların soğuk havalardan olumsuz etkilenmemeleri için bu organizasyonlar düğün salonlarında yapılmıştır. 1999-2004 yılları arasında beş yerde toplam 310.000 kişi, 2004-2007 yılları arasında 20 yerde toplam 403.900 kişi olmak üzere toplam 713.900 kişi iftar/akşam yemeklerinden yararlanmıştır (Ümraniye Belediyesi 1999-2007 yılları Faaliyet Raporları). Bu faaliyette

yapılan harcamalar genel itibariyle belediyenin kendi bütçesinden karşılanmakla beraber, zaman zaman sivil toplum örgütleri ve iş adamları da katkıda bulunmuşlardır.

Şekil 17. Ramazan iftarı

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.1.17. İstihdam İmkânı Oluşturulması

Belediyenin Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü bünyesinde kurulan Beyaz Masa marifetiyle iş talebi ile başvuran insanların CV'leri alınarak, eleman talep eden işverenlerle irtibat kurulmak suretiyle işsiz insanların işe yerleştirilmesi çalışmaları yapılmıştır (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.1.18. İmkânı Olmayan Kişilerin Memleketlerine Gönderilmesi

Sosyo-ekonomik sebepler başta gelmek üzere, çeşitli gerekçelerle memleketlerine geri dönmek zorunda kalan fakat gidecek maddi imkânları olmayan insanların memleketlerine gönderilmesi hususunda kendilerine yardıma bulunularak, memleketlerine geçici veya kesin dönüş yapmaları sağlanmıştır (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları). Bu vesileyle tersine göçe bir nebze de olsa katkıda bulunulması ve muhtemel başıboşluğun önüne geçilmesi hedeflenmiştir.

3.4.2. Eğitim, Kültür ve Sanat Faaliyetleri

3.4.2.1. Kültür Merkezi Yapımı

Ümraniye Belediyesi 2004 yılına kadar sadece bir kültür merkezine sahip idi. 2004 yılında göreve gelen Belediye Başkanı Hasan CAN'ın "Her Mahalleye 1 Kültür

Merkezi ve 2 Bilgi Evi” projesi kapsamında 2004 yılından itibaren yeni kültür merkezleri yapılmaya başlanmıştır. 2004-2007 yılları arasında toplam 10 kültür merkezi yapılmış ve faaliyetlerine başlamıştır (Ümraniye Belediyesi 1995-2007 yılları Faaliyet Raporları).

Tablo 11. Ümraniye’de yapılan kültür merkezleri

Merkezin Adı	Yapım Yılı
Ümraniye Kültür ve Sanat Merkezi (yenilendi)	1996
Necip Fazıl Kültür ve Eğitim Merkezi	2005
Cemil Meriç Gençlik Kültür ve Eğitim Merkezi	2007
Mehmet Akif Kültür ve Eğitim Merkezi	2006
Aliya İzzetbegović Kültür ve Eğitim Merkezi	2007
Cahit Zarifoğlu Kültür ve Eğitim Merkezi (yenilendi)	1995
Nikah Sarayı Kültür Merkezi	2007
Gülden Soyak Kültür Merkezi	2006
Mustafa Kemal Kültür Merkezi (yenilendi)	1996
Atakent Kültür Merkezi (İBB tarafından yapılmıştır)	2007

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1995-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.2.2. Kütüphane Açılışı

Ümraniye Belediyesince kütüphane faaliyetlerine 1994 yılında başlanmış, 1995 yılında Hekimbaşı mahallesinde Hoca Ahmed Yesevi Kütüphanesi, İhlamurkuyu mahallesinde Cemil Meriç Kütüphanesi, Atatürk mahallesinde Cahit Zarifoğlu Kütüphanesi (16 Haziran 1996) Mustafa Kemal mahallesinde de Mustafa Kemal Halk Kütüphanesi olmak üzere toplam dört kütüphane hizmete açılmıştır. 1998 yılında da Atakent Mahallesinde 75.Yıl Cumhuriyet Kütüphanesi (Okuma evi) açılmak suretiyle 1994-2004 yılları arasında toplam 5 kütüphane hizmete sokulmuştur (Ümraniye Belediyesi 1994-2004 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.2.3. Bilgi Evi

2005 yılı itibariyle “Her mahalleye 2 bilgi evi” kapsamında toplam 30 bilgi evi yapımı planlanmış ve bilgi evleri hem kütüphane görevini yürütecek, hem de içinde bilgisayarların ve internet bağlantısının olduğu bir bilgisayar salonu ve okuma salonu ile birlikte dizaynı yapılarak hizmete sunulması planlanmış ve 2007 yılına kadar 11 bilgi evi bu anlamda faaliyete geçmiştir (Ümraniye Belediyesi 2004-2007 yılları Faaliyet Raporları).

Tablo 12. Ümraniye’de yapılan bilgi evleri

Merkezin Adı	Yapım Yılı	Kayıtlı Öğrenci Sayısı	Günlük Öğrenci Sayısı
Necip Fazıl Bilgi Evi	2005	2920	130
Cemil Meriç Bilgi Evi	2007	1090	120
Mehmet Akif Bilgi Evi	2006	2115	100
Aliya İzzetbegoviç Bilgi Evi	2007	950	110
Cahit Zarıfoğlu Bilgi Evi	Yenilendi	230	100
Mevlana Bilgi Evi	2006	235	75
Hoca Ahmet Yasevi Bilgi Evi	2006	230	60
Gülden Soyak Bilgi Evi	2006	170	20
Mustafa Kemal Bilgi Evi	2006	275	150
Yunus Emre Bilgi Evi	2006	670	70
Erdem Beyazıt Bilgi Evi	2006	370	80
		9.255	1.015

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 2005-2007 yılları Faaliyet Raporları

Yukarıdaki tabloda görüleceği üzere bilgi evlerine yoğun bir öğrenci kaydı olmakta ve bunların dışında da günlük olarak binlerce öğrenci gelerek buradaki hizmetlerden yararlanmaktadır. Her mahalleye bilgi evlerinin yapılması, o mahallelerde ikamet eden çocukların ve gençlerin internet kafeler gibi genelde sıhhi olmayan ortamlara gitmelerinin önünü kesmekte ve ücretsiz olması hasebiyle de ekonomik anlamda ailelere de bir destek olması açısından önem arz etmektedir.

3.4.2.4. Çocuk Evi /Kreş Açılması

1994-2004 yılları arasında iki adet çocuk kreşi açılmıştır. Bunlardan ilki Başak Çocuk Kreşi (1995) ve daha sonra Altınkoza Çocuk Kreşi (Ana Okulu) açılmış ve bunlar hizmetlerine devam etmişlerdir. 2004 yılından itibaren belirtilen çocuk kreşi ve anaokulları özel sektör eliyle yürütülmüştür. 2005 yılında çıkarılan 5393 sayılı kanunda “belediyeler okul öncesi eğitim kurumları açar” maddesinin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesi ile belediye bu hizmetleri yürütmekten zorunlu olarak vazgeçmiştir (Ümraniye Belediyesi 1994-2004 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.2.5. Kitap Tanzim ve Satış Fuarı Düzenlemesi

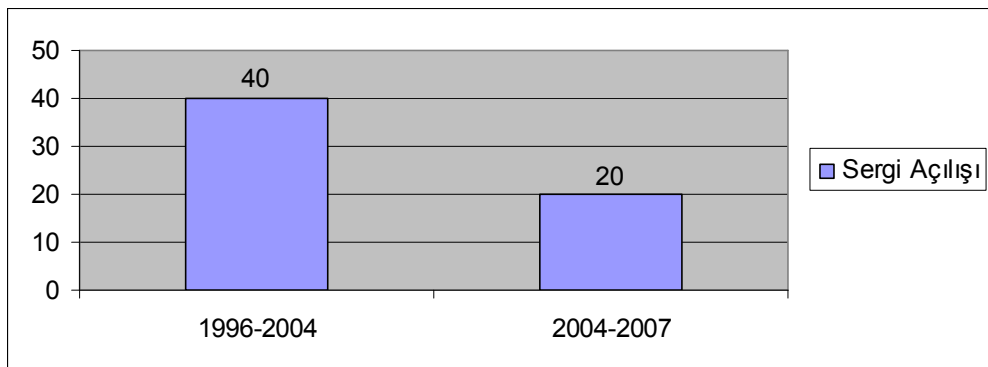
1994 yılından 2007 yılına kadar her yıl gerek Ramazan ayı münasebetiyle gerekse okulların açılması öncesinde Ümraniye Son Durak mevkiinde kitap tanzim ve satış fuarı açılmıştır (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları).

İçerisinde yayınevleri ve kırtasiyeler tarafından kitap ve kırtasiye satışı ve imza günleri gibi hizmetlerin sunulduğu bu fuarlar, Ümraniye'nin kitap okuma oranını yükseltmek, kırtasiye almak durumunda olan öğrencilere uygun fiyatla ve tüm ihtiyaçlarını bir arada giderebilme olanağını sunmayı hedefleyen bir etkinliktir.

3.4.2.6. Sergi Açılışları

Gerek geleneksel hale gelen resim yarışmasında dereceye giren ve sergilenmeye layık görülen eserleri, sanatseverlerin beğenisine sunmak için Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğünce hazırlanan sergiler gerekse Kütüphane Müdürlüğü bünyesinde hizmet veren Meslek Edinme Kurslarında eğitim gören öğrencilerin hazırladıkları sergiler, Haldun Alagaş Sergi Salonu, Altunizade Kültür Merkezi, Beyoğlu Sanat Galerisi, Tarık Zafer Tunaya Kültür Merkezi ve Cemil Meriç Kültür ve Eğitim Merkezi gibi halka açık sergi salonlarında açılmıştır. Bu sergilerle yapılan çalışmaların halka tanıtımı sağlanmış, sanatçıların ve özellikle bayanların el emeği olarak ortaya koydukları çalışmalarla hem kendi kültür dünyalarına ve hem de aile bütçelerine katkı sağlamaya yönelik çalışmalar olmuştur. Bu kapsamda 1996-2004 yılları arasında 40, 2004-2007 yılları arasında da 20 adet sergi açılışı gerçekleştirilmiştir (Ümraniye Belediyesi 1996-2007 yılları Faaliyet Raporları).

Şekil 18. Sergi faaliyetleri

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1996-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.2.7. Defileler

Yapılan sergilerin dışında 1994 yılından 2007 yılına kadar her yıl Meslek Edindirme öğrencileri tarafından yapılan eserlerle ilgili defileler hazırlanmış ve sunulmuştur (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları). Böylece kursiyerlerin toplum karşısına çıkıp yaptıkları eserleri gösterebilme imkânı ortaya çıkmaktadır. Bu durum onlara özgüven kazandırmakta ve daha da sosyalleşmelerini temin etmektedir. Buna ilaveten, öğrenciler, bir dönem boyunca yaptıkları eserlerin satışı sonucunda ekonomik anlamda bir destek elde etmiş olmaktadır.

3.4.2.8. Açık Hava Kütüphanesi Kurulması

Ümraniye Belediyesince geleneksel hale getirilen Tantavi Kültür ve Sanat Festivali kapsamında 2006 yılında başlatılan bir proje ile halkın kitap okumasını teşvik etmek, kitap alabilecek ekonomik güce sahip olmayan insanlara kültür dünyasının kapılarını açma amaçlı “Açık Hava Kütüphanesi” kurulmuştur. Hem 2006 hem de 2007 yıllarında bu festival kapsamında Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu tarafından onaylanan temel eserlerden oluşan 15.000 adet eser, Tantavi parkında raflara yerleştirilerek bir ay boyunca halkın okuması için hazırlanmış, bir aylık festivalin bitimi ile de tüm bu kitapların halka ücretsiz dağıtımı yapılmıştır. Böylece sosyal sorumluluk anlayışının bir gereği olarak iki yılda toplam 30.000 kitap halka dağıtılmış ve iki ay boyunca da açık havada insanların kitap okumaları sağlanmıştır (Ümraniye Belediyesi 2006-2007 yılları Faaliyet Raporları).

Bu çalışma kültürel anlamda zenginleşme, çocuklara, gençlere ve hanımlara kitap okuma alışkanlığı kazandırma ve açık hava kütüphanesine gelen insanlar arasında sosyal kaynaşma ve dayanışmanın sağlanması anlamında büyük bir faaliyet olarak öne çıkmıştır.

3.4.2.9. Kültürel Yayınlar

Ümraniye Belediyesince yapılan sosyal ve kültürel faaliyetlerin kültür, sanat ve edebiyat dünyasında yerini alabilmesi ve çalışmaların kalıcı bir hale dönüşebilmesi amacı ile kitap, dergi, bülten, çizgi film, video filmleri gibi çalışmalar yapılmış ve bu eserler kültür, sanat ve edebiyat dünyasına hediye edilmiştir.

3.4.2.9.1. Kitap

1994-2004 yılları arasında Ümraniye Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü öncülüğünde 5 kitap hazırlanarak kültür dünyasına kazandırılmıştır. 2004 yılından sonra 2007 yılına kadar geleneksel hale getirilen hikâye, resim ve şiir yarışmalarında dereceye giren eserler kitaplaştırılmış; bu kapsamda 15 adet kitap ve dört adet resim katalogu basılarak kültür dünyasına kazandırılmıştır. Bu eserler yayın tarihine göre aşağıya çıkarılmıştır:

Tablo 13. Ümraniye Belediyesi tarafından yayımlanan kitaplar

NO	ESERİN ADI	YAZARIN ADI	YAYIN TARİHİ
1	21.yüzyıl Türkiye'si için Yerel Yönetim Modeli	Yrd.Doç.Dr.Azmi Öztürk	1997
2	Bir İmza Serüveni (Boşnakça ve Türkçe)	Recep Garip	1997
3	Mutlu Bir Aile Yuvası	Ahmet Muhtar Büyükçınar	1999
4	Ümraniye İlçesinde Üç Mahallenin Anatomisi	S.Turgut, İ.Karakas, E.Ö.Özden	2002
5	Ümraniye'nin Sosyo-Ekonomik Yapısı	S.Murat, H.Y.Ersöz	2003
6	Düş Kurdu	Yarışmada dereceye giren eserler	2005
7	Güneş Yüzlü Bahçıvan	Yarışmada dereceye giren eserler	2005
8	Dağ Yere Sinince	Yarışmada dereceye giren eserler	2005
9	Kraliçenin Gözleri	Yarışmada dereceye giren eserler	2005
10	Yedi Tepe Gece Gündüz İstanbul	Yarışmada dereceye giren eserler	2005
11	Başarı ve Mutluluk İçin Önce Karakter	Nebiye Yaşar	2006
12	Gençlerle Baş başa	Ali Fuat Başgil	2006
13	Tahta Sedir	Yarışmada dereceye giren eserler	2006
14	Amber Ağacı	Yarışmada dereceye giren eserler	2006
15	Yağmur	Yarışmada dereceye giren eserler	2006
16	İstanbul Şehrengizi	Yarışmada dereceye giren eserler	2006
17	Başı Dönen Mevlevi	Yarışmada dereceye giren eserler	2007
18	Şeteret Ana	Yarışmada dereceye giren eserler	2007
19	Bir Vehmin Gölgesinde	Yarışmada dereceye giren eserler	2007
20	Düş Kondu	Yarışmada dereceye giren eserler	2007
21	Gönülden Dile	Şiir Şölenine katılan şairlerin şiirleri	2007
22	Anadolu'da Baş Bağlama	Ekber Yeşilyurt	2007
23	4 adet resim katalogu basılmıştır.	Yarışmada dereceye giren eserler	2005-2007

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1997-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.2.9.2. Dergi

Gerek Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü ve gerekse Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü bünyesinde hem belediye hizmetlerinin halka tanıtılması hem de kültür ve sanat dünyasına yeni bir açılım kazandırılması adına dergi faaliyetleri yapılmıştır. Bu kapsamda 1994-2004 yılları arasında Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü bünyesinde 2 sayı çıkartılan ve daha çok kültür ağırlıklı konuların işlendiği “şehir Kültürü” dergisi, 2004 yılından sonraki dönemde ise, Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü bünyesinde “Ümraniye Yaşam” adlı dergi 2007 yılında basılmaya başlanmış, üç ayda bir basılmak suretiyle üç sayı olarak 2008 yılı başına kadar devam etmiştir (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.2.9.3. Bülten

Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü bünyesinde belediye faaliyetlerinin halka duyurulması, halkta bu anlamda bir bilincin oluşturulabilmesi ve vatandaşların bu faaliyetlere katılımlarını sağlama amaçlı olarak 1994-2004 yıllarında “Ümraniye Belediyesi Bülteni” adlı bülten 5 sayı olarak çıkmış ve daha sonra devam etmemiştir. 2004 yılından sonra da “Yeniden Ümraniye” adlı bültenin üçer aylık periyotlarla yayımlandığı ve 12. sayısının da basıldığı tespit edilmiş olup, bu çalışmamızda bültenlerde bulunan bilgilerden yararlanma imkânı elde edilmiştir (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.2.9.4.  izgi Film

Ümraniye Belediyesi tarafından hem çizgi film sektöründe bir ilk olarak bir savaş filmi olması açısından ve hem de Mustafa Kemal Atatürk’ün ilk defa içerisinde bulunduğu bir çizgi film olması açısından iki ilki içerisinde barındıran 75 dakikalık “Çanakkale Geçilmez”  izgi film hizmeti 2005 yılında gerçekleştirilmiştir. Bu  alışma, vatandaşların tarih bilincini geliştirmek, tarihimize mal olmuş zaferleri anarak belde halkına yönelik eğitici yapıtlar oluşturmak, kültürel yapılarını korumak, tarihsel kültürel ve sosyal gelişmelerine katkı sağlamak, halkın, özellikle gençlerin ve çocukların, milli tarih ve kültürel zenginlikleriyle kaynaşmalarını temin etmek amaçıyla yapılan bir çalışma olup, uluslararası bir şöhret yakalamış, medya ve halk ve özellikle de çocuklar üzerinde etkili olduğu g r lm ştir (Ümraniye Belediyesi 2005 yılı Faaliyet Raporu).

3.4.2.9.5. Video Filmi Yapımı

1995 yılında Necip Fazıl Kısakürek'in "Zindandan Mehmet'e Mektup" isimli video filmi hazırlanmıştır (Ümraniye Belediyesi 1995 yılı Faaliyet Raporu).

3.4.2.10. Ulusal ve Uluslararası Yarışmalar

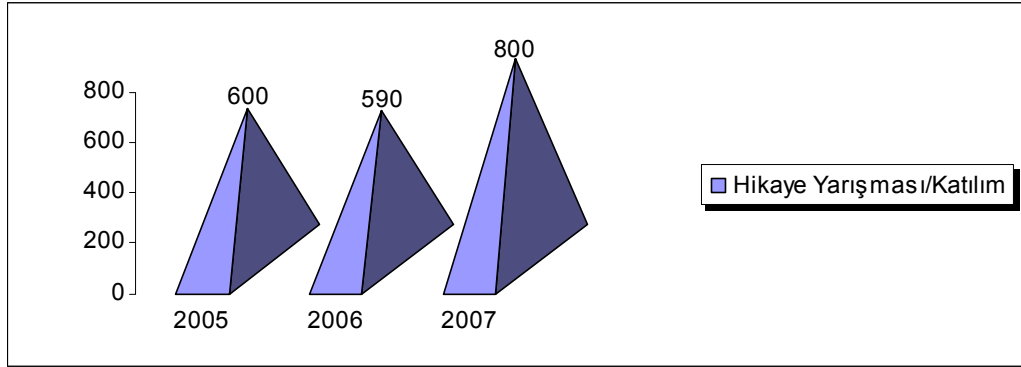
Ümraniye Belediyesi'nin ulusal ve uluslararası alanda değişik yarışmalar düzenlediği belirlenmiştir. Bu yarışmalarda temel amaç, halkın ve özellikle gençlerin kültürel ve sosyal gelişmelerine katkı sağlamak, bu konuda halka yönelik eğitici eserlerin ortaya çıkmasını sağlamak, Türk edebiyatı ve sanatının gelişimine, özgün eserler üretilmesine yardımcı olmak, sanatçılara ve genç yeteneklere imkân sağlamak, sanat ve kültür dünyasına yeni isimler kazandırmak olarak ifade edilmektedir. Bu çalışmanın bir diğer amacının da Ümraniye'nin uluslararası platformda isminin duyulmasını ve kültür - sanat dünyasında bir yer edinmesini sağlamak olduğu yapılan araştırmada görülmüştür. Kültür ve sanat dünyasında yapılan bu yarışmalar vesilesi ile Ümraniye'nin imajını değiştirmek ve bu suretle Ümraniye'yi çağdaş bir kent haline getirmek de çalışmanın sonuçlarından biri olarak ortaya konmuştur.

Bu kapsamda Ümraniye Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü; hikâye, resim ve şiir ile ilgili 2004 yılından itibaren gelenekselleştirdiği yarışmalar düzenlemiştir.

3.4.2.10.1. Hikâye Yarışmaları

İlk defa 2005 yılında başlayan ve geleneksel hale gelen Hikâye Yarışması düzenlenmiş ve bu yarışmalarda konu sınırlandırılması yapılmamıştır. Konusunda uzman kişilerden oluşan ön jüri ve ana jüri üyeleri belirlenerek, katılım şartnamesi hazırlanan yarışmanın tüm iletişim araçları kullanılarak halka duyurusu yapılmış ve süreç başlatılmış, sürecin başlaması ile beraber ulusal ve uluslararası olmak üzere her sene artan bir oranda yarışmaya katılım sağlandığı görülmüştür. Bu hikayelerin değerlendirilmesi akabinde 1, 2 ve 3. hikayeler ile mansiyona değer görülen 10 eser belirlenerek dereceye girenlere ödülleri her yılın Mart Ayı sonunda yer alan Yerel Yönetimler Haftası münasebetiyle Haldun Alagaş Spor salonunda yapılan halka açık bir programda verilmiş ve dereceye giren eserler kitaplaştırılarak edebiyat dünyasına kazandırılmıştır.

Şekil 19. Hikaye yarışmasına katılım durumu

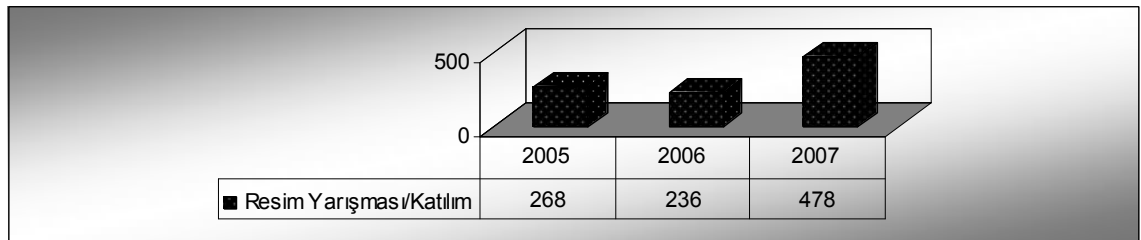

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 2005-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.2.10.2. Resim Yarışmaları

2005 yılında başlayan yarışmada, konu her yıl değiştirilmiş; 2005 yılında “İstanbul”, 2006 yılında “İstanbul’da Kent Yaşamı ve İnsan”, 2007 yılında da 2007 yılının UNESCO tarafından Mevlana yılı ilan edilmesi münasebetiyle “Mevlana” olarak belirlenmiştir. Jüri üyelerinin belirlenmesi ve şartnamenin tespitinden sonra yarışmanın duyurusu yapılmış, yarışmaya ulusal ve uluslararası alanda başvurular olmuş, yıllara ve konulara göre gönderilen eser sayısında artma olmuştur. Yarışmada 1., 2., 3., ve 10 adet mansiyon kazanan eserlere ödülleri her yılın mart ayı sonunda yer alan Yerel Yönetimler Haftası münasebetiyle Haldun Alagaş Spor salonunda yapılan halka açık bir programda verilmiştir. Ödül alan eserlerle beraber, yayımlanması uygun bulunan eserlerin de içinde olduğu bir resim katalogu yayınlanmıştır. Diğer taraftan ödül alan resimler ile sergiye değer görülen resimler Haldun Alagaş Sergi Salonu, Altunizade Kültür Merkezi, Beyoğlu Sanat Galerisi, Tarık Zafer Tunaya Kültür Merkezi ve Cemil Meriç Gençlik Kültür ve Eğitim Merkezi gibi halka açık sergi salonlarında sergilenmiştir.

Şekil 20. Resim yarışmasına katılım durumu

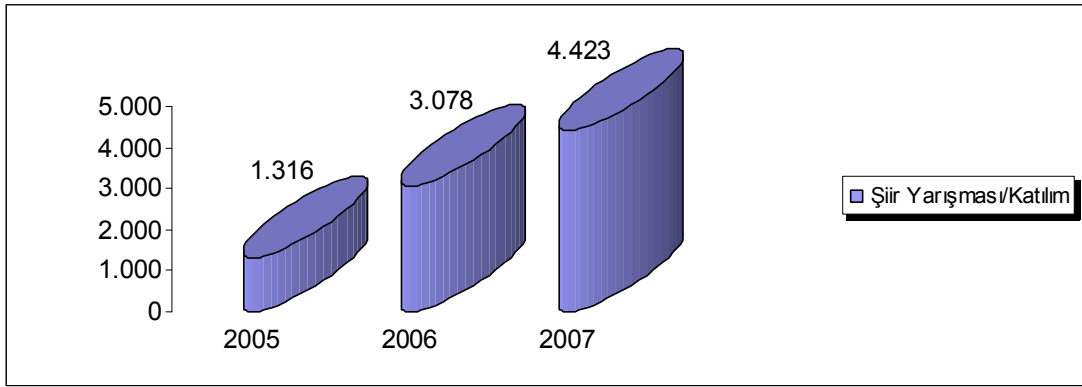

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 2005-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.2.10.3. Şiir Yarışmaları

2005 ve 2006 yıllarında “İstanbul”, 2007 yılında “Anne” konusu çerçevesinde açılan şiir yarışması, şiir ve edebiyat sahasında etkili internet sitelerinden biri olan www.antoloji.com sitesinde sanal ortamda gerçekleştirilmiştir. Başvuruların kabulü ve değerlendirilmesi de bu site üzerinden yapılmış, yarışmaya Türkiye ve dünyanın birçok ülkesinden katılımların olduğu tespit edilmiştir. Bu yarışmada 1., 2., ve 3. lük ödülü ile beraber 10 esere de mansiyon ödülü verilmiştir. Dereceye giren şairlere ödülleri her yıl 29 Mayıs günü düzenlenen bir törenle verilmiştir. Dereceye giren ve basılmaya layık görülen şiirler kitaplaştırılarak edebiyat dünyasına kazandırılmıştır.

Şekil 21. Şiir yarışmasına katılım durumu

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 2005-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.2.10.4. Açık Hava Resim Yarışmaları

Geleneksel Tantavi Kültür ve Sanat Festivali kapsamında 2006 yılında başlatılan ve 2007 yılında da devam eden bir çalışma olup, bu kapsamda profesyonel ressamın ve amatör ressamın katılabileceği “Açık Hava Resim Yarışması” düzenlenmiştir (Ümraniye Belediyesi 2006-2007 yılları Faaliyet Raporları). Öte yandan amatör kişilerce resim yapılması amacıyla Ümraniye Belediyesi tarafından ücretsiz stantlar kurulmuştur. Yarışmada dereceye giren resamlara festival kapsamında ödülleri verilmiştir. Bu çalışma, açık havada ve tamamen amatör sanatseverlerle profesyonel sanatçıların bir araya geldiği bir mekânda insanlar arasında kültürel ve sanatsal alışverişlerin oluşması, kaynaşma ve dayanışmanın sağlanması ve imkân olmayan kişilere kabiliyetlerini ortaya koyabilecek imkân hazırlanması açısından önemli bir çalışmadır.

3.4.2.10.5. Liseler Arası Kompozisyon, Şiir, Resim ve Afiş Yarışması

2007 yılı içerisinde Ümraniye’de bulunan lise öğrencilerine yönelik “Kent Bilinci ve Kentli Olmak” konulu ödüllü “kompozisyon, şiir, resim ve afiş” yarışması düzenlenmiştir. Yarışma sonucunda ortaya çıkan eserler, “Kent Bilinci ve Kentli Olmak” isimli katalogda toplanmış ve basılmıştır (Ümraniye Belediyesi 2007 yılı Faaliyet Raporu). .

Ümraniye Belediyesi bu yarışmalarla gençlere yönelik eğitici eserler oluşturulmasını, Türk resim sanatının ve edebiyatının gelişimine katkı sağlamayı, özgün eserler üretilmesine yardımcı olmayı, sanatçılara ve genç yeteneklere imkân sunmayı, sanat, kültür ve edebiyat dünyamıza yeni isimler kazandırmayı, eğitimde daha kaliteli bir neslin yetişmesine hizmet etmeyi, bilgi ve okuma şuurunu ile donanmış bir gençliği yetiştirmeyi hedeflemiştir.

3.4.2.11. Kültürel Etkinlikler

3.4.2.11.1. Tantavi Kültür ve Sanat Festivali

1994-2007 yılları arasında, belediye binasının arkasında bulunan Tantavi parkında düzenlenen Tantavi Kültür ve Sanat Festivali, ismini söz konusu parktan alan bir festivaldir. Sosyal kaynaşma ve dayanışmanın yoğun olarak yaşandığı, kültürler arası diyalogun yaşandığı, insanların sosyalleşmesini temin etme bakımından önemli bir etkinlik olan bu festival kapsamında her yıl gelenekselleşen sünnet şöenleri, konser, tiyatro, söyleşiler, sivil toplum örgütlerinin katılımı ile hemşehri derneklerinin faaliyetleri, açık hava sineması gibi etkinlikler yapılmıştır. 2006 yılından itibaren bunlara ilaveten Türkiye’de ilk defa kurulan Açık Hava Kütüphanesi iki yıldır devam etmektedir. Diğer taraftan ulusal çapta satranç turnuvası, puzzle yarışması, açık hava resim yarışması da bu festival kapsamında yapılan çalışmalardır. Festival temmuz ayının başından ağustos başına kadar devam etmektedir. Bir ay devam eden bu etkinliğe on binlerce kişinin katılması sebebiyle, festival bir panayır atmosferinde gerçekleşmektedir (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları).

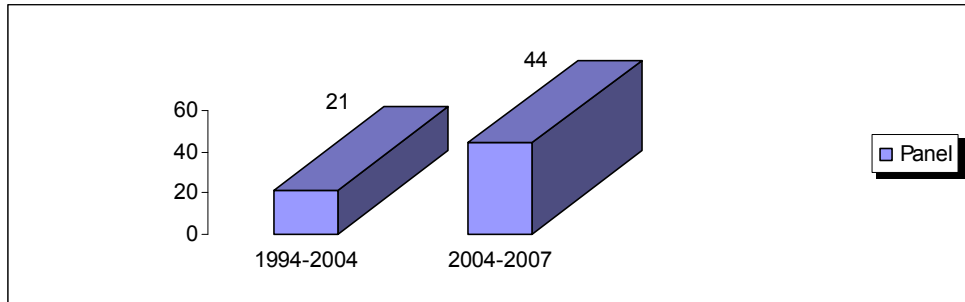
3.4.2.11.2. Ramazan Etkinlikleri

Ramazan etkinlikleri ilk defa 2004 yılında başlayan ve 2007 yılına kadar dört yıl boyunca gerçekleştirilen bir etkinlik olup, Ümraniye ilçesinin merkezinde bulunan bir açık alanda, büyük bir çadır kurulmak suretiyle her yıl yeni etkinliklerin ilavesi ile gerçekleşen bir organizasyondur. Ramazan etkinlikleri çerçevesinde Ramazan anlayışına uygun konserler, tiyatro gösterimleri, film gösterimleri, muhabbet çadırı, sağlıkla ilgili eğitimlerin verildiği çadırlar, çadırların dışında bulunan alanda kurulan kitap standları, Ümraniye Belediyesi'nin çalışmalarının yer aldığı ürünlerin sergilendiği mekanlar, Hacivat ve Karagöz gösterileri bir ay boyunca halkın ziyaretine ve katılımına açık bulunmaktadır. Ramazan akşamları düzenlenen bu etkinlikte insanlar birbirleriyle Ramazan'ın güzelliklerini paylaşmakta, bireyler arasında sosyal kaynaşma, dayanışma ve tanışma atmosferi oluşmaktadır (Ümraniye Belediyesi 2004-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.2.11.3. Panel

1994-2007 yılları arasında değişik konularda düzenlenen ve konusunda uzman konukların katıldığı panellerin yapıldığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda 1994-2004 yılları arasında 21, 2004-2007 yılları arasında 44 adet panel düzenlenmiş ve bu panellere binlerce insan katılmıştır. Paneller aracılığı ile programlara dinleyici olarak katılanların, farklı görüş ve düşünceler ile farklı bakış açılarını görmelerine ve genel kültür seviyelerine katkıda bulunulmaya çalışılmıştır.

Şekil 22. Panel

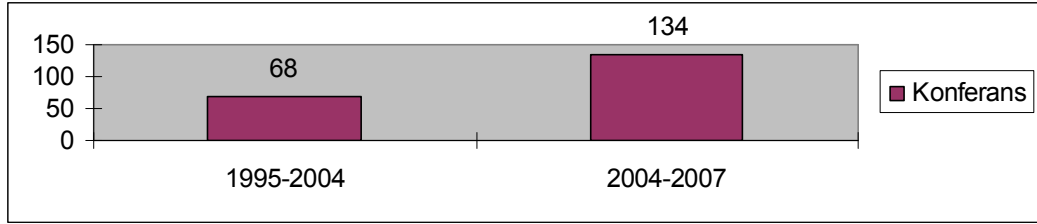

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.2.11.4. Konferans

1995-2004 yılları arasında toplam 68 konferans düzenlenmiş, konferanslar dizisi, 2004-2007 yılları arasında artarak devam etmiş ve bu yıllarda toplam 35.000 kişinin katıldığı 154 konferans gerçekleştirilmiştir. Sahasında uzman kişiler tarafından gerçekleştirilen konferanslar neticesinde Ümraniye halkının kültür seviyesinin yükselmesine büyük bir katkı sağladığı söylenebilir.

Şekil 23. Konferans

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1995-2007 yılları Faaliyet Raporları

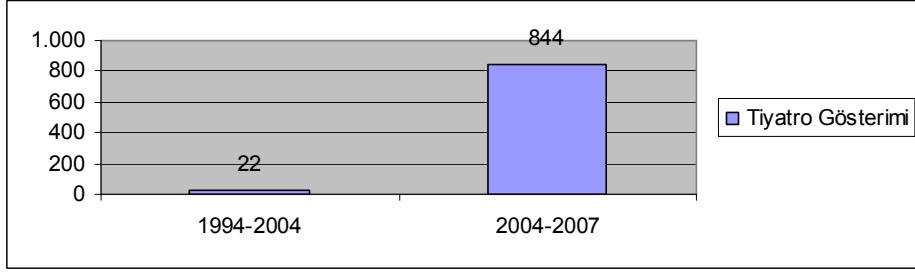
3.4.2.11.5. Sempozyum

Ümraniye Belediyesince ilk defa 2007 yılında ulusal çapta bir sempozyum/bilgi şöleni yapılmıştır. 2005 yılında başlatılan ve gelenekselleştirilen hikaye yarışmasının bir sempozyumla daha da pekiştirilmesi amacı ile gerçekleştirilen “Hikâyenin Bugünü, Bugünün Hikâyesi/80 Sonrası Türk Hikâyesi” konulu sempozyum 13 ilin 18 üniversitesinden 30 akademisyenin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Sempozyum, Ümraniye Belediyesi Kültür Merkezi’nde gerçekleştirilmiş ve iki gün devam etmiştir. Sempozyum kapsamında yapılan sunumlar kitaplaştırılmıştır (Ümraniye Belediyesi 2007 yılı Faaliyet Raporu).

3.4.2.11.6. Tiyatro

Özellikle gençler ve çocuklara yönelik olarak gerçekleştirilen ve çocukların ruh dünyalarının oluşumuna katkı sağlamak, onların sosyalleşmelerine imkân hazırlamak ve arkadaş grupları ile sosyal dayanışma ve kaynaşmalarını sağlamanın yanı sıra, çocukların da tiyatronun içine çekilmek suretiyle kendilerine karşı özgüvenlerini artırma ve topluluk önünde rahat bir şekilde konuşabilme ve sanat icra edebilmesi amacıyla, 1995-2004 yılları arasında 22, 2004-2007 yılları arasında da 844 tiyatro gösterisi yapılmış ve bu tiyatrolara 200.000 civarında genç ve çocuk katılmıştır.

Şekil 24. Tiyatro gösterimi

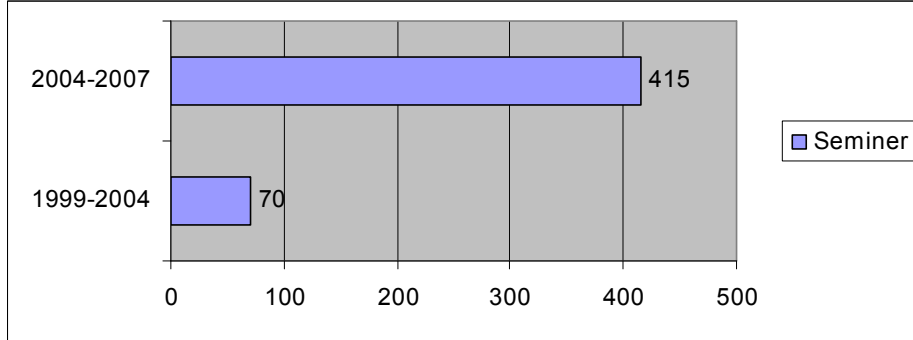

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.2.11.7. Seminer

Sağlık, eğitim, kişisel gelişim ve benzeri konularda uzman kişiler tarafından seminerlerin verilmesi çalışması 1999 yılından itibaren başlamış ve 2004 yılına kadar toplam 70 seminer verilmiştir. 2004-2007 yılları arasında ise toplam 415 seminer gerçekleştirilmiş ve bu seminerlere 60.000 civarında insan katılmıştır.

Şekil 25. Seminer

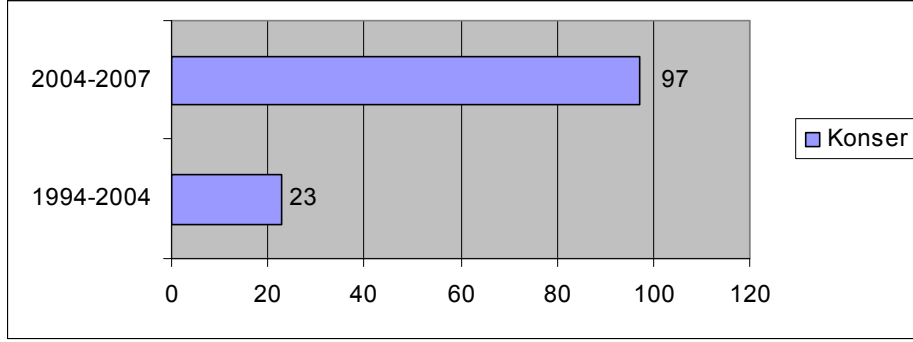

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1999-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.2.11.8. Konser

Geleneksel Tantavi Kültür ve Sanat Festivali, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, Ramazan Etkinlikleri vb. belirli gün ve haftalar münasebetiyle halkla kültür ve sanat adamlarını buluşturma, gençlerin kültür ve sanat faaliyetlerini artırma, halk arasında sosyal ve kültürel anlamda dayanışmayı tesis etme ve özellikle gençlerin sosyalleşmesine katkı sağlamak amacı ile 1994-2004 yılları arasında 23 adet, 2004-2007 yılları arasında ise 97 adet konser düzenlenmiştir.

Şekil 26. Konser

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1997-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.2.11.9. Şiir Geceleri

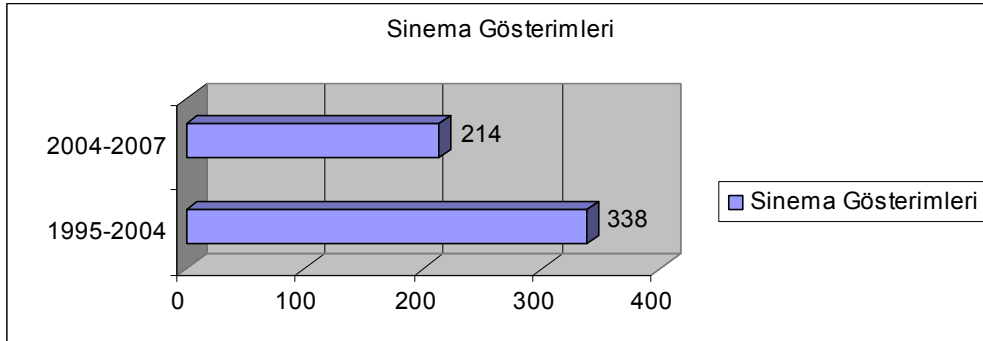
1994-2007 yılları arasında hem ulusal, hem de uluslararası düzeyde şiir geceleri düzenlenmiştir. Ulusal çapta şiir geceleri Türkiye'nin yetiştirdiği birçok şairin ve şiir dostlarının katılımı ile ilk olarak 1994 yılında başlamış ve 2004 yılına kadar 10 adet gerçekleşmiştir. 2004-2007 yılları arasında da 20 şiir gecesi düzenlenerek şairler ve şiir severler bir araya getirilmiştir.

2007 yılında ilk defa uluslar arası çapta bir şiir gecesi düzenlenerek, sadece Türkiye'den değil, dünyanın birçok ülkesinden şairlerin katılımı sağlanmış, bu gecede şiir okuyan şairlerin şiirleri kitaplaştırılarak katılımcılara dağıtılmıştır (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.2.11.10. Sinema

Ümraniye'de yaşayan insanların kültür ve sanat dünyalarını zenginleştirmek, insanları vizyondaki filmlerle buluşturmak, ücretsiz veya çok küçük maliyetle film seyretmelerine imkân hazırlamak için 1995 yılından 2007 yılına kadar sinema gösterimleri yapılmıştır. Bu gösterimler zaman zaman Tantavi Kültür ve Sanat Festivali kapsamında Tantavi parkında, bazen halkla daha fazla kaynaşma ve dayanışmanın olmasını temin için mahallelerde bulunan uygun mekanlarda, okul bahçelerinde ve açık havada veya belediyeye ait olan kültür merkezlerinde gösterime sunulmaktadır. Açık Hava Sinema ve Film günlerinde ve kültür merkezlerinde gösterime sunulan hizmetlere bakıldığında 1995-2004 yıllarında 338 film, 2004-2007 yıllarında da 214 film gösterim hizmeti sunulmuş, bu filmlere binlerce insan katılmıştır.

Şekil 27. Sinema gösterimi

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1995-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.2.11.11. Anma Toplantıları

1994 yılından 2007 yılına kadar her yıl millete mal olmuş şahsiyetlerle alakalı anma programları yapılması gelenek hale gelmiştir. Mevlana, Cahit Zarifoğlu, Cemil Meriç, Mehmet Akif Ersoy, Necip Fazıl Kısakürek vb. birçok isimle alakalı anma toplantıları vb. etkinlikler yapılmıştır.

3.4.2.12. Eğitim Çalışmaları

Ümraniye Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü bünyesinde 2007 yılına kadar devam eden eğitim çalışmaları, Mayıs 2007 yılından itibaren yeni kurulan Kütüphane Müdürlüğü uhdesine verilmiş oldu. Kütüphane Müdürlüğü uhdesinde aşağıdaki eğitim faaliyetleri yapılmıştır:

3.4.2.12.1. Meslek Edindirme Kursları

Meslek Edindirme Kursları ilk olarak 1994 yılında Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü ile işbirliği yapılmak suretiyle “Beceri ve El Sanatları Kursları”, Meslek Edindirme Kursları olarak faaliyete başlamış; 1996 yılından itibaren Cahit Zarifoğlu Kütüphanesi bünyesinde içeriği zenginleştirilerek yenilenmiş, 2007 yılına kadar katlanarak devam etmiştir. Şu anda 8 ayrı noktada çalışmalarını sürdüren bu programa 18 yaş ve üstü bayanlar ücretsiz olarak katılabilmekte ve eğitim almaktadırlar. Yaz, güz ve kış döneminde eğitimlerini sürdüren bayanlar yıllara göre farklılık arz etse de şu anda genel olarak 22 farklı branşta eğitim almaktadırlar. Bu branşlar; ahşap oyma, rölyef, yabancı dil, hat sanatı, kumaş boyama, makine nakış, ilk yardım, minyatür yapma, modelistlik,

ahşap boyama, ev dekorasyonu, ebru sanatı, giyim-modelistlik, mefruşat, klasik çini, resim, yemek sunum, stilistlik, deri dekorasyon, çocuk gelişimi ve eğitimi, tezhip, takı tasarımı gibi el sanatları branşlarından oluşmaktadır.

Meslek Edindirme Kursları, 1996-2004 yıllarında 5.361, 2004-2007 yılları arasında da 6.993 kişiyi mezun ederek, sertifika almaları imkânını sunmuştur (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları).

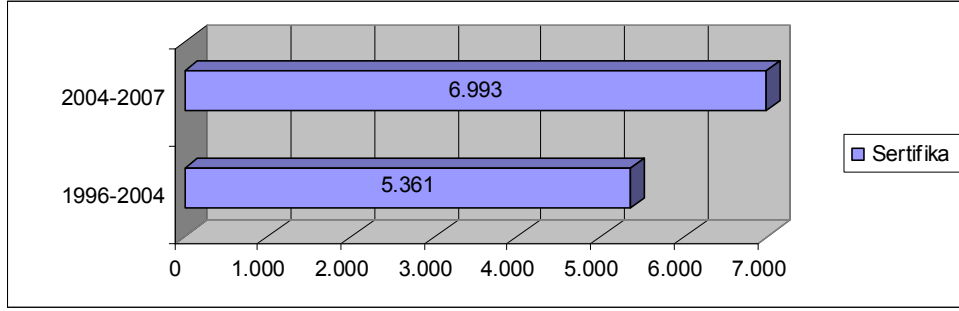
Mezuniyet törenleri akabinde eğitim dönemi boyunca ortaya konan ürünler değişik mekânlarda sergilenme imkânı bulmuş ve toplumla buluşma ve tanışma atmosferi oluşmuş, kurs boyunca öğrendiklerini uygulama imkanı bulan bayanlar bu vesile ile hem özgüven kazanma hem de aile bütçelerine katkı sağlama imkânına sahip olmuşlardır. Dolayısıyla toplam 10.000'i aşan sayıda mezun vermek suretiyle ortaya konan tabloya bakıldığında, bu kurslarla genelde köyden kente göç etmiş kişilerden oluşan kursiyerler sahip oldukları bilgi ve becerilerini yükseltmiş, ekonomik anlamda bağımsızlığını kazanabilecek bir imkâna sahip olmuş, eğitim kurumunda sosyalleşme imkânı bulmuşlardır. Böylece önemli bir açık kapatılmış görülmektedir.

Tablo 14. Meslek Edindirme Kurslarından yararlanan kişi sayısı

Merkezin Adı	Yararlanan Öğrenci Sayısı	Devam Eden Öğrenci Sayısı
Necip Fazıl Kültür ve Eğitim Merkezi	748	150
Cemil Meriç Gençlik Kültür ve Eğitim Merkezi	340	208
Mehmet Akif Kültür ve Eğitim Merkezi	247	135
Aliya İzzetbegoviç Kültür ve Eğitim Merkezi	21	130
Cahit Zarifoğlu Kültür ve Eğitim Merkezi	8.939	492
Nikah Sarayı Kültür Merkezi		132
Hoca Ahmet Yesevi Bilgi Evi	239	61
Güliden Soyak Kültür Merkezi	169	113
Mustafa Kemal Kültür Merkezi	161	30
	10.864	1.451

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1996-2007 yılları Faaliyet Raporları

Şekil 28. Meslek Edindirme Kurslarından sertifika alan kursiyer sayısı

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 1996-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.2.12.2. Kişisel Gelişim Kursları

Kişisel Gelişim Kursları, Mesleki Eğitim Kursları, Müzik ve Hobi Kursları olarak üç ana kategoride değerlendirilmektedir. Kişisel gelişim kursları kapsamında eğitimlerine devam edip başarı gösteren 5.000'in üzerinde kursiyer sertifika alma imkânına kavuşmuştur.

3.4.2.12.3. Mesleki Eğitim Kursları

Bilgisayar, Bilgisayarlı Muhasebe, Fonetik Diksiyon, Yabancı Dil, Auto Cad ve Web tasarımı olarak değişik branşlarda eğitim verilmektedir.

3.4.2.12.4. Müzik Kursları

Alanlarında uzman kişilerce ud, keman, gitar, bağlama, ney, olmak üzere enstrüman, nota ve solfej eğitimi sunulmakta olup, bu eğitimlerini başarı ile bitiren öğrencilere sertifika verilmektedir. Bu kapsamda 2007 yılı itibariyle altı eğitim merkezinde kurslar düzenlenmiştir. Müzik kurslarının en temel amacı, yeteneklerini keşfetmek veya geliştirmek isteyen gençlerin önünü açmak ve bu anlamda topluma kazandırılmalarını sağlamaktır.

3.4.2.12.5. Hobi Kursları

Hobi kurslarında, resim, ahşap oymacılık, temel fotoğrafçılık ve satranç eğitimi verilmektedir. Bu kurslardan mezun olanlar, topluma uyum göstermek hususunda öz güven kazanmakta, eğitimini aldıkları alanlarda yakın çevreleri ve topluma bunları yansıtmaya gibi medeni bir cesaret kazanmakta, sosyalleşmede ve sosyal rehabilitasyonda bir adım öteye gidebilmektedirler.

3.4.2.12.6. Lise ve İlköğretim Okulları Seviye Belirleme Sınavları

Lise ve ilköğretim öğrencileri arasında başarılı olan öğrencilerin tespit edilmesi, başarılarından dolayı bu öğrencilerin değişik ödüllerle ödüllendirilmesi, öğrencilerin kitap okumaya ve akademik çalışmaya teşvik edilmesi amaçları doğrultusunda 2005 yılında başlatılan bir uygulama ile seviye belirleme sınavları yapılmıştır.

2005-2007 yılları arasında 22.484 lise, 10.406 ilköğretim öğrencisine uygulanan sınavlarda başarılı bulunan öğrencilere çeşitli hediyeler verilmiş ve eğitim yardımı yapılmıştır (Ümraniye Belediyesi 2005-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.2.12.7. ÖSS ve OKS Stantları Kurulması

OKS veya ÖSS'ye girip tercih aşamasına gelen ve herhangi bir dersane ile irtibatı olmayan öğrencilere katkı amaçlı olarak ÖSS ve OKS stantları kurularak, bu stantlara gelen öğrencilere uzmanlar aracılığı ile danışmanlık hizmetleri verilmesi sağlanmış (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları), böylece ekonomik sebeplerle herhangi bir dershaneye gidemeyen, fakat söz konusu sınavlara girmiş olan öğrencilere doğru tercih yapmaları için destek sunulmuş olmaktadır.

3.4.2.12.8. Kitap Toplama Kampanyası

1998 yılı Mayıs ayında Ümraniye genelinde kitap toplama kampanyası düzenlenmiş, kitap ulaşmayan yerlere kitap ulaştırmak için bir çalışma yapılmıştır. Ayrıca 2007 yılında yapılan bir uygulama ile Ümraniye'nin dört yerine konan büyük kumbaralarla kitap ve kırtasiye noktasında gelen yardımlar toplanarak yardıma muhtaç bölge ve illere gönderilmiştir (Ümraniye Belediyesi 1998, 2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.2.13. Yönetişim Çalışmaları

Yönetişim çalışmaları çerçevesinde kent vizyonunun ve hemşerilik bilincinin geliştirilmesi, sosyal yardımlaşma ve dayanışmanın sağlanması, kentin hak ve hukukunun korunması, hesap sorma ve hesap verme adına 1994 yılından 2007 yılına kadar değişik platformlar kurulmak suretiyle yukarıda belirtilen amaçların gerçekleştirilmesi sağlanmıştır (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.2.13.1. Kent Konseyi

Kent yaşamında, kent vizyonunun ve hemşerilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım, yönetişim ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışma amaçlı olarak beldelerde kurulmasına karar verilen kent konseylerinin oluşumu 2006 yılından itibaren gerçekleşmiştir.

3/7/2005 tarih ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 76'ncı maddesi; 8/10/2006 tarih ve 26313 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren İçişleri Bakanlığı Kent Konseyi Yönetmeliği çerçevesinde 2006 yılında kurulan Ümraniye Kent Konseyi yukarda belirtilen amaçlar çerçevesinde 2007 yılında da çalışmalarına devam etmiştir. Onursal Başkanlığını Belediye Başkanının yürüttüğü ve sekreteryaya görevi Ümraniye Belediyesi tarafından yürütülen konsey çalışmalarında Çocuk Meclisi, Gençlik Meclisi, Kadınlar Meclisi, Engelliler Meclisi, Kıdemli Hemşehriler Meclisi olmak üzere ana meclis ve bunların alt komisyonları oluşturulmak suretiyle çalışmaları yapılmış ve yapılmaya devam etmektedir.

3.4.2.13.2. Halk Meclisleri

Halkla diyalogun artırılması, demokratik katılımın sağlanması ve halkın problemlerini yerinde tespit amaçlı “Halk Meclisleri” toplantıları 1994 yılından 2007 yılına kadar belirli aralıklarla her mahallede gerçekleştirilmiştir. Bu toplantılarda, vatandaşlar dilek, temenni veya şikayetlerini Belediye Başkanına sunmak suretiyle cevaplarını yetkili ağızlardan almış olmaktadır.

3.4.2.13.3. Halk Günü Organizasyonu

1994 yılından itibaren her hafta çarşamba günleri halk günü olarak belirlenmiş ve bu uygulama 2007 yılına kadar devam etmiştir. Bu günde, belediyeye gelen vatandaşlar burada Belediye Başkanı ile bizzat görüşerek dilek ve temennilerini, varsa şikayetlerini, şehir ve şehircilik ile ilgili projelerin uygulanması veya yeni projelere ilişkin öngörülerini ifade etme imkânı bulmaktadırlar. Bu organizasyon, yerel yöneticiler ile halk arasında bir kaynaşmayı da beraberinde getirmesi ve yerel hatta bireysel sorunların çözülmesi anlamında önem arz etmektedir.

3.4.2.14. Yerel Yönetimler Bayramı

29 Mart 2004 seçimleri akabinde her yıl 29 Mart Yerel Yönetimler Bayramı olarak Haldun Alagaş Spor Salonu'nda kutlanmakta ve bu kutlamalarda öncelikle geleneksel hale gelen hikâye ve resim yarışmasının ödül töreni yapılmakta, resim sergisi sanatseverlerin beğenisine sunulmakta ve bir yıllık belediyeçilik faaliyetlerinin anlatıldığı sinevizyon gösterisi ile (Ümraniye Belediyesi 2004-2007 yılları Faaliyet Raporları) Ümraniye'de yaşayanların belediye hizmetlerinden haberdar edilmesi ve halk-yerel yönetici kaynaşması sağlanmaya çalışılmaktadır.

3.4.2.15. Taziye Mektupları Gönderilmesi

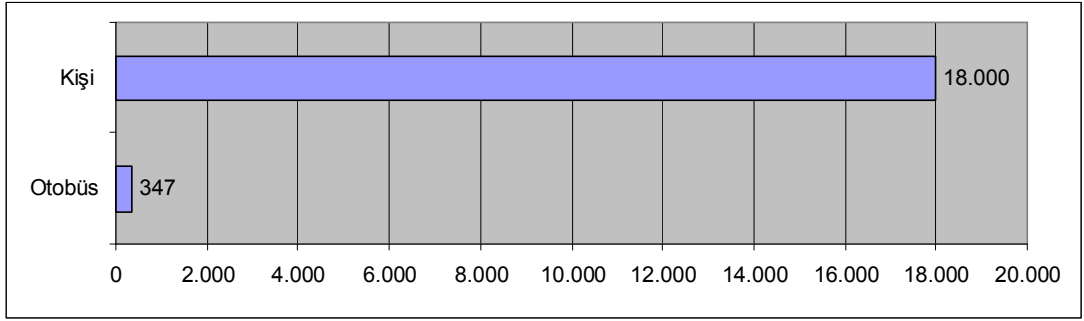
Belediye sınırları içerisinde ikamet eden ve vefat eden kişilerin birinci derecedeki akrabalarına Belediye Başkanı adına taziye mektubu gönderilmektedir (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları). Taziye mektubunun, ilçede vuku bulan her cenazeye gidemeyen Başkan imzası ile gönderilmesi açısından bakıldığında ilçe halkının dertlerine ortak olma, kötü günde yanlarında olma adına önemli bir faaliyettir. Bu ortak olma sadece taziyeler gibi hüznü zamanlarda gerçekleşmemekte, düğünlere katılım veya tebrik kartları gönderme, sünnet şöenlerine katılım, işyerlerinin açılışlarına katılım gibi hususlarda da kendisini gösterdiği gözlemlenmektedir.

3.4.2.16. Kültür Gezileri

Dünyada ilk defa “Çanakkale Geçilmez” isimli Çanakkale Savaşı'nı anlatan bir savaş çizgi filmini yaptıran Ümraniye Belediyesi'nin 2005 yılında başlattığı bir diğer hareket de Çanakkale'ye gezi düzenlemek olmuştur. 2005-2007 yılları arasında 347 otobüsle 18.000 kişiyi Çanakkale'ye taşıyan belediye, çizgi film vasıtası ile anlattığı gerçekleri vatandaşların bir de gözleri ile yerinde görmelerini temin etme anlamında önemli kültürel ve tarihi bir hizmeti gerçekleştirmiştir (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları).

Diğer taraftan kültürel faaliyet olarak Meslek Edindirme Kursları bünyesinde eğitimlerine devam eden veya bu anlamdaki gezilere katılmayı talep eden binlerce Ümraniyeliye, İstanbullu olma kimliğini pekiştirmek, sahip olduğu beldeye aidiyet duygusunu kazandırmak ve kentlilik bilincini oluşturmak adına İstanbul'da bulunan tarihi mekânlar gezdirilmek suretiyle gezi programları düzenlenmiştir.

Şekil 31. Kültürel geziler

Kaynak: Ümraniye Belediyesi 2005-2007 yılları Faaliyet Raporları

3.4.3. Sportif Faaliyetler

3.4.3.1. Hekimbaşı Spor Tesisleri

28 Nisan 1993 tarihinde, İstanbul tarihinin en büyük çöp faciasını yaşamıştı. Ümraniye ilçesi sınırlarında bulunan Hekimbaşı mahallesi mevkiinde bulunan çöplükte biriken metan gazının patlaması sonucu çöp dağları 13 gecekonduyu yutmuş, 39 vatandaşımız hayatını kaybetmişti. 1994 Yerel Yönetimler Seçimi akabinde İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı'na gelen Recep Tayyip Erdoğan, Hekimbaşı çöplüğünü büyük bir spor tesisi haline getirdi. Tesis, daha sonra 1994-2004 yılları arasında Belediye Başkanı Mehmet Bingöl döneminde çeşitli birimler eklenerek daha kullanışlı bir hale getirilmiş oldu. 2004 yılında Belediye Başkanı olan Hasan Can, “Ümraniye Belediyesi Hekimbaşı Spor Tesisleri” olarak ifade edilen yeri komple yenileyerek Ümraniyelilerin hizmetine açtı. Burada hem amatör hem profesyonel sporcuların basketbol, voleybol, futbol, tenis, atletizm vb. birçok spor dallarında müsabaka yapabilecekleri alanlar oluşturuldu (Ümraniye Belediyesi 1994-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.3.2. Başkanlık Koşusu

Ümraniye Belediyesi Başkanlık koşusu lise ve ilköğretim öğrencileri arasında 1995 yılında yapılmaya başlanmış ve belli aralıklarla devam etmiştir. 2004 yılından bu yana periyodik olarak her yıl yapılmıştır. Bu etkinliğe 2004-2007 yılları arasında toplam 2.050 öğrenci katılmıştır. Başkanlık Koşusu 6 ana (minik kızlar, yıldız kızlar, genç kızlar, minik erkekler, yıldız erkekler ve genç erkekler) kategoride yapılmıştır. Yarışmalar sonucunda dereceye giren öğrencilere ödül olarak çeşitli hediyeler, kupa ve madalyalar verilmiştir (Ümraniye Belediyesi 1995-2007 yılları Faaliyet Raporları).

Yarışmanın amacı, öğrenciler arasında pozitif rekabet atmosferi oluşturmak, öğrencileri spora yönlendirmek ve Türk sporuna yeni atletler kazandırmaktır.

3.4.3.3. Kurumlar Arası Futbol Turnuvası

İlki 2005 yılında gerçekleştirilen turnuvanın amacı, Ümraniye’de görev yapan kurumlar arasında, tanışma, kaynaşma, dayanışma ve yardımlaşmayı sağlamaktır. 2005-2007 yıllarında toplam 52 takım bu turnuvalara katılmak suretiyle program gerçekleştirilmiştir (Ümraniye Belediyesi 2005-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.3.4. Basketbol Turnuvası

1997 yılında Tantavi Festivali kapsamında 1. Tantavi Basketbol turnuvası düzenlenmiş, fakat diğer yıllarda bu turnuvaya devam edilmemiştir (Ümraniye Belediyesi 1997-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.3.5. Yaz Spor Okulları

Yaz spor okulları ile Ümraniye’de ikamet eden 7-15 yaş arası çocukların yaz tatillerini daha verimli ve anlamlı şekilde değerlendirmelerini temin etmek, sokaktan ve muhtemel sokak alışkanlıklarından etkilenmelerine fırsat vermemek üzere, sosyalleşmelerini ve pozitif anlamda arkadaş grupları ile diyalog kurmalarını sağlamak amaçlanmıştır. Aynı zamanda bu çocuklar arasında yetenekli kişileri tespit edip Türk sporuna kazandırma amacını da taşıyan ve ilki 1995 yılında başlayan çeşitli spor dallarının içinde bulunduğu yaz spor okulları 1995-2004 yılları arasında belli aralıklarla gerçekleştirilmiştir. 2004-2007 yıllarında bu çalışmalar daha etkin bir şekilde gerçekleştirilerek toplam 1.075 kişinin katılımı sağlanmıştır (Ümraniye Belediyesi 1995-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.3.6. Satranç Turnuvası

İlki 2007 yılında Tantavi Kültür ve Sanat Festivali kapsamında gerçekleştirilmiş olup, büyüklü küçüklü toplam 240 ulusal satranç oyuncusu bu yarışmaya katılmıştır (Ümraniye Belediyesi 2007 yılı Faaliyet Raporu).

3.4.3.7. Uçurtma Şenliği

İlki 1997 yılında gerçekleştirilen uçurtma şenliği, 2007 yılına kadar 8 defa yapılmış ve bu program 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı etkinlikleri çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Bu programın temel amacı, bayramın daha etkin ve yoğun katılımı ile gerçekleşmesini sağlamaktır. Programa her sene yaklaşık iki bin kişi katılmıştır. Program sonunda dereceye giren kişilere bisiklet, kupa ve değişik ödüller verilmiştir (Ümraniye Belediyesi 1997-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.3.8. Masa Tenisi Turnuvası

Ümraniye Belediyesi personeli arasında kaynaşma ve dayanışmanın sağlanması adına 2004 ve 2005 yıllarında masa tenisi turnuvası düzenlenmiştir (Ümraniye Belediyesi 2004-2005 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.3.9. Başkanlık Birimleri Arası Futbol Turnuvası

Belediye birimleri arasında kaynaşma ve dayanışmaya yönelik olarak 2000-2007 yılları arasında futbol turnuvası düzenlenmiştir (Ümraniye Belediyesi 2000-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.3.10. Başkanlık Kupası Bisiklet Yarışması ve Halk Koşusu

2006 yılında halkla ilişkilerin artırılması ve etkinliğinin genişletilmesi kapsamında Başkanlık Kupası Bisiklet yarışması düzenlenmiştir. Kızlar, genç erkekler ve büyük erkekler olmak üzere ulusal çapta üç ana kategoride gerçekleştirilen bu yarışmaya yoğun bir katılım sağlandı (Ümraniye Belediyesi -2006 yılı Faaliyet Raporu). Yarışma akabinde halkın yoğun katılımı ile halk koşusu gerçekleştirilmiştir.

3.4.3.11. Spor Salonları Hizmeti

Ümraniye Belediyesi, Cemil Meriç Gençlik Kültür ve Eğitim Merkezi ile Mehmet Akif Kültür ve Eğitim Merkezi'nde 2007 yılında, halkın spora ve sağlıklı yaşama ilgilerini çekmek amacıyla kapalı spor salonu hizmeti sunmuştur. Bu kapsamda 2007 yılında 500 kişi bu salonlardan düzenli olarak faydalanmıştır (Ümraniye Belediyesi 2007 yılı Faaliyet Raporu).

3.4.4. Diğer Faaliyetler

Kanunda belirtilen sorumluluklar dışında Belediye'nin görevleri arasında olmadığı halde, sosyal sorumluluk anlayışı gereği Ümraniye sınırları içerisinde ikamet eden insanlara hizmet olması açısından yapılan veya yaptırılan hizmetler de bulunmaktadır. Bunlar, ya Belediye'nin kendi bütçesinden yapılmış veya Ümraniye'de iş yapan iş adamları marifetiyle sponsor bulunarak yaptırılmıştır.

3.4.4.1. Sağlık Ocağı Yapımı

1994 yılından itibaren belediye binasının alt katında bir sağlık dispanseri yapımı gerçekleştirilmiş fakat daha sonra bu dispanser özel sektöre devredilmiştir. 2004 yılından itibaren de Ümraniye Belediyesi sosyal sorumluluk anlayışı çerçevesinde üç adet sağlık ocağı için çalışma başlatmış, bunlardan Ayfer Soyak Sengi Sağlık Ocağı belediye bütçesinden karşılanmış, Ömer Faruk Darende Sağlık Ocağı ve Açelya Sağlık Ocağı da sponsorlar aracılığı ile yaptırılmış ve hizmete açılmıştır (Ümraniye Belediyesi 2004-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.4.2. Okul Yapımı

Ümraniye Belediyesi 5393 sayılı Belediye Kanunun verdiği yetki çerçevesinde Ümraniye'de bulunan bütün okullara boya, badana, okul bahçesinin yapımı, sınıfların sıra ve kapıları gibi okulların ihtiyaç duyduğu hizmetleri götürmüştür. Okul yapımı ile alakalı olarak sponsor bulunmak suretiyle Ümraniye'ye beş yeni okul kazandırılması için 2006 ve 2007 yıllarında protokoller yapılmış ve bu protokol çerçevesinde Asiye Ağaoğlu Çok Programlı Lisesi ve Emrullah Turanlı İlköğretim Okulu yapıp hizmete geçmiştir (Ümraniye Belediyesi 2006-2007 yılları Faaliyet Raporları).

3.4.4.3. Ümraniye Eğitim ve Araştırma Hastanesine Yönelik Yapılan Hizmetler

Ümraniye'de bulunan Eğitim ve Araştırma Hastanesi otomasyon sistemi Ümraniye Belediyesi kaynaklarından yaptırıldığı tespit edilmiştir. Diğer taraftan dünyada büyüklük ve kapasite noktasında birincisi sadece Amerika Birleşik Devletleri'nde bulunan Çocuk Yoğun Bakım Ünitesi Yapımı sponsorluk marifetiyle yaptırılmıştır. Ayrıca yeni acil servis ve 4 seminer salonu da hastaneye hediye edilmiştir ki, tüm bu çalışmaların ekonomik değeri 3.000.000 YTL tutarındadır (Ümraniye Belediyesi 2007 yılı Faaliyet Raporu).

SONUÇ VE ÖNERİLER

1. SONUÇ

Sonuç olarak, yapılan araştırmanın geneli dikkate alındığında görüleceği üzere, sosyal devlet çerçevesinde yerine getirilmesi gereken birçok sorumluluğun 1980 yıllarından sonra gerek dünyada ve gerekse Türkiye’de tam anlamıyla yerine getirilmediği görülmüştür. Dolayısıyla bu vazife batıda sivil toplum örgütleri, özel teşebbüs ve yerel yönetimlere bırakılmıştır. Aynı şekilde Türkiye’de de bu daha çok yerel yönetim birimi olan belediyelere 5393 sayılı Kanunla devredilmiş ve belediyeler tarafından da uygulanmaya başlanmıştır. Aynı zamanda Türkiye’de de sivil toplum örgütleri ve özel teşebbüsler de ciddi anlamda sosyal sorumluluklarının gereği olan hizmetleri yerine getirmektedirler.

Sosyal Belediyecilik faaliyetleri her ne kadar kanun ve yönetmeliklerle belediyelere verilen bir görev olsa da, halkın ihtiyaç duyduğu hizmetler belediyeler tarafından çok daha önceleri yerine getirilmeye başlanmıştır. 1994 yılından beri Ümraniye Belediyesi’nde olduğu gibi birçok belediyede sosyal belediyecilik hizmetleri yapılmaya başlanmış ve devam etmektedir. Kanuni düzenlemeler yapılan bu hizmetlerden çok sonraları ortaya çıkma durumunda kalmıştır.

Bugün adı sosyal belediyecilik olarak ifade edilen hizmetler, aslında Türkiye’de kültürel anlamda sahip olunan yardımlaşma ve dayanışma, iyiliği emretme ve kötülükten sakındırma (hisbe) gibi birçok değerlerin yansıması olarak eskiden beri devam edegelen sorumluluklardır. Batıdaki anlayışla bu anlamda çok ciddi fark bulunmaktadır. Sahip olunan milli ve manevi değerler zaten bir kanun ve yönetmeliğe ihtiyaç bırakmadan, bu topluma sosyal hizmetlerin götürülmesini etkili kılmaktadır.

Ümraniye Belediyesi 1994 yılından 2007 yılına kadar sosyal belediyecilik anlamında yerine getirilmesi gereken birçok hizmetleri yıllara göre artırarak devam ettirdiği tesbit edilmiştir. Dolayısıyla sosyal belediyecilik olarak ifade edilen bu hizmetlerin yerine getirilmesi neticesinde çok ciddi işlevler gördüğü de açıkça ortaya çıkmaktadır. Yeniden sosyalleşmelerinin sağlanması, sosyal patlamaların önlenmesi, sosyal çözümlerin önüne geçilmesi, yönetici halk arasında kaynaşma ve dayanışmanın tesis edilmesi,

olaylar karşısında belediyelerin tampon görevini görmeleri gibi fonksiyonlar bunlardan birkaçıdır.

Ümraniye Belediyesi tarafından yapılan sosyal belediyeçilik hizmetlerinin yıllara göre dağılımına bakıldığında zaman, bir önceki bölümde verilen rakamlar çerçevesinde değerlendirildiğinde bu hizmetlerin yıllara göre artış göstererek devam ettiğini görmek mümkündür. 1994 yılından itibaren her yıl birçok yeni hizmetin yapıldığı tespit edilmiştir. Bunda en büyük etken, 1989 yılında yapılan belediye başkanlığı seçimi akabinde sosyal belediyeçilik hizmetlerinin yerine getirilmediği görülürken, 1994-2004 yılları arasında sosyal belediyeçilik hizmetlerinin kısmen yapıldığı görülmüştür. Bu yıllarda daha çok alt yapı belediyeçiliği denilebilecek hizmetlerin ağırlıkla yapıldığı görülmüştür. Bu alt yapı hizmetlerinin yanında özellikle sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin çok az oranda yapıldığı tespit edilmiştir. 2004 yılından sonra yeni belediye yönetimi ile alt yapı hizmetleri devam ederken, sosyal belediyeçilik hizmetlerinin geçen yıllara oranla artarak devam ettiği tespit edilmiştir.

Özellikle sosyal hizmet ve yardım talep edenlerle bu taleplerin karşılanması arasındaki ilişkiye bakıldığında, Yardım Sandığı ve Beyaz Masa'ya başvuran insanlardan talepleri karşılananların büyük oranda olduğu görülmektedir. 2007 yılı itibarıyla Yardım Sandığı'na başvuran 15.350 kişi içerisinde yardım yapılmaya müsait olan 5.000 civarında kişiye sürekli anlamda sosyal hizmet ve yardımların yapıldığı görülmüştür. Diğer kalan 5.000'e yakın kişinin belli aralıklarla yardımlardan yararlandıkları tesbit edilmiş, kalan üçüncü dilimin ise kesinlikle yardım almaya müsait olmayan ve bunu meslek haline getiren kişilerden olmaları hasebiyle yardım taleplerinin karşılanmadığı görülmüştür. Engelli aracı talebi noktasında Ümraniye Belediyesi'ne müracaat eden ve sağlık durumlarını ibraz eden kişilerden % 100'e yakınının talepleri karşılanmakta ve kendilerine manuel veya akülü araç verilmekte veya engelli aracından yararlanmaları sağlanmaktadır.

Yapılan yardımlar kendi içerisinde karşılaştırıldığında sosyal hizmet ve yardımların yıllara göre daha da arttığı görülmektedir. Diğer taraftan yapılan yardımların çeşitliliğine bakıldığında da, özellikle nakdi yardım, gıda yardımı ve ekmek yardımı

talebi ve bunun karşılanması ilk sırada gelmektedir. Sağlık yardımı ise ikinci sırada gelen bir talep olup, bu talep de genelde karşılanmaktadır. Sosyal güvencesi olmayan ve bunu ispatlayan tüm kişilere bu talepleri sürekli bir şekilde karşılanmaktadır. 2006 yılından sonra bu taleplerde bir azalma olduğu görülmektedir. Bunun en önemli sebebi ise merkezi idare tarafından verilen yeşil kartın genelleşmesidir. Dolayısıyla yeşil kart sahibi kişiler artık belediyeye sağlıkla ilgili talepte bulunamamaktadır. Yalnızca yeşil kartın karşılayamadığı harcamalar noktasında kısmi olarak taleplerde bulunulmakta ve bu talepler de karşılanmaktadır.

Ümraniye yoğun göç alan bir ilçe olması nedeni ile bu göç ile sosyal belediyecilik hizmetleri arasında da bir paralellik gözükmemektedir. Yapılan gözlem ve araştırmalarda Ümraniye Belediyesi'nde yardım talep eden kişilerin büyük bir kısmı göç neticesinde Ümraniye'ye taşınanlardır. Bu taşınmaların hemen akabinde de yardım talepleri ile gelmeler başlamaktadır. Diğer taraftan Ümraniye Belediyesi tarafından yoğun bir şekilde sosyal hizmet ve yardımların gerçekleştirildiğini duyan ve diğer ilçelerde veya yakın illerde ikamet eden kişilerin de sırf bu yardımlardan yararlanabilmek için Ümraniye'ye göç ettikleri de yapılan tesbitlerde ortaya çıkmaktadır.

Ümraniye Belediyesi tarafından yapılan sosyal belediyecilik hizmetleri bu hizmetleri yerine getiremeyen/getirmeyen diğer ilçelere örnek olması bakımından önemli bir hizmeti yerine getirmektedir. Nitekim beş yıldır bu hizmetlerde yönetici olarak çalışan birisi olarak diğer belediyelerden bu tarz hizmetlerin yapılış biçimi ile alakalı zaman zaman görüşme taleplerinin geldiği vurgulanabilir. Gerek sosyal yardım ve hizmetler ve gerekse de kültür, eğitim ve sanat faaliyetlerinde Ümraniye Belediyesi tarafından ortaya konan hizmetlerde İstanbul ilçe belediyeleri ile mukayese edildiğinde çok ileride olduğu görülmektedir. Nitekim basın yayın kuruluşlarında çıkan haberlere bakıldığında, kamuoyu araştırmaları ve vatandaşlarla birebir yapılan görüşmelerde özellikle çevre ilçelerden gelen talepler de dikkate alındığında bu tespiti yapmak mümkündür.

Ümraniye Belediyesi tarafından yapılan sosyal belediyecilik hizmetlerinde çeşitli sorunlarla da karşılaşıldığı görülmüştür. Bu sorunların başında, genelde göç vesilesi ile gelen insanların sayısının çok olması hasebiyle, kentlilik bilincinin oluşmaması, kendini

kente ait hissetme duygusunun istenilen seviyede olmaması ciddi bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Kentte yaşamak ile kentli olmak veya kentlilik bilincine sahip olmak farklılık arzeden bir durumdur. Bu farklılıktan ötürü yapılan hizmetlerde de zaman zaman ciddi sıkıntılarla karşılaşıldığı görülmektedir.

Benzeri sıkıntıların sosyal yardımlarda da kendini gösterdiği ifade edilebilir. Nitekim birçok maddi imkana sahip olunmasına rağmen belediyelerden yardım talep edildiğinde ortaya çıkan manzaraya bakıldığında, belediyeyi bir şeyler alma yeri olarak değerlendiren insanlarla karşılaşmakta ve bu tür zihni alt yapıya sahip olan insanlar kurumda ciddi sıkıntılar oluşturabilmektedir.

Ümraniye Belediyesi tarafından yapılan sosyal belediyecilik hizmetlerinin nasıl algılandığı ile ilgili Belediye Başkanlığı tarafından her yıl değişik şirketlere yaptırılan anket çalışmalarında hizmetlerden memnuniyetin olduğu görülmektedir.

Bu çerçevede 2008 yılı Mart ayında 2007 hizmetleri ile ilgili Anar Araştırma şirketine yaptırılan bir çalışmada 1630 kişi üzerinde bir anket uygulaması yüzyüze görüşme ile gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada deneklere sosyal hizmet ve yardımlar, eğitim ve kültürel etkinlikler, Meslek edindirme hizmetleri, yaz spor okulları, eğitim yardımları gibi sosyal belediyecilik hizmetleri ile alakalı sorular yönetilmiş ve bunlarla alakalı vatandaşların düşünceleri istenmiştir. Denekler tarafından verilen cevaplar değerlendirildiğinde, eğitim ve kültür faaliyetlerinde % 68, sosyal yardım ve hizmetlerden % 64.4, “Çanakkale Geçilmez” çizgi filminden % 78.6, aşevi hizmetlerinden % 76.8, resim, hikaye ve şiir yarışmalarından % 75.1, eğitim yardımlarından % 72.2 oranında bir memnuniyetin olduğu ortaya çıkmaktadır (Ümraniye Belediyesi, Memnuniyet Anketi, 2008a). Bu rakamların ortalaması alındığında ortalama % 68.3 oranında hizmetlerden memnuniyet olduğu ifade ortaya çıkmaktadır.

Haziran 2008 tarihinde Metropol şirketine yaptırılan bir diğer araştırmaya bakılacak olursa, 4702 kişi üzerinde yapılan bir çalışma olup, çalışmada Ümraniye Belediyesi'nin hizmet performansı sorulmuş ve bu sorular ışığında alınan cevaplara bakıldığında

eğitim ve kültür faaliyetlerinde % 69.3; meslek edindirme hizmetlerinde % 75.7; kültür merkezleri ve bilgi evleri faaliyetlerinden % 64.3; sosyal hizmet ve yardımlardan % 59.6 oranında bir memnuniyet olduğu ifade edilmiştir (Ümraniye Belediyesi, Memnuniyet Anketi, 2008b). Bu rakamların ortalaması alındığında % 67.2 oranında bir memnuniyet çıktığı görülmektedir.

Aralık 2007 tarihinde Anar araştırma şirketine yaptırılan bir diğer çalışmada da sosyal belediyeçilik hizmetlerini alan denekler üzerinde yapılmış bir çalışmadır. Bu çalışmada meslek kurslarına katılan 324 kişi üzerinde yapılan görüşmede katılımcıların % 86.5'inin çalışmalardan memnuniyet duydukları ifade edilmiştir. Bilgi evlerinden yararlanan 381 kişi üzerinde yapılan bir araştırmada da katılanların % 79.1 memnun olduklarını ifade etmişlerdir. (Ümraniye Belediyesi, Memnuniyet Anketi, 2007). Bu çalışmaların ortalaması alındığında ise % 82.0 oranında bir memnuniyet ortaya çıkmaktadır.

Ümraniye Belediyesi tarafından yaptırılan bu her üç araştırmanın ortalama rakamları ele alındığında % 72.5 oranında bir memnuniyet olduğu tespit edilmiş olmaktadır. Bu bir yerel yönetim açısından değerlendirildiğinde ciddi bir başarı olarak ortaya çıkmaktadır. Nitekim halkla direk temas halinde olan kurum ve kuruluşların yaptıkları hizmetlerde % 100'lük bir başarı elde etmeleri mümkün değildir. % 70'in üzerinde bir memnuniyet, sosyal belediyeçilik hizmetlerinin yerine getirilmesinde halkın büyük oranda bir memnuniyetinin olduğunu göstermek açısından önem arz etmektedir.

2. ÖNERİLER

Yapılan çalışmanın geneli dikkate alındığında Ümraniye Belediyesi tarafından sosyal belediyeçilik hizmetlerinin daha da başarılı bir noktaya gelebilmesi adına aşağıda belirtilen hususlara dikkat edilmesi gerektiği kanaatindeyiz:

a. Sosyal yardım amaçlı yapılan bütün çalışmalarda bir kısım insanların bunu meslek haline getirdikleri ve başta belediyeler olmak üzere birçok kurum ve kuruluştan yararlandıkları tespit edilmiştir. Dolayısıyla yardım müracaatında bulunan insanların bunu meslek haline getirip getirmedikleri ciddi anlamda tespit edilmeli ve bunu meslek haline getiren kişi veya ailelere bu imkan tanınmamalıdır.

b. İnsanlara yardım yaparken, bu yardımları sürekli yapılacak bir yardım olmadığı, sadece kişinin ayakta kalabilmesini sağlama adına yapıldığı vurgulanmalı ki insanlar sürekli olarak bu kurumlardan beslenecekleri kanısına kapılmamalıdır.

c. Belediyeler tarafından yapılan sosyal yardımların “balık yemeyi değil, balık tutmayı öğretme” mantığı ile yerine getirilmesi, yardımların daha fazla insanın eline ulaşmasının da önünü açacaktır.

Bu anlamda üzerinde hassasiyetle durulması gereken konu kanaatime göre şudur: Her belde, kendi sınırları içerisinde ikamet eden ve maddi imkanı yerinde olmayan insanların “sosyal doku” haritasını çıkarmalıdır. Sosyal doku haritası ile beldede ikamet eden insanların sosyo-kültürel yapıları, ekonomik yapıları, iş yapabilme oranları, özürlü olup olmadıkları, sahip oldukları etnik veya dini yapıları gibi birçok husus gün yüzüne çıkarılmalıdır. Bu çerçevede ortaya konan tablo ile sosyal belediyeçilik hizmetleri daha sıhhatli bir şekilde yerine getirilebilir ve bu hizmetler neticesinde sıhhatli faideler ortaya çıkarılabilir. Bugün Türkiye’nin genelinde maalesef ciddi bir sosyal doku haritasının olmadığı görülmektedir. Bu da hizmetlerin istenilen verimlilikte yerine getirilemediğini de netice vermektedir.

Sosyal doku haritasının ortaya çıkarılması neticesinde yardıma muhtaç aileler içerisinde iş yapma imkanı olan insanlar tespit edilmeli ve bu insanlarla iş veren arasında bir köprü görevi görülmelidir. Bu köprü kurulması neticesinde iş yapma imkanı olan insanlar yeteneklerine göre meslek edindirme kurslarının eğitimlerinden geçirilmeli ve iş verenle buluşturulmaları sağlanmalıdır.

d. Beldelerde yardımlar yapılırken, belediyeler bu yardımlarda koordinatör görevi görmelidir. Nitekim yukarda ifade edildiği üzere birçok insanın değişik kurum ve kuruluştan yardım alarak hayatlarını ikame etmeye çalıştıkları görülmüştür. Aynı belde içerisinde bulunan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, sivil toplum örgütleri ve şahıslar bu yardımları yaparken, belediyenin koordinatörlüğünde yapmaları halinde bu hizmetten hem daha fazla insanın yararlanması imkanı ortaya çıkmakta hem de bu işi suiistimal eden insanların da önüne geçilmiş olmaktadır. Bugün Ümraniye Belediyesi sınırlarında sosyal hizmet ve yardımları yerine getiren başta Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı olmak üzere, Deniz Feneri, Kimse Yok mu Derneği, Yetimlerle Dayanışma Derneği, Ümraniye Hizmet Vakfı, Kutup Yıldızı, Gönüller gibi birçok

kurum ve kuruluş bulunmaktadır. Ümraniye Belediyesi bunlarla yapacağı mutabakat neticesinde hizmetlerin koordineli bir şekilde yürütülmesini sağladığı takdirde birçok fayda elde edilecektir. Aynı durum sosyal belediyecilik hizmetlerini yürüten birçok belediye için de geçerlidir. Dolayısıyla bu belediyeler de bu tür koordinasyon görevini üstlendikleri takdirde ciddi ve planlı hizmetler ortaya konacak ve sosyal belediyecilik hizmetlerinden beklenen fonksiyonlar da icra edilebilecektir.

e. Ümraniye Belediyesi tarafından gerçekleştirilen hizmetler incelendiğinde görüleceği üzere kanunda belediyelere verilen görevlerden olan ve toplumda büyük yaralar açan “sokak çocukları”, “sokakta yaşayan aileler”, “kadın sığınma evleri”, “huzur evleri” gibi hizmetlerin yapılmadığı tespit edilmiştir. Toplumda sosyal yaralar açan sokak çocukları üzerinde büyük titizlikle durulması gereken bir konudur. Sokak çocukları iki grupta ele alınabilir. Bunlardan biri okulda okumaları gerekirken aileleri tarafından aileye ekonomik anlamda destek sağlayabilmeleri için sokakta çalıştırılan çocuklar; diğeri de sokakta yaşamak zorunda bırakılan ve yaşamak zorunda kalan çocuklar. Her iki grupta ellerinde tutulması gereken gruplardır.

Özellikle sokakta çalıştırılmak veya dilencilik yapmak zorunda bırakılan çocukların aileleri ile irtibata geçilmeli ve bunların sokaktan alınarak okullara yerleştirilmeleri çocukların ve ülkenin geleceği açısından önemlidir. Bu anlamda veli, okul, emniyet, belediye ve sosyal hizmet uzmanları ile işbirliği içerisinde sokakta çalışmak zorunda bırakılan çocukların tespiti yapılmak suretiyle okullara yerleştirilmeleri ve okul dışında rehabilitasyonu tabi tutularak psikolojik anlamda yıpranmalarının önüne geçilmelidir.

Sokakta yaşamak zorunda kalan çocuklar da toplumsal anlamda büyük bir problem olarak toplumu tehdit eder niteliktedir. Sokakta yaşamaları sebebiyle karşılaştıkları atmosferler onları tiner, esrar, eroin, insan ticareti, organ nakli tacirleri gibi tehlikelerle baş başa bırakmaktadır. Dolayısıyla belediye olarak koordinasyon görevi üstlenmek suretiyle, İlçe Emniyet Müdürlüğü, İlçe Milli Eğitim ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü eşliğinde bunların sokaktan toplanması, barınma ihtiyaçları için evler temin edilmesi, rehabilitasyon merkezlerinde rehabilite edilmeleri; meslek edindirme kursları vasıtası ile meslek edinmelerinin sağlanması ve daha sonra da iş verenlerle irtibata geçilmek suretiyle hayata atılmaları sağlanmalıdır.

Huzur evlerine yerleşmek zorunda kalan insanların da taleplerine cevap verebilme adına onlara imkanlar hazırlanmalı ve burada barınmaları temin edilmelidir.

Diğer taraftan çeşitli sebeplerle sokağa atılan ve evlerinden uzaklaşmak zorunda kalan kadınlara da sahip çıkmak için “kadın sığınma evleri”nin açılması ilçede bu tür ihtiyaç sahiplerine destek olunması adına önemli bir hizmet olmaktadır.

Yaşlı ve bakıma muhtaç insanlarla ilgili olarak da özellikle İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından gerçekleştirilen “Evde Bakım Projesi” gibi projeler uygulanmak suretiyle bu kesime sahip çıkılması sosyal sorumluluk anlayışının bir gereğidir. Evde bakıma muhtaç insanlar sadece maddi anlamda yardımdan yararlanması gereken insanlar değildir. Yaşlı ve kimsesiz insanlara manevi anlamda da sahip çıkılması, zaman zaman sahasında uzman kişilerce evlerine yapılan ziyaretlerde onlarla dertleşme de sosyal hizmet türlerinden biridir. Bu kesinlikle ihmal edilmemesi gereken hususlardan biridir.

f. Ümraniye Belediyesi bünyesinde sosyal belediyeçilik hizmetlerini yürüten birçok birim bulunmaktadır. Farklı birimler tarafından hizmetlerin yürütülmesinde zaman zaman çeşitli problemler ortaya çıkmaktadır. Özellikle sosyal hizmet ve yardımların gerçekleştirilmesinde farklı birimlerin olması sıkıntıları da beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla burada iki şeyden birinin yapılması hizmetlerin daha verimli ve hedefe yaklaşma anlamında önem arz etmektedir. Bunlardan biri, tüm sosyal yardım ve hizmetlerin yerine getirileceği tek bir birimin kurulması veya kurulu birimlerden birinin belediye bünyesindeki tüm sosyal hizmet ve yardımları kendi çatısı altında gerçekleştirmesi veya bu mümkün olamıyorsa, sosyal belediyeçilik hizmetlerini yapan tüm birimlerin bir koordinatör veya bir Başkan Yardımcısına bağlanması hizmetlerin daha sistematik şekilde yürütülmesini temin etmek bakımından önemlidir.

g. Sosyal yardım ve hizmetlerin yerine getirilmesinde muhatap kitlenin doğru bir şekilde tespiti ve ihtiyaçlılık durumu önemli bir noktadır. Dezavantajlı kesimde bir öncelik tespiti yapılmalı ve hizmetler bu önceliğe göre yürütülmelidir. Ayrıca bu hizmetlerin yürütülmesi esnasında konunun siyasi bir malzeme haline dönüştürülmemesi hizmetten yararlanan insanların rencide olmadan istifadelerinin sağlanması da önemli bir husustur.

h. Sosyal belediyeçilik hizmetlerini yerine getiren elemanların profesyonelce hareket edebilmeleri açısından sürekli bir şekilde hizmet içi eğitimlere tabi tutulmaları hizmetlerin verimliliği açısından önemlidir. Diğer bir nokta da özellikle sosyal hizmet ve yardımları yapan birimlerde çalışan elemanların sürekli olarak problemli insanlarla ilgilenmeleri ve onların dertlerini dinlemeleri kendilerinin de psikolojik yapılarını büyük oranda etkilemekte ve zaman zaman istenmeyen olaylara da neden olabilmektedir. Dolayısıyla bu elemanların sürekli bir şekilde profesyonel destek almaları ve belli aralıklarla değişik birimlerde görevlendirilmeleri hizmetlerin sıhhatli bir şekilde gerçekleştirilmesinde önemli bir noktadır. Bu elemanların maddi ve manevi anlamda üst yöneticiler tarafından desteklenmeleri ve motive edilmeleri psikolojilerinde meydana gelebilecek yıpranmaları da engelleme noktasında önemli bir noktadır.

KAYNAKLAR

- ABAY, Ali Rıza, (2004a), “**Bir Sosyal Politika Olarak Yoksullukla Mücadelede Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Yeri**”, Sivil Toplum Düşünce ve Araştırma Dergisi, Nisan-Eylül, s.77-92, İstanbul.
- ABAY, Ali Rıza, (2004b), “**Şehre Göç Edenlerin Şehirle Bütünleşmesinde Yerel Yönetimlerin Rolü**”, II. Üsküdar Sempozyumu, Üsküdar Belediyesi, I.Cilt, s. 409-425, İstanbul.
- ABAY, Ali Rıza, (2008), “**Sosyal Belediyecilikte Üsküdar ve Kadınlar**”, Mor Salkım, Yıl 2, Sayı 2, s. 80-83., İstanbul.
- ADALET BAKANLIĞI, <http://www.edb.adalet.gov.tr/ymb/356.doc>, 20.08.2008.
- AKDOĞAN, Yalçın, **Sosyal Belediyecilik**, (2008), <http://www.yerelsiyaset.com/v2/index.php?goster=ayrinti&id=251>. 02.01.2008.
- AKGÜNDÜZ, Ahmet, (1999), **Bilinmeyen Osmanlı**, İstanbul.
- AKGÜNDÜZ, Ahmet, (2005), **Osmanlı Devletinde Belediye Teşkilatı ve Belediye Kanunları**, Osmanlı Araştırmaları Vakfı, İstanbul.
- AKSOY, Necdet, (2007), “**Belediyelerde Bir Halkla İlişkiler Modeli: Beyaz Masa**”, Sosyal Politikalar Dergisi, Kış, 2007, Sayı 02, s. 77-78, İstanbul.
- AKTAY, Yasin, (2006), “**Sosyal Devlet**”, Sosyal Politikalar Dergisi, Güz, 2006, Sayı 01, s. 96, İstanbul.
- AMERİKANTARİHİ, http://turkey.usembassy.gov/uploads/images/dvnlrQtI3NFER90mhLVS-w/Anahatlar_tarih.pdf, 09.06.2008.
- ARSLANTÜRK, Zeki., AMMAN, Tayfun, (2000), **Sosyoloji**, İstanbul.
- AYSAN, Fatih, (2007), “**Belediyelerin Üstlendikleri Yeni Rol, “Sosyal Belediyecilik”**”, Sosyal Politikalar Dergisi, Kış, 2007, Sayı 02., s.26-29, İstanbul.

BAĞCILAR BELEDİYESİ,

<http://www.yerelsiyaset.com/v2/index.php?goster=ayrinti&id=831>, 09.07.2008.

BALİ, Akal Cemal, (1997), **Modern Düşüncenin Doğuşu; İspanyol Altın Çağı**. Dost Kitabevi, İstanbul.

BEKİ, Abdulaziz, (1998), **İslam Hukukunda Siyasi Yönetim**, Bekke Yayınları, Kayseri.

BOZKURT, Veysel, (2005), **Değişen Dünyada Sosyoloji**, İstanbul.

ÇİTÇİ, Oya, (1989), **Yerel Yönetimlerde Temsil –Belediye Örneği-**, Ankara.

DAVUDOĞLU, Ahmet, (1994), **“Devlet” mad.** TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul.

DEMİR, İrfan, (2006), **Yerel Yönetimlerin Sosyal Politika Fonksiyonları Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Örneği**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

DEMİR, Ö. ACAR M., (2002), **Sosyal Bilimler Sözlüğü**, Vadi Yay., Ankara.

DÜNYA BANKASI, (<http://www-wds.worldbank.org>) Document of The World Bank, Report No.: 22664., 08.07.2008.

DOĞAN, Mehmet, (1996), **Büyük Türkçe Sözlük**, İstanbul.

EDİTÖR, ÖZVAR, Erol, BİLGİN, Arif, (2008), **Selçukludan Cumhuriyete Şehir Yönetimi**, TDBB, İstanbul.

ERDEM, Tevfik, (2003), **Yoksulluk Üzerine Sosyolojik Bir Çalışma “Ankara Kent Yoksulları”**, Basılmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

ERDER, Sema, (1996), **İstanbul’a Bir Kent Kondu Ümraniye**, İletişim Yay., İst.

ERGİN, Osman Nuri, (1338) , **Mecelle-İ Umur-i Belediye**, I-V, İstanbul.

ERKAL, Mustafa, (1995), **Sosyoloji**, Der Yayınları, İstanbul.

ERSÖZ, Halis Yunus, (2004), **Sosyal Politika Perspektifinden Yerel Yönetimler**, Filiz Kitabevi, İstanbul.

ERYILMAZ, Bilal, (1994), **Kamu Yönetimi**, Üniversite Kitabevi, İzmir.

ERYILMAZ, Bilal, (2007), **“Belediyeler ve Sosyal Politikalar”**, Sosyal Politikalar Dergisi, Kış 2007, S. 2, s.80-82, İstanbul.

GÜL, Songül Sallan, (2004), **Sosyal Devlet Bitti, Yaşasın Piyasa**, Etik Yayınları, İstanbul.

GÜVERCİN, Cemal Hüseyin, (2004), **“Sosyal Güvenlik Kavramı ve Türkiye’de Sosyal Güvenliğin Tarihçesi”**, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası Cilt 57, Sayı 2. s. 90, Ankara.

HANÇERLİOĞLU, Orhan, (1986), **Toplumbilim Sözlüğü**, Remzi Kitabevi, İstanbul.

HANÇERLİOĞLU, Orhan, (1995), **Düşünce Tarihi**, Remzi Yayınevi, İst.

Health Technology Assessment (HTA) Database (<http://www.crd.york.ac.uk/>). 08.06.2008.

<http://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%9Cmraniye> 22.08.2007

http://tr.wikipedia.org/wiki/Otto_von_Bismarck, 09.06.2008.

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Sosyalizm>, 09.06.2008.

<http://www.anayasa.gen.tr/sosyaldevlet.htm>, 08.09.2008.

(<http://www.voanews.com/turkish/archive/2007-04/2007-04-08-voa3.cfm>).

SOSYAL HİZMETLER ÇOCUK ESİRGEME KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ, http://www.shcek.gov.tr/Kurumsal_Bilgi/Mevzuat/Kanunlar/Kurum_Kanun_Taslagi/Kanun_Tasarisi.doc. 28.04.2008

TUİK, http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=39&ust_id=11, 22.08.2007

<http://www.umraniye.bel.tr/bpi.asp?caid=165&cid=53822>.08.2007

<http://www.vacationsweb.org/tag/dolls>, 09.06.2008.

http://www.yerelnet.org.tr/belediyeler/belediye_secim.php?belediyeid=128366&yil=2004 22.08.2007

İBB: www.ibb.gov.tr, 09.07.2008.

İBB: TR/kurumsal/Birimler/SosyalHizmetlerMd/Documents/sosyalfaaliyetalanlari.pdf, 09.09.2008.

İSTANBUL DERNEKLER İL MÜDÜRLÜĞÜ, <http://idm.istanbul.gov.tr> 10.08.2008.

JELLİNEK G. (1901), **The Declaration of the Rights of Man and of Citizens: A Contribution to Modern Constitutional History**. Trans. by Farrand M. revised by the Author. Henry Holt and co. Newyork.

KAZICI, Yusuf Ziya, (1991), İslam Müesseseler Tarihi, İstanbul.

KELEŞ, Ruşen, (1999), **Avrupa'nın Bütünleşmesi ve Yerel Yönetimler**, Türk Belediyecilik Derneği ve Konrad Adenauer Vakfı. Ankara.

KIZILÇELİK, S. ERJEM, Y. (1992), **Açıklamalı Sosyoloji Terimler Sözlüğü**, Konya.

KIZILÇELİK, Sezgin, (1991), **Sosyoloji Teorileri**, 1-2, Ankara.

KOBAK, Kadriye, (2006), **Yerel Yönetimlerin Yoksullukla Mücadelede Uyguladığı Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Programları**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

KUBAT, Mehmet Doğan, (2000), Mahalli İdareler Belediye Mevzuatı, I-III, İstanbul.

MARSHALL, Gordon, (1999), Sosyoloji Sözlüğü, (Çev.: Osman Akınhan, Derya Kömürcü), Bilim ve Sanat Yay., Ankara.

MİCHEL MESSU, (2008), **“Quelques paradoxes de l'action sociale territorialisée”**, (www.ptolemee.com/cee/Contributions/COM_Boujut_Messu.pdf).

MURAT, S. Ersöz H.Y., (2003), **Ümraniye'nin Sosyo-Ekonomik Yapısı**, İstanbul.

OKTAY, Tarkan, (2008), **“Osmanlı Döneminde Modern Belediye Kurumunun Doğuşu ve Gelişimi”** s.376-402, Selçukludan Cumhuriyete Şehir Yönetimi, TDBB, İstanbul.

ORTAYLI, İlber, (1992), ‘Belediye’ mad., TDV İslam Ansiklopedisi, İst.

ORTAYLI, İlber, (2007), Batılılaşma Yolunda, İstanbul.

- ÖLMEZ, Tuba Olcay, (2007), Sosyal Yardım Sistemi İçerisinde Yerel Yönetimlerin Yeri, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- ÖLMEZ, Tuba Olcay, (2007), **Sosyal Yardım Sistemi İçerisinde Yerel Yönetimlerin Yeri**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniv. Sos.Bil.Ens. Ankara.
- ÖZBUDUN, Ergün, (2000), **Türk Anayasa Hukuku**, Ankara.
- ÖZTÜRK, Azim, (2002), 21. Yüzyıl Türkiye için Yerel Yönetim Modeli, İstanbul.
- PENDİK BELEDİYESİ, <http://www.pendik.bel.tr/e640>
pendik_belediyesi_sosyal_belediyeciligin_de_oncusu.aspx, 08.07.2008.
- RESMÎ GAZETE, 29 Aralık 2007 – 26741 nolu sayısı.
- SALİHOĞLU, Enver, (2005), **Belediye Başkanları İçin Rehber**, T.C. Marmara ve Boğazları Belediyeler Birliği Yayını, İstanbul.
- SCHAEFFER, Richard T., (1986), **Sociology**, McGraw-Hill, New York.
- SEYYAR, Ali, (2002), **Sosyal Siyaset Terimleri**; Beta Yay.; İstanbul.
- ŞEMSEDDİN SAMÎ, (1317), **Kâmus-i Türkî**, Dersaadet.
- T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI, Strateji Merkezi Başkanlığı, (2005), **Yerel Yönetimler Sosyal Hizmet Rehberi**, Ankara.
- T.C. İSTANBUL VALİLİĞİ İL İSTİHDAM KURULU, (2007), **İstanbul İstihdam Raporu**, MESS, İstanbul.
- TANERİ, Aydın, (1991), Türk Devlet Geleneği Dün-Bugün, İstanbul.
- TANÖR, Bülent, (1978), **Anayasa Hukukunda Sosyal Haklar**, İstanbul.
- TAŞDELEN, Musa H., (1997), **Siyaset Sosyolojisi**, Kocav Yayıncılık, İstanbul.
- TURGUT, S., Karakaş, İ., Özden, E., (2002), **Ümraniye İlçesinde Üç Mahallenin Anatomisi**, Ümraniye Belediyesi, İst.

TÜRKDOĞAN, Orhan, (1996), **Değişme, Kültür ve Sosyal Çözülme**, Birleşik Yayıncılık, İstanbul.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, (1988), **Osmanlı Devleti'nin İlimiye Teşkilatı**, Ankara.

ÜMRANİYE BELEDİYE BAŞKANLIĞI 2001 Faaliyet Raporu, Haziran 2002.

ÜMRANİYE BELEDİYE BAŞKANLIĞI 2002 Faaliyet Raporu, İst.

ÜMRANİYE BELEDİYE BAŞKANLIĞI 1999-2000 Faaliyet Raporu.

ÜMRANİYE BELEDİYESİ 1997 -1998 Tanıtım Ve Faaliyet Raporu.

ÜMRANİYE BELEDİYESİ 1998 -1999 Faaliyet Raporu.

ÜMRANİYE BELEDİYESİ 2000 -2001 Faaliyet Raporu.

ÜMRANİYE BELEDİYESİ 2003 -2004 Faaliyet Raporu.

ÜMRANİYE BELEDİYESİ 2004 -2004 Faaliyet Raporu, Mart 2005.

ÜMRANİYE BELEDİYESİ 2005 Faaliyet Raporu.

ÜMRANİYE BELEDİYESİ 2006 Faaliyet Raporu.

ÜMRANİYE BELEDİYESİ 2007 Faaliyet Raporu.

ÜMRANİYE BELEDİYESİ 1 Haziran 1994-31 Mayıs 1995 Tarihleri Arası Faaliyet Raporu

ÜMRANİYE BELEDİYESİ BAŞKANLIĞI 1995-1996 Tanıtım ve Faaliyet Raporu, Haziran 1996.

ÜMRANİYE BELEDİYESİ BAŞKANLIĞI 1996 -1997 Tanıtım Ve Faaliyet Raporu, Haziran 1997.

ÜMRANİYE BELEDİYESİ Faaliyet Raporu, 1994'ten ikibiniki'ye, İst. Mayıs 2002.

ÜMRANİYE BELEDİYESİ, (2008a), 2008 Yılı Performans Programı, İst.

ÜMRANİYE BELEDİYESİ, (2008b), Stratejik Plan, 2007-2011, İst.

ÜMRANİYE BELEDİYESİ, (2007), Müdürlüklerin Görev ve Çalışma Yönetmelikleri, İst.

ÜMRANİYE BELEDİYESİ, (2008a), Memnuniyet Anketi, Anar Araştırma Şirketi.

ÜMRANİYE BELEDİYESİ, (2008b), Memnuniyet Anketi, Metropoll Araştırma Şirketi.

ÜMRANİYE BELEDİYESİ, (2007), Memnuniyet Anketi, Anar Araştırma Şirketi.

MAHALLİ İDARELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ http://www.mahalli-idareler.gov.tr/Home/Dokumanlar/belediyelerin_turune_gore_2007_nufuslari.xls. 20.08.2008.

YAYLA, Yıldızhan, (1987), **Belediye Nedir?** Birlik Yay., İstanbul.

YILDIRIM BELEDİYESİ,
<http://www.yildirim.bel.tr/icerik.asp?modul=Genel&tab=8&id=1> 08.07.2008.

ÖZGEÇMİŞ

1968 yılında Bingöl Merkez Gözer köyünde doğdu. Babasının memuriyeti ve eğitimi dolayısıyla ilk ve orta okulu, İmam-Hatip Lisesi ve Kayseri Lisesi'ni Kayseri'de tamamladı.

Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden 1991 yılında mezun oldu. 1994 yılında Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Bölümü Kelam Anabilim Dalında Yüksek Lisansını tamamlayarak “Bilim Uzmanı” unvanını aldı.

1991-95 yılları arasında Kayseri'de Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği yaptı.

Ocak 1995 - Ekim 2001 tarihleri arasında Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Öğretim Görevlisi olarak çalıştı.

Ekim 2001 – Ekim 2003 tarihleri arasında serbest çalışan Beki, Ekim 2003 tarihinden sonra Ümraniye Belediyesi'nde Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü ve Strateji Geliştirme Müdürlüğü görevini yürüttü. Halen aynı kurumda Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü görevini sürdürmektedir.

Beki, evli ve üç çocuk babası olup, Arapça ve İngilizce bilmektedir.